

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Motivace studentů sociální pedagogiky ke studiu a jejich budoucí profesi

Bc. Pavla Tůmová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Motivace studentů sociální pedagogiky ke studiu a jejich budoucí profesi“ vypracovala samostatně, s použitím uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Bc. Pavla Tůmová

Poděkování

Ráda bych vyjádřila svou vděčnost všem, kteří mi během psaní diplomové práce poskytli podporu, inspiraci a pomoc. Především bych chtěla poděkovat mé vedoucí práce, Mgr. Pavle Vyhnálkové, Ph.D., za její cenné rady, trpělivost, čas, odborné vedení a za návrhy, které mi byly přínosem. Dále bych chtěla poděkovat Bc. Tamaře Niklové, rodině a přátelům za jejich podporu, pochopení, povzbuzení a pomoc. V neposlední řadě bych také chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili mého výzkumu, který bych bez nich nemohla dokončit.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Pavla Tůmová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Motivace studentů sociální pedagogiky ke studiu a jejich budoucí profesi
Název v angličtině:	Motivation of social pedagogy students to study and their future profession
Zvolený typ práce:	Výzkumná práce – zpracování primárních dat
Anotace práce:	<p>Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat a popsat, jaká je motivace ke studiu sociální pedagogiky a k budoucí profesi studentů Univerzity Palackého v Olomouci.</p> <p>Teoretická část se zabývá základními termíny, které je pro téma práce důležité zmínit. Pojednává o pojmech sociální pedagogika, sociální pedagog jako profese, osobnost sociálního pedagoga, hodnoty, sebepojetí a motivace.</p> <p>Výzkumným šetřením jsme analyzovali motivy ke studiu na vysoké škole a k samotnému výběru oboru. Dále jsme se zaměřili na to, jaké dispozice mají studenti pro výkon profese, a jaké obavy u nich převládají z budoucího povolání. Také jsme hodnotili míru spokojenosti studentů s volbou studia na Univerzitě Palackého v Olomouci. Posledními dílčími cíli bylo popsat, jakou představu mají studenti o svém budoucím povolání a zda si myslí, že jsou na něj dostatečně připraveni ze strany Univerzity Palackého v Olomouci.</p>
Klíčová slova:	motivace, sociální pedagogika, profese, osobnost, kompetence, hodnoty, studenti

<p>Anotace v angličtině:</p>	<p>The main goal of the diploma thesis is to analyze and describe the motivation to study social pedagogy and the future profession of students at Palacký University in Olomouc.</p> <p>The theoretical part deals with basic terms that are important to mention for the topic of the work. It discusses the concepts of social pedagogy, social pedagogue as a profession, the personality of a social pedagogue, values, self-concept and motivation.</p> <p>Through research, we analyzed the motives for studying at university and for the choice of field itself. Furthermore, we focused on what dispositions students have for practicing the profession, and what concerns they have about their future profession. We also evaluated the degree of student satisfaction with the choice of study at the Palacký University in Olomouc. The final sub-goals were to describe the students' idea of their future profession and whether they think they are sufficiently prepared for it by the Palacký University in Olomouc.</p>
<p>Klíčová slova v angličtině:</p>	<p>motivation, social pedagogy, profession, personality, competence, values, students</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>Příloha č. 1: 10 důvodů, proč by měl být sociální pedagog v zákoně o pedagogických pracovnících</p> <p>Příloha č. 2: Dotazník</p>
<p>Rozsah práce:</p>	<p>107</p>
<p>Jazyk práce:</p>	<p>Čeština</p>

Obsah

Úvod	9
1 Sociální pedagogika	11
1.1 Předmět sociální pedagogiky	11
1.2 Dimenze a funkce sociální pedagogiky	12
1.3 Vztah sociální pedagogiky k ostatním disciplínám	13
2 Sociální pedagog jako profese	15
2.1 Legislativní ukotvení	15
2.1.1 Sociální pedagog v České republice	16
2.2.1 Sociální pedagog v zahraničí	17
2.2 Pomáhající profese	18
2.2.1 Pomáhající profese u začínajících pracujících	18
2.2.2 Dobrovolnictví	19
2.3 Příprava, hlavní činnosti sociálního pedagoga a možnosti uplatnění sociálního pedagoga	20
2.4 Možnosti studia v ČR	24
2.4.1 Univerzita Palackého v Olomouci	24
2.4.2 Univerzita Karlova v Praze	25
2.4.3 Masarykova univerzita v Brně	25
2.4.4 Ostravská univerzita	25
2.4.5 Univerzita Hradec Králové	26
2.4.6 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	26
2.5 Projekty na podporu sociální pedagogiky v ČR a zahraničí	27
2.5.1 Česká republika	27
2.5.2 Německo	27
2.5.3 Velká Británie	28
3 Osobnost sociálního pedagoga	29
3.1 Struktura osobnosti	29
3.1.1 Temperament	30
3.1.2 Charakter	31
3.1.3 Schopnosti	33

3.1.4 Postoje	33
3.2 Předpoklady a dovednosti sociálního pedagoga.....	34
4 Hodnoty	36
4.1 Hodnoty sociálního pedagoga	37
4.2 Etický kodex.....	37
5 Sebepojetí	40
6 Motivace.....	42
6.1 Struktura motivace	43
6.1.1 Vnitřní a vnější motivace	44
6.1.2 Motivační založení	44
6.1.3 Motivační polohy	46
6.2 Psychologické aspekty motivace.....	47
6.3 Motivace a práce	48
7 Aktuální stav problematiky	50
8 Výzkumné šetření.....	54
8.1 Cíl a dílčí cíle výzkumu	54
8.2 Výzkumné otázky a hypotézy	55
8.3 Metodologie	55
8.3.1 Metoda získávání dat.....	55
8.3.2 Metoda zpracování dat	56
8.4 Charakteristika výzkumného vzorku.....	56
8.5 Průběh výzkumu.....	60
9 Výsledky výzkumného šetření	61
9.1 Jaký je motiv studentů k vysokoškolskému studiu?.....	61
9.2 Jaký je motiv studentů ke studiu sociální pedagogiky na Univerzitě Palackého v Olomouci?	63
9.3 K jakým cílovým skupinám a zařízením pro svoji budoucí profesi studenti inklinují?.	69
9.4 Jaké vlastnosti a kompetence studenti považují za důležité pro profesi sociálního pedagoga a jak vnímají sami sebe v oblasti těchto vlastností a kompetencí?	76

9.5 Jakou hodnotu studenti nejvíce oceňují při práci sociálního pedagoga?.....	82
9.6 Jak jsou studenti spokojeni s výběrem studia a programem sociální pedagogika na Univerzitě Palackého v Olomouci?	84
9.7 Jaké jsou obavy studentů ohledně jejich připravenosti na budoucí profesní roli?	86
9.8 Ověření hypotéz	89
10 Shrnutí výsledků a diskuze.....	91
Závěr.....	94
Seznam použité literatury a zdrojů	96
Seznam zkratek	102
Seznam obrázků	104
Seznam tabulek	105
Seznam grafů.....	106
Seznam příloh.....	107

Úvod

Sociální pedagogika v dnešní době má již své významné místo ve společnosti, avšak široké povědomí o její důležitosti naší společnosti chybí. Zajímá mě důvod zájmu studentů o studium oboru sociální pedagogika, protože byť je tento obor specifický a potřebný, absolventi na trhu práce nemají příliš jisté uplatnění.

Diplomová práce se zabývá motivací studentů, kteří chtějí vykonávat profesi sociálního pedagoga, k jejich studiu. Nezkoumáme však jen motivy ke studiu, ale také nás zajímala spokojenost studia na Univerzitě Palackého v Olomouci a kompetence studentů pro výkon profese.

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat a popsat, jaká je motivace ke studiu sociální pedagogiky a k budoucí profesi u studentů studujících na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Teoretická část charakterizuje témata, která se vztahují k výzkumnému šetření. Těmi nejvýznamnějšími pro výzkum jsou témata motivace, hodnot a osobnosti sociálního pedagoga. Avšak teoretická část se skládá z dalších sedmi kapitol.

První kapitola se zabývá pojmem sociální pedagogika, kde vysvětluje samotný pojem a co je předmětem zkoumání sociální pedagogiky. Dále se věnuje jejím funkcím a zmiňuje její dimenze, které udávají důležitost ve společnosti. Zaměřuje se také na úzké vztahy k ostatním disciplínám.

Druhá kapitola je věnována sociálnímu pedagogovi jako profesi. Popisuje jeho legislativní ukotvení. Dále se věnuje problematice jeho postavení ve společnosti v České republice, ale i v zahraničí. Vymezuje poslání a rizika u začínajících sociálních pedagogů. Charakterizuje hlavní činnosti a možnosti uplatnění na trhu práce, na což navazuje podkapitola o možnostech studia sociální pedagogiky v České republice. Závěr této kapitoly je věnován projektům na podporu oboru sociální pedagogiky v České republice i v zahraničí.

Každý z nás je osobnost, která má specifickou strukturu skládající se z temperamentu, charakteru, schopností a postojů. Nás ale zajímá, jaká je osobnost sociálního pedagoga, a o tom pojednává třetí kapitola diplomové práce. Formuluje také předpoklady a dovednosti, které uvádějí vlastnosti a kompetence sociálního pedagoga.

Čtvrtá kapitola je věnována hodnotám sociálního pedagoga, které by měl zastávat při jeho povolání, a zmiňuje etický kodex sociálních pracovníků. Pátá kapitola se věnuje pojmu sebepojetí.

Téma motivace je charakterizováno v kapitole šesté. Uvádí strukturu motivace, která se dělí na vnitřní a vnější motivaci, motivační založení a motivační polohu. Dále vysvětluje psychologické aspekty motivace a důležitost motivace při práci. Sedmá kapitola se s ohledem na následující kapitolu zabývá aktuálním stavem problematiky.

Výzkumné šetření jako osmá kapitola vychází z teoretické části a zjišťuje aktuální problematiku námi stanovenou. Vymezuje hlavní a dílčí cíle, výzkumné otázky a hypotézy. Popisuje metodu získávání a zpracování dat. Vymezí charakteristiku výzkumného vzorku a objasní průběh výzkumu.

Kapitola devátá specifikuje výsledky výzkumného šetření. Položky z dotazníku jsou zpracované do grafické podoby. K příslušným výzkumným otázkám jsou přiřazeny vhodné položky s tabulkami a grafy, které nám ukazují zjištěné údaje. Na závěr této kapitoly jsou ověřené hypotézy stanovené pro tento výzkum. Poslední kapitola shrnuje informace o výzkumném šetření a zahrnuje diskuzi.

Vzhledem k tématu diplomové práce jsme optimističtí ohledně úspěchu výzkumu a doufáme, že naše snahy povedou k hlubšímu porozumění a že provedený výzkum přinese cenné poznatky.

1 Sociální pedagogika

Tato kapitola se zabývá především termínem sociální pedagogika, co je jejím cílem a předmětem, jaké má funkce, a jak široce může sociální pedagogika působit ve společnosti.

Sociální pedagogika má několik různých definic od různých autorů. Jedním z hlavních vymezení, podle Pedagogického slovníku, je tvrzení, že sociální pedagogika je považována za aplikovanou pedagogickou disciplínu, „*jež se zabývá širokým okruhem problémů spjatých s výchovným působením na rizikovou a sociálně znevýhodněnou skupinu mládeže a dospělých*“ (Průcha, Poláčková, 2001, s. 217)

V širším pojetí sociální pedagogiku charakterizujeme jako disciplínu, která se zaměřuje „*nejen na problémy patologického charakteru, marginálních skupin, částí populace ohrožených ve svém rozvoji a potencionálně deviantně jednajících, ale především na celou populaci ve smyslu vytváření souladu mezi potřebami jedince a společnosti, na utváření optimálního způsobu života v dané společnosti*“ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 12)

Bakošová (1994) sociální pedagogiku představuje jako prostředí, ve kterém se vytváří výchova založená na hodnotných podnětech individuálních potřeb jedince a koordinují se nevhodné vlivy. „*Místo sociální pedagogiky má být tam, kde rodina a škola ztratily svoji funkci*.“ (Bakošová, 1994, s. 13)

1.1 Předmět sociální pedagogiky

Podle Procházky (2012) sociální pedagogika nemá jednoznačně vymezen předmět zkoumání, a to z důvodu, že existuje mnoho pojetí tohoto termínu od různých autorů, kteří mají odlišné názory. Proto ve své knize uvádí obsahové jádro Poláčkové, která vybrala několik oblastí, jež jsou hlavními tématy sociální pedagogiky. Těmito oblastmi jsou:

- Propojenost bio-psycho-sociálních jevů působících na jedince.
- Zařazování jedince do výchovného procesu a rozvoj kvality jeho života.
- Zaměření se na život jedince, kdy se musí spoléhat sám na sebe a hledat vlastní vizi.
- Jedincův rozvoj sebepoznání.
- Snaha působit na jedince s respektem na jeho potřeby a zájmy, vést jej k pochopení plnění svých povinností a práv ve společnosti. (Řezníček, Poláčková, 2004)

Kraus (2014) uvádí dvojí dělení, čím by se měla sociální pedagogika zabývat. Jedním z nich je realizace **sociálně pedagogické prevence**. Jedná se o prevenci působení vlivu prostředí na jedince, které dokáže ovlivnit rozvoj osobnosti i rozvoj jeho rizikového chování, které chceme optimalizovat. Tato prevence se týká přirozeného prostředí jedince, ve kterém žije, nebo které často navštěvuje. Jedincovo přirozené prostředí zahrnuje také členy rodiny nebo vrstevníky, se kterými se setkává. Jedná se o činnost různých zařízení poskytující preventivní programy ve školním prostředí, služby sociální prevence, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a další. Druhým úkolem je rozšíření **sociálně pedagogické terapie**. Ta se zaměřuje na již existující negativní vliv prostředí, který ovlivnil chování jedince. Ten svými činy dává najevo nedostatečné uspokojování svých potřeb v různých podobách (např. ztráta zaměstnání, krádeže a sklony k závislostem). Tyto problémy se následně řeší v léčebnách, výchovných ústavech a dalších zařízeních, v nichž se nachází také další vědní disciplíny, jako je psychoterapie, sociální práce a jiné vědní obory spjaté se sociální pedagogikou. (Kraus, 2014)

1.2 Dimenze a funkce sociální pedagogiky

Határ (2009) představuje sociální pedagogiku jako otevřený systém, přičemž je na něm silně závislá naše společnost. Sociální pedagogika stále nachází nové příležitosti a větší množství lidí, kteří potřebují pomoc. Proto je předmět sociální pedagogiky stále vědecky zkoumán. Také uvádí, že sociální pedagogika je koncipována na širokospektrální a vícedimenzionální bázi. (Határ, 2009)

Kraus (2014) ve své knize uvádí dimenze, které dávají povědomí o tom, proč je sociální pedagogika v naší společnosti tak důležitá. Dimenze rozdělil na dva druhy, a to sociální dimenzi a pedagogickou dimenzi. **Sociální dimenze** hovoří o tom, že stát udává určitá práva a povinnosti, které často komplikují sounáležitost společnosti. Jsou obtížné především pro jedince z různých sociálních skupin, kteří se musí často těmto právům a povinnostem složitě podřídit. Proto se sociální pedagogika snaží s těmito problémy počítat a následně hledat pro tyto zasažené skupiny řešení. Druhou dimenzí je **pedagogická dimenze**. Jedná se o proces výchovy neboli vzdělávání. Jinými slovy se jedná o snahu dosahovat pedagogickými prostředky toho, aby společnost přijímala společenské nároky, požadavky, práva a povinnosti. Utváří tolerantní společnost, přičemž zamezuje sporům v ní. (Kraus, 2014)

Sociální pedagogika má vícero funkcí, které jsou podle Čábalové (2011) následovné:

- výchovná,
- vzdělávací,
- terapeutická,
- reedukační,
- intervenční,
- preventivní
- a výchovná. (Čábalová, 2011. s. 187)

Všechny tyto funkce jsou součástí pracovní náplně sociálního pedagoga. Ten musí použít vhodné metody a postupy, aby v rámci dimenzí nastolil soulad jedince se společností. O náplni sociálního pedagoga bude pojednáváno dále.

1.3 Vztah sociální pedagogiky k ostatním disciplínám

Tato podkapitola je zde řazena kvůli přehledu ostatních disciplín, ve kterých se sociální pedagogika orientuje, jelikož i sociální pedagog by měl mít alespoň základy z těchto disciplín, protože se mu kdykoli mohou hodit při jeho práci s klientem a jinými odborníky.

„Sociální pedagogika má charakter transdisciplinární a výrazně integrující.“ (Kraus, 2014, s. 52) Jako transdisciplinární má úzké vztahy s těmito dalšími pedagogickými a společenskými vědními disciplínami:

- **pedagogika** (předškolní pedagogika, pedagogická diagnostika, teorie výchovy, pedagogika volného času, sociální pedagogika),
- **sociologie** (sociologie výchovy, sociologie města a venkova, sociologie rodiny, sociologie dětí a mládeže, sociologie životního způsobu a sociální patologie),
- **psychologie** (obecná psychologie, psychologie osobnosti, vývojová psychologie, sociální psychologie),
- **filozofie** (filozofie výchovy, etika),
- **ekonomie**,
- **politologie**,
- **právo**,
- **teologie** (andragogika, gerontagogika, speciální pedagogika – etopedie),
- **antropologie a**

- **medicína.** (Kraus, 2014; Potměšilová, 2013)

Ekonomie je zmiňována proto, že sociální pedagog může získávat prostředky pro sociální a výchovně vzdělávací pomoc. Znalosti z oblasti politologie jsou pro sociálního pedagoga vhodné především pro přehled politického systému v sociální sféře. Dalšími důležitými vědními obory jsou právní disciplíny (občanské, rodinné, trestní a pracovní právo), které musí sociální pedagog následovat a dodržovat. Antropologie se snaží o pochopení druhých lidí z jiných zemí, proto se u nás hodně rozšiřuje také pojem multikulturní výchova. A nakonec blízkou sociální pedagogice může být i medicína, která nám dává porozumění biologii člověka a jeho genetických předpokladů k výchově. S ní se pojí převážně disciplíny jako je neurologie, psychiatrie, geriatric, ale i sociální lékařství. (Kraus, 2014)

2 Sociální pedagog jako profese

Téma profese sociálního pedagoga si zaslouží samostatnou kapitolu, ve které jsou zahrnuty podrobné informace, které mohou být užitečné při zvažování studia sociální pedagogiky. Zabývá se otázkou, kdo sociální pedagog je, jaké má uplatnění na trhu práce, ale také tím, jakou pozici má sociální pedagog v České republice a v zahraničí. Kapitola se také věnuje celkové problematice postavení oboru sociální pedagogiky ve společnosti.

Samostatný pojem profese definuje Fisher (2021) jako společenský rozměr práce, kdy skrze její cíle a poslání je jedinec v práci přítomen. Profesi vyznačuje jako skupinu lidí, kteří mají společný vztah k pracovní náplni a s ní i k dané společnosti. Důležitost dané profese uvádí společnost, která svými nároky umožňuje udržitelnost profese tím, že jí umožní plnit své cíle. (Fisher, 2021)

Klíma (1993) uvádí, že sociální pracovník je specializovaný odborník, který má teoretické, praktické a koncepční znalosti pro záměrné působení na osoby a skupiny, jejichž životní úroveň není optimální. Tudíž pomáhá osobám či skupinám, které nedokážou vhodným způsobem uspokojit své potřeby, a především nalézt jejich vlastní identitu. (Klíma, 1993)

Kraus (2001) uvádí, že sociální pedagog působí na subjekty výchovy ve dvou rovinách:

1. Integrovaná rovina – sociální pedagog pomáhající lidem, kteří jsou momentálně v tíživé životní situaci.
2. Rozvojová rovina – sociální pedagog, který se snaží o rozvoj osobnosti u klienta, který by měl začít směřovat k lepšímu životnímu stylu, přemýšlení a naplnění volného času. Jedná se spíše o sociální prevenci, kterou sociální pedagog provádí především u dětí a mládeže, aby mohl vyloučit rovinu integrovanou. (Kraus, 2001)

Z těchto tvrzení a poznatků lze jasně vyvodit, že daná profese je velmi náročná. Aby se někdo mohl stát sociálním pedagogem, je nutno mít taktéž dané vlohy a předpoklady pro tuto profesi.

2.1 Legislativní ukotvení

Sociální pedagog v České republice není nijak ukotven v legislativě. Není zahrnut ani v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, tudíž je tato profese veřejnosti nejasná. Vzhledem k tomu, že není uveden v tomto zákoně, není považován za pedagogickou profesi. Absolvent sociální pedagogiky se spíše profiluje jako vychovatel, pedagog volného

času či asistent pedagoga. To ovšem neodpovídá profilu sociálního pedagoga ve skutečnosti. (Potměšilová a kol., 2013) Jedinou výjimkou je pozice vychovatele, která se v zákoně o pedagogických pracovnících vyskytuje v § 16, kde se obor sociální pedagogika zmiňuje jako jedna z možností získání odborné klasifikace.

2.1.1 Sociální pedagog v České republice

Sociální pedagog je v České republice vnímán spíše jako sociální pracovník, jejichž cíl je v podstatě stejný, tedy pomoc lidem v nepříznivé životní situaci. Sociální pracovník dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách k výkonu povolání, má obdobnou kvalifikaci jako sociální pedagog. Požaduje se vysokoškolské vzdělání zaměřené na sociální péči, sociální práci, sociální právo a sociální pedagogiku, nebo vyšší odborné vzdělání zaměřené na sociální práci a sociální pedagogiku. (zákon č. 108/2006 Sb., § 110)

Storø ([online], 2013) spojuje sociálního pedagoga s vícero profesemi. Jednou z nich je sociální pracovník, mezi nimiž uvádí rozdíl zejména v jejich zaměření. Sociálního pracovníka charakterizuje práce se všemi skupinami lidí, kdežto sociálního pedagoga pouze s mladými dospělými, dětmi a mládeží. Spojuje jej i s učitelem, přičemž sociální pedagog učí jedince v každodenních sociálních situacích. Pedagogika je spíše sociální povahy, ale za to velmi důležitá pro život člověka. Předmětem tohoto učení jsou dovednosti, hodnoty a postoje. (Storø, [online], 2013) Tudiž bychom velmi ocenili jako budoucí sociální pedagogové, aby toto povolání bylo v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Daněk a Šmída ([online], 2023) v diskusi „*Současný stav sociální pedagogiky v praxi a její vztah k sociální práci*“, kterou nalezneme v časopisu Sociální pedagogika, uvádějí 10 důvodů, proč by měl být sociální pedagog v zákoně o pedagogických pracovnících (Příloha č. 1).

Sociální pedagog by tak dle funkcí sociální pedagogiky mohl být logicky zařazován do poradenských profesí, ale pouze v sociální oblasti. Protože sociální pedagog není považován za pedagogického pracovníka, není ani uveden ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ([online], 2024), ale v příloze č. 4 k vyhlášce č. 72/2005 Sb. je zmínka o sociálním pracovníkovi, o kterém je dále pojednáváno v podkapitole 2.6. (vyhláška č. 72/2005 Sb.)

2.2.1 Sociální pedagog v zahraničí

Generální rada vysokých škol pedagogických a sociálních pedagogů (CGCEES) a Mezinárodní asociace sociálních pedagogů (AIEJI) ([online], 2024) provedly ve Španělsku srovnávací průzkum týkající se profese sociálního vzdělávání v Evropě. Cílem studie bylo analyzovat odbornou praxi ve všech státech Evropské unie.

Uvádí, že srovnávání nebylo jednoduché. Každá země totiž jinak reaguje na sociální, politickou, historickou a kulturní situaci. Proto, abychom lépe porozuměli realitě praxe sociální pedagogiky v ostatních státech, asociace a generální rada vytvořily schéma s následujícími grafy, tabulkami a mapami (viz tabulka č. 1). Rozdělují je dle úrovní. Jejich přehled je zde však uveden v jednodušší podobě.

1. úroveň	V této úrovni se sociální pedagogika nijak nerozlišuje. Je spíše vnímána jako „sociální práce“, ve které jde však o práci v sociálních věcech nebo sociální sféře, nikoli o konkrétní profesi „sociální práce“.	Jedná se o Bulharsko, Kypr, Řecko, Maďarsko, Lotyšsko, Malta, Polsko a Anglii.
2. úroveň	Ve druhé úrovni je sociální pedagog brán jako všestranná osobnost. V závislosti na zkoumaných zemích můžeme u tohoto stupně najít vyšší nebo menší stupeň na úrovni profesionalizace. Ty rozlišujeme na dvě kategorie. Regulovanou profesi, kterou upravuje zákon, a kategorii uznávaných profesionálů, kterou zařazujeme komplexně tam, kde existuje náznak regulace profese (titul, úřední zkoušky atd.).	Země, které profesi mají regulovanou a opatřenou v zákoně je Slovensko, Itálie, Litva a Island. V kategorii s tou nižší úrovní se řadí Německo, Rakousko, Belgie, Dánsko, Španělsko, Estonsko, Francie, Irsko, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Rumunsko a Švýcarsko.
3. úroveň	Sociální pedagog je považován za specializovanou osobu. V této úrovni jsou země, které mají specifickou přípravu pro sociální pedagogiku a konkrétní profese.	Těmi zeměmi jsou Slovinsko, Polsko, Česká republika a Norsko.

Tabulka č. 1 Úrovně profesionalizace sociální pedagogiky (*The profession of Social Education in Europe*. [online], 2013, s. 20-26)

Přestože není pozice sociálního pedagoga ukotvena přímo v zákoně, pro absolventy existuje v České republice široké uplatnění. Dle výzkumů jsou taktéž sociální pedagogové na danou profesi dobře připravováni, navíc jsou zde k dispozici konkrétní profese přímo pro sociálního pedagoga.

Země ve 3. úrovni jsou tedy částečně regulovány s konkrétní profesí. Ve Slovinsku může být sociální pedagog uplatněn zejména jako pedagog v sektoru zdraví, poradce na vysokých školách, pedagog v zařízeních pro děti a mládež, pedagog na internátech. V České republice, jak bylo již zmíněno, je to pedagog volného času, vychovatel nebo asistent pedagoga. V Norsku se klade důraz na jeho práci s handicapovanými lidmi a v Polsku je to profese animátora či pedagoga volného času. (*The profession of Social Education in Europe*. [online], 2013)

2.2 Pomáhající profese

Do pomáhajících profesí jsou zahrnovány ty profese, které vychází z medicíny, pedagogiky, psychologie a sociální práce. Kopřiva (2006) uvádí psychology, sociální pracovníky, učitele, vychovatele, lékaře, zdravotní sestry a pečovatele. (Špirudová, 2015)

Kraus a Poláčková (2001) klasifikují do této skupiny ty profese, které poskytují poradenské, léčebné, pečující či diagnosticko-terapeutické služby. Pomáhající profesí se rozumí pomoc druhým lidem. Tou může být poskytnutí rady, úleva od bolesti, ale i záchrana života nebo majetku. Z uvedeného vyplývá, že sociální pedagog spadá do pomáhající profese.

2.2.1 Pomáhající profese u začínajících pracujících

Podle Farkové (2009) u mladých dospělých lidí, kteří po studiu nastupují do pomáhající profese, je velmi důležité si umět nechat poradit od zkušených odborníků. Snaha studenta pochopit každého klienta mnohdy nebývá jednoduchá a jedno z důležitých pravidel pro začínajícího sociálního pedagoga je pravidlo „naučit se říkat NE“. Pokud o sobě ví, že nemá dostatek zkušeností na to, aby s klientem danou situaci řešil, měl by problém klienta předat zkušenějšímu kolegovi. Mnohdy si mladí lidé myslí, že jsou dostatečně připraveni, že jsou inteligentní, že si snadno poradí, že přinesou nové znalosti do profese namísto stávajících pracovníků apod. Chtějí být nejlepší, pomoci každému a mají elán, který opadá tehdy, když se

setkají se skupinou, která jim není blízká. Spíše si vybírají lidi, kteří na tom „nejsou tak zle“, protože např. osoby bez přístřeší jim nejsou tolik blízcí a neví, jak k nim nahlížet.

Na druhou stranu jsou ale mladí studenti těmi, kteří srší elánem a nic je nezastaví. Chtějí opravdu pomoci, a to i na úkor sebe samého. Nedokáží přestat myslet na své klienty a myslí na ně i mimo práci, jsou vyčerpaní a nemůžou spát. Tyto a jiné faktory mohou zapříčinit, že mladí začínající sociální pedagogové mohou lehce spadnout do psychického vyčerpání až samotného vyhoření. (Farková, 2009) A nejen sociální pedagog, ale i všechny další zmíněné profese spjaté s pomáhající profesí, by měli dbát o své duševní i fyzické zdraví.

2.2.2 Dobrovolnictví

S pomáhajícími profesemi lze hovořit o dobrovolnících, kteří jsou velkým přínosem profesionálních odborníků v praxi. „*Dobrovolník je po krátkém zaškolení schopnější práce než vyhaslý personál opírající se o dovednosti zpevněné dvaceti nebo třicetiletou rutinou.*“ (Matoušek, 1995, s. 40 In Kraus, 2001, s. 184)

V České republice se po listopadové revoluci začal rozvíjet nevládní sektor, který se vyznačoval různými formami pomoci. Jednalo se o terapeutickou práci s klientem, krizovou pomoc, rychlou sociální výpomoc a další nové metody práce se zdravotně postiženými, jinak nemocnými lidmi, drogově závislými, mladistvými prostitutky a prostitutkami.

Nevládní sektor začal nabízet volnočasové aktivity, vznikly různé asociace, fondy a nadace. Kraus a Poláčková vyzdvihují, že za poslední roky se vládní a nevládní sektor tzv. perou o prostor. A právě v tom nevládním sektoru je velmi úzká spolupráce s dobrovolníky. Vyznačují se sice jako neodpovídající ideální pracovníci bez vzdělání, ale číší z nich zájem o nezištnou pomoc, nadšení a neotřelost pohledu. (Kraus a Poláčková, 2001) Dobrovolník může být krátkodobý nebo dlouhodobý, ale stále je to významná pomoc, když v něm rezonují zmíněné přednosti.

2.3 Příprava, hlavní činnosti sociálního pedagoga a možnosti uplatnění sociálního pedagoga

Jelikož se jedná o komplexní obor, do něhož spadá spousta dalších vědních disciplín, příprava na samotné povolání je spíše celoživotním vzděláváním a rozvíjením. Stupně vzdělání by na sebe měly navazovat a umožnit také následné pokračování vyšších stupňů vzdělání. Ty pak lze konkretizovat na kvalifikaci v dané profesní sféře, jako např. zaměření se na určitou cílovou skupinu (senioři, děti, rodiny, drogově závislí apod.), nebo se může jednat o konkrétní zařízení (domov pro seniory, výchovný ústav, azylové domy apod.). S přípravou také souvisí různé kurzy, atestace a doškolování sociálních pedagogů. Kvalifikace pro výkon profese sociálního pedagoga je zmíněna v legislativě (viz podkapitola 2.1).

Dle Krause (2014) by měl obsah vzdělávání respektovat tyto **standardy**:

- profesionální – vycházejí z kompetencí sociálního pedagoga (viz podkapitola 3.2),
- vzdělávací – normy, jež odpovídají statusu pracovníka v daném zařízení či oblasti,
- zaměstnavatelské – podmínky sociálního pedagoga, rejstřík pracovních úkonů aj.,
- klientské – klienti si sami určují své požadavky a představy. (Kraus, 2014)

Tyto standardy se postupně formují v jednotlivých disciplínách, které mají úzký vztah se sociální pedagogikou (viz podkapitola 1.3). Nachází se především ve struktuře a obsahu těchto disciplín. (Kraus, 2014)

Příprava sociálního pedagoga také souvisí se skupinovou prací, kterou sociální pedagog coby pracovník by měl ovládat. Předpokládá se, že jako budoucí skupinový sociální pracovník se neobejde bez skupinového sebezkušenostního výcviku. Cílem výcviku je objevit svá emoční traumata a citlivá místa, pro něž najde pojmenování a dokáže si je plně uvědomovat, aby při terapii mohl své emoce koordinovat a zachoval si své profesionální jednání při skupinové práci. Studenti mají sice povědomí, jak taková skupinová práce může vypadat, ale nedostávají dostatečný prostor se této tématice věnovat v takové míře, v jaké by to pro ně bylo dostatečné. Proto začínajícího skupinového sociálního pracovníka při skupinové práci doprovází supervizor, který mu pomáhá koordinovat dění skupiny a poté mu podá konstruktivní kritiku. (Matoušek, 2003)

Asociace sociálních pedagogů ([online], 2024) uvádí **hlavní činnosti sociálního pedagoga**, které však nejsou v šablonách pro MŠ a ZŠ kompletní. V tabulce jsou uvedeny jednotlivé činnosti.

<p>1. Činnosti poradenské, podpůrné, konzultační a výchovně-vzdělávací</p>	<p>2. Činnost diagnostická a depistážní</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Poskytování poradenství a konzultací žákům i rodinám, kteří se nachází v tíživé životní situaci. • Rozvíjení klíčových kompetencí ukotvených v RVP a ŠVP. • Realizace výchovně-vzdělávacích aktivit. • Samotné pedagogické vedení zájmového vzdělávání. • Koordinace žákovského parlamentu a další. 	<ul style="list-style-type: none"> • Diagnostika potřeb žáků a jejich rodin z hlediska výchovně-vzdělávacího procesu. • Analýza a diagnostika prostředí, klima školy a třídního kolektivu. • Vyhledávání žáků ze sociálně znevýhodněného, zanedbávajícího a ohrožujícího prostředí. • Depistáže v oblasti školy.
<p>3. Činnosti preventivní a intervenční</p>	<p>4. Činnosti metodické, koordinační, informační a vzdělávací</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Plánování a realizování výchovných a preventivních programů. • Plánování a realizování intervenčních a výchovných programů. • Poskytování krizové intervence. • Participace a koordinace v procesu pedagogizace prostředí. • Sledování aktuálních trendů v rozvoji rizikového chování. 	<ul style="list-style-type: none"> • Propagace poradenských a podpůrných služeb. • Vzdělávání a osvětové činnosti pro pedagogické pracovníky školy. • Poskytování poradenství pedagogům pro práci s dětmi se sociálním problémem. • Účast na zasedání školního poradenského pracoviště. • Kooperace se školskými poradenskými zařízeními a jinými institucemi a orgány ve prospěch žáka.

Tabulka č. 2 Hlavní činnosti sociálního pedagoga (Komparace činností sociálního pedagoga uvedených v šablonách OP JAK s faktickou činností dle ASOCP, [online], 2023)

Sociální pedagog by se dále měl podílet „na vytváření programu poskytování poradenských služeb ve škole, tvorbě, realizaci a evaluaci preventivního programu školy, včetně krizových plánů školy, spolupracuje se všemi členy poradenského pracoviště i při vykonávání svých činností.“ (Komparace činností sociálního pedagoga uvedených v šablonách OP JAK s faktickou činností dle ASOCP, [online], 2023) Z uvedeného tedy stále vyplývá, že by měl být pracovníkem pedagogickým.

Pracovní činnosti sociálního pedagoga mohou být označeny za velmi pestré v tom smyslu, že stále objevuje nové aktivity. Podle typu zařízení se činnost dělí na přímou a nepřímou, zároveň se pracovní činnosti mohou střídát, např. noční x denní služby. Jedná se o výchovné působení ve volném čase určitých cílových skupin (zájmové kroužky, tábory, kurzy apod.). Dále se jedná o poradenské činnosti, které se provádí na základě diagnostiky, anamnézy a životní situace klienta, ale také terénní práce, reedukační a resocializační péče. Předměty zájmu těchto činností jsou zejména děti a mládež, ale mohou jimi být také dospělí či senioři. (Kraus, 2014)

Kraus (2014) uvádí předpokládané možnosti uplatnění v profesi sociálního pedagoga v rámci České republiky:

- Resort školství, mládeže a tělovýchovy. To jsou např. školní družiny, dětské domovy, střediska volného času, domy dětí a mládeže, krizová centra, střediska výchovné péče, střediska pro mládež, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a další.
- Resort spravedlnosti. Jedná se o oblasti penitenciární a postpenitenciární péče. Sociální pedagog může působit jako vychovatel ve věznicích, nápravných zařízeních nebo jako mediační a probační pracovník.
- Resort práce a sociálních věcí. Působení jako sociální asistent, kurátor pro mládež, pracovník v institucích sociálně-výchovné péče o seniory nebo v ústavech sociální péče.
- Resort vnitra. Místo výkonu práce v okrskové službě či kriminální prevenci.
- Oblast církevních, společenských a neziskových organizací. Různé nadace, instituce péče o mládež aj. Do této oblasti mohou být zařazena také střediska křesťanské pomoci nebo humanitární a charitativní instituce. (Kraus, 2014)

Národní soustava povolání ([online], 2024) uvádí sociálního pedagoga po vystudování bakalářského studijního programu jako vychovatele v zařízeních sociálních služeb, kde provádí výchovně-vzdělávací činnost zaměřenou na specifické potřeby jedince se speciálními

vzdělávacími potřebami. S tím souvisí pracovní činnosti jako samotná výchova a vzdělávání, vstupní a průběžná pedagogická diagnostika, podněcování osobního růstu klienta, provedení specifických pedagogických vyšetření, koordinace vychovatelů ve výchovných skupinách, tvorba programů, poradenská a konzultační činnost, stanovení pedagogických a diagnostických postupů a další.

V rámci vystudovaného magisterského studijního programu uvádí možnost uplatnění jako supervizor v pomáhajících profesích, na který však samotná sociální pedagogika nestačí. Z pracovních činností, které vykonává, je posilování motivace klientů, poskytování zpětné vazby, pomoc při řešení problémů klienta, tvorba a posilování vztahů mezi klienty navzájem, vedení administrativy, dokumentace aj. Tyto a další činnosti jsou podobné náplni profese sociálního pracovníka i pedagoga s tím rozdílem, že aby sociální pracovník mohl být supervizor, musí absolvovat kurzy s několikaletou praxí. (NSP, [online], 2017)

Sociální pedagog musí také spolupracovat s jinými pedagogickými a sociálními odborníky. Musí vytvářet různé metodické materiály, spolupracovat na různých projektech nebo se účastnit výzkumů. S tím vším se pojí příslušné kompetence sociálního pedagoga, které musí ovládat. Těmi jsou vědomosti širšího společensko-vědního základu, tedy vědomosti v rámci biologie, sociální politiky, managementu, sociální pedagogiky aj. Dále musí disponovat dovednostmi v sociální komunikaci, umět provést anamnézu a diagnostiku, používat správné metody prevence i terapie, být asertivní, tvořivý a trpělivý. Třetí kompetencí jsou osobnostní vlastnosti, jako je sebeovládání, vyrovnanost, empatie apod. (Kraus, 2014) S tím dále souvisejí předpoklady a dovednosti sociálního pedagoga (viz podkapitola 3.2).

V současné době by měl sociální pedagog směřovat spíše do resortu školství, mládeže a tělovýchovy. Toto tvrzení prokazují hlavní činnosti sociálního pedagoga, které uvádí Asociace sociálních pedagogů. Stále je však brán jako sociální pracovník, proto má stále uplatnění ve všech zmíněných resortech.

Sociální pedagog může působit nejen ve školství, ale také i v sociálních službách, neziskovém a státním sektoru. Působení sociálního pedagoga ve školství je již představitelné nežli dříve. Ať už však působí v jakémkoli resortu, jeho náplní jsou tyto souhrnné činnosti:

- vzdělávací a osvětová činnost,
- sociálně-výchovná a preventivní činnost,
- podpurná, intervenční a ochranná činnost,
- poradenská a mediační činnost,

- reedukační činnost,
- analyticko-diagnostická a depistážní činnost,
- koordinační a organizační činnost.

V rámci oblastí, ve které se sociální pedagog či sociální pracovník orientuje dle daných činností, bude sestavovat vzdělávací a osvětové programy a projekty zaměřené na určitou cílovou skupinu. Dále realizuje výchovné a preventivní aktivity, poskytování podpory v obtížných životních situacích, poradenství, analýza a diagnostika prostředí, spolupráce s obcemi a další činnosti, které v dané oblasti jsou potřebné pro pozici sociálního pedagoga. (*Náplň práce dle Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice*, [online], 2020)

2.4 Možnosti studia v ČR

Zastoupení oboru sociální pedagogiky na vysokých školách je v České republice poměrně velké. Avšak stále není upřesněna jeho pozice jako pedagogický pracovník, proto musela na některých školách tuto pozici blíže specifikovat až daná specializace.

2.4.1 Univerzita Palackého v Olomouci

Na Univerzitě Palackého v Olomouci jsou nyní dva obory na Pedagogické fakultě zabývající se sociální pedagogikou. Prvním oborem je Sociální pedagogika – specializace Prevence sociálně patologických jevů a druhým oborem je Sociální pedagogika – specializace Výchova ve volném čase. Oba obory jsou bakalářského typu a zároveň jsou jak prezenční, tak i kombinovanou formou.

Specializace Prevence sociálně-patologických jevů nabízí větší možnosti pracovních pozic v zařízeních, jako nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, střediska výchovné péče, zařízení pro ústavní a ochranou výchovu, mohou se uplatnit také jako terénní pracovníci, kurátoři, pracovníci probační a mediační služby nebo vychovatelé v sociálních službách.

Druhá specializace je zaměřena pouze na sociálního pedagoga ve volném čase, tudíž je jeho uplatnění zejména ve střediscích volného času, domovech dětí a mládeže, dětských domovech, školních družinách, nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež nebo v charitě. (*Univerzita Palackého v Olomouci*, [online], 2024)

2.4.2 Univerzita Karlova v Praze

Sociální pedagogika se na Karlově Univerzitě v Praze lze studovat na Husitské teologické fakultě, ale pouze prezenční formou, a to standardně na tři roky. Oproti Univerzitě Palackého v Olomouci má méně předmětů a Univerzita ani neuvádí konkrétní možnosti pracovních pozic. Univerzita pouze popisuje profil absolventa, ve kterém je uvedeno, že se absolvent může pohybovat v sociálních a sociálně-pedagogických oblastech. Dle popisu bude absolvent schopen řešit sociální problémy klientů, poskytovat výchovné poradenství, sociálně právní poradenství a především vykonávat výchovnou činnost. (*Univerzita Karlova*, [online], 2024)

2.4.3 Masarykova univerzita v Brně

Masarykova univerzita nabízí dva jednooborové programy s možností studia v kombinaci s jiným programem. Zajímavostí je, že si studenti tvoří do jisté míry studijní plán sami, samozřejmě kromě základních povinných předmětů. Oproti ní je na Univerzitě Palackého studijní plán přímo stanoven.

Jedním z programů je bakalářské studium Sociální pedagogiky a poradenství, které existuje pouze v prezenční formě. Studenti mají až 100 hodin praxe v každém zařízení, které si sami vyberou. To je více hodin než na Univerzitě Palackého, a výhodou je také dobrovolný výběr praxe. Uplatnění mohou absolventi nalézt ve státní správě a samosprávě, na úřadech, organizacích i na ministerstvech.

Obor Sociální pedagogika a volný čas studentům nabízí rozvoj v oblastech výchovy, vzdělávání, volného času, sociální práce, firemního vzdělávání atd. Uplatnění pak absolventi naleznou v sociálních službách, ve školách, v centrech volného času apod. jako vychovatelé, sociální pedagogové, asistenti pedagoga ve školách, sociální pracovníci ve službách či pedagogové volného času. (*Masarykova univerzita*, [online], 2024)

2.4.4 Ostravská univerzita

Ostravská univerzita nabízí studijní program Sociální pedagogika i jako navazující magisterské studium na Pedagogické fakultě, standardně na dva roky. Bakalářské studium Sociální pedagogika má u přijímací zkoušky test předpokladů v oblastech verbálního myšlení,

logického myšlení a kulturně-společenský přehled zájemce. Oba tyto typy studijního programu sociální pedagogika jsou ve formě prezenčního i kombinovaného studia.

Po bakalářském studiu univerzita uvádí konkrétní pracovní pozice jako vychovatel, sociální pedagog, sociální nebo pedagogický asistent, asistent probační a mediační služby. Po studiu navazujícího magisterského programu jsou uvedeny možnosti absolventů jako vychovatel, sociální pedagog, probační a mediační úředník. (*Ostravská univerzita*, [online], 2024)

2.4.5 Univerzita Hradec Králové

Podobně jako Ostravská univerzita má Univerzita Hradec Králové studijní program sociální pedagogika typ studia nabízí jak bakalářské, tak i magisterské navazující. Univerzita nabízí jak prezenční, tak i kombinovanou formu studia. V popisu studia uvádí disciplíny jako je psychologie, pedagogika, sociologie, právo, etopedie a další, které si absolventi během studia osvojí. (*Univerzita Hradec Králové*, [online], 2024)

2.4.6 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií na Univerzita Tomáše Bati nabízí sociální pedagogiku typu bakalářského a magisterského studia, forma obou typů je prezenční i kombinovaná. Tato univerzita ve svém popisu uvádí několik předmětů, což činí nabídku přehlednou a úplnou v popisu studijního programu.

Na bakalářském studijním programu je studentům nabídnuto široké spektrum předmětů, jimiž jsou například předměty jako je sociální pedagogika, vývojová psychologie, právo v sociální oblasti, sociální politika, pedagogika volného času, multikulturní výchova, globální a environmentální výchova, souvislá praxe a jiné. U magisterského jsou to např. předměty sociální pedagogika, moderní pedagogika, filozofie výchovy, psychologie osobnosti, aplikovaná sociální psychologie, management školních a sociálních zařízení, odborný anglický jazyk pro sociální pedagogy a jiné. Uplatnění je stejné jako na všech ostatních univerzitách. (*Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně*, [online], 2024)

2.5 Projekty na podporu sociální pedagogiky v ČR a zahraničí

V kapitole je zmíněno několik zajímavých projektů, které vznikly na podporu oboru sociální pedagogiky a různých sociálních skupin v některých státech Evropské unie.

2.5.1 Česká republika

V roce 2022 vznikla Asociace sociálních pedagogů ([online], 2024) na podporu a rozvoj oboru Sociální pedagogika. Ta se snaží o zavedení profese Sociální pedagog do katalogu prací a jejím cílem je legislativní ukotvení této profese do zákona o pedagogických pracovnících. Poskytuje také podporu ředitelům základních a středních škol při zavedení pozice sociálního pedagoga.

S nadací Sirius ([online], 2024), která byla založena v roce 2008 s cílem přispívat ke zlepšování nesnadného života dětí ohrožených v jejich přirozeném vývoji, nově realizují projekt s názvem Podpora zkvalitnění práce sociálních pedagogů na školách.

Tento projekt je realizován po dobu od 1. 7. 2023 do 31. 12. 2024, a podílí se na něm řada akademických pracovníků a sociálních pedagogů v praxi. Usilují o vytvoření uceleného balíčku podpory sociálních pedagogů se všemi cílovými skupinami a potřebnými legislativními změnami. Hlavním cílem je metodika podpory sociálních pedagogů, s níž souvisí i vytvoření etického kodexu konkrétně pro sociální pedagogy.

„Realizací projektu si Asociace sociálních pedagogů klade za cíl stanovit jasný rámec pozice sociálního pedagoga a jeho náplně práce, včetně vymezení kompetencí, zvýšit podporu poskytovanou sociálním pedagogům, usnadnit etablování pozice sociálního pedagoga do českých škol, pokrýt potřeby škol prostřednictvím pozice sociálního pedagoga i legislativně ukotvit pozici sociálního pedagoga a zajistit tak srozumitelné a efektivní využívání této tolik potřebné profese.“ (Podpora zkvalitnění práce sociálních pedagogů ve školách, [online], 2023)

2.5.2 Německo

V Německu ministerstvo pro rodinu, seniory, ženy a mládež nově od prosince 2023 financuje program opatření proti osamělosti. Jedná se o program „Posílení soudržnosti – propojování lidí“. Financován je z prostředků Evropského sociálního fondu (ESF Plus) obcím, které řešení problematiky osamělosti budou podporovat. Projekt potrvá od září 2024 do srpna roku 2027.

Program je důležitým milníkem ve strategii federální vlády proti osamělosti pro všechny věkové skupiny. Poprvé takto podporuje opatření sociální participace pro lidi, jež se potýkají s různými problémy a životní krizí. Přechody ze školního prostředí do práce, rozchod nebo rozvod, přechod od společného rodičovství k osamělému rodičovství nebo stěhování mohou nést riziko osamělosti nebo sociální izolaci, kterou chce ministerstvo odbourat a pomoci těmto lidem v daných situacích. (*Neues Förderprogramm für Maßnahmen gegen Einsamkeit*, [online], 2023)

Deutschland sicher im Netz ([online], 2024), neboli „Německo bezpečně online“, je webová stránka, která vznikla v roce 2006 jako projekt velkých organizací a firem, o rok později ji zaštitilo německé Ministerstvo vnitra. Soustředí se na vzdělávací aktivity a kampaně pro různé skupiny obyvatel. (*Deutschland sicher im Netz*, [online], 2024)

2.5.3 Velká Británie

Jak již bylo zmíněno (viz podkapitola 2.2.1), sociální pedagogika se v Anglii jako samotná disciplína neprosadila, proto vznikají společnosti jako je Společnost ThemPra (*Theory meets Practice*) ([online], 2024), která funguje od roku 2007 a snaží se podporovat rozvoj sociální pedagogiky a také sociálně-pedagogického přístupu nejen ke znevýhodněným dětem, ale také k všeobecné nezasazené populaci. Nabízí strategické sociálně-pedagogické poradenství (pro vedoucí organizace), kurzy sociální pedagogiky a strategické inovativní projekty sociální pedagogiky. (ThemPra, [online], 2024)

Společnost ThemPra ([online], 2024) stála u zrodu nové Profesní organizace sociální pedagogiky ([online], 2024) ve Velké Británii, která si klade za cíl rozvoj teorie i praxe sociální pedagogiky, ale především rozvoj profese sociálního pedagoga při práci s různými skupinami, jejím dalším cílem je rozvoj vzdělávání pracovníků. Spolu s ní v roce 2015 vznikl časopis *Journal for Social Pedagogy* ([online], 2024), ve kterém si sociální pedagogové sdílejí své zkušenosti a poznatky z praxe. (SPPA, [online], 2024)

3 Osobnost sociálního pedagoga

Tato kapitola obsahuje pojmy jako je temperament, charakter, schopnosti, postoje a jejich různé dělení související se sociálním pedagogem, kdy tyto předpoklady a dovednosti by měl sociální pedagog mít.

Pojem osobnost definujeme jako vnitřní řízení duševního zdraví, jednotu dílčích funkcí, které působí na různé vnější projevy, což se projevuje na chování člověka. (Nakonečný, 2021)

Švingalová (2002) definuje osobnost jako bio-psycho-sociální jednotu, tedy vrozené a získané dispozice. Vyjadřuje organizovaný celek, v němž na sebe působí jednotlivé části.

Podle Höschla, Libingera a Švestky (2002) je osobnost soubor trvalých vlastností, které se v průběhu vývoje jedince vyvíjejí a mají tak schopnost se adaptovat různým vnějším vlivům.

Osobnost je v psychologii vysvětlena jako hypotetický konstrukt. Není přímo viditelný, ale dá se pozorovat a logicky pochopit, že duševní stav člověka je ovlivněn endogenními a exogenními vlivy a je svým způsobem nějak řízen. (Sigmund a spol., [online], 2014)

Sedláčková (2009, s. 11) pak definuje pojem osobnost jako „*celkovou psychickou strukturu člověka, jeho schopnosti, rysy charakteru, pohnutky, zvyky a procesy poznávání*“. Z uvedených definic víme, že osobnost se tedy skládá z vlastností, schopností, projevů a chování člověka. Abychom lépe porozuměli, z čeho se osobnost skládá, níže v podkapitole se věnujeme struktuře osobnosti.

3.1 Struktura osobnosti

Struktura se dá formulovat jako sestava či složení něčeho. Následný pojem struktura osobnosti se v psychologii označuje jako vnitřní uspořádání osobnosti. To znamená skladbu prvků, dispozic, různých funkčních složek člověka, které jsou statisticky uspořádané do jednoho celku. (Nakonečný, 2021)

V následujících podkapitolách se věnujeme jednotlivým složkám struktury osobnosti, kde se zaměřujeme na to, jak by daná dispozice měla rezonovat v osobnosti sociálního pedagoga.

3.1.1 Temperament

Současná psychologie pojem temperament označuje jako psychologické charakteristiky osobnosti, jež jsou vrozené, můžeme u nich identifikovat biologický základ a týkají se formální (stylistické, průběhové, dynamické) nikoli obsahové stránky chování a prožívání. (Blatný, 2010)

Pokud má sociální pracovník posoudit temperament určitého jedince, musí zohledňovat všechny jeho vlastnosti. Jedná se především o způsob, jakým člověk reaguje na různé vnější vlivy. Temperament se pokládá za převládající náladu, vzrušení, aktivitu, reaktivitu v dané chvíli. To samozřejmě není poslední vlastnost, která temperament tvoří. Zahrnuje všechny prožitky, zážitky, projevy jednání a prožívání, což znamená, že temperament úzce souvisí s emocemi. (Říčan, 2010)

Hippokratés se domníval, že naše lidské jednání je ovlivněno těmito tekutinami v našem těle, a to krví (sangvinik), hlenem (flegmatik), žlučí (cholerik) a černou žlučí (melancholik). Každé této tekutině věnoval určitý osobnostní charakter:

- Sangvinik je typ vřelý, živý, bezstarostný, pohodový, citlivý, hovorný, přátelský, otevřený, umí rychle reagovat na situaci a je optimista.
- Flegmatik je spíše pasivní, přemýšlivý, klidný, spolehlivý a dokáže se ovládat.
- Cholerik je horlivé povahy, rychle se dokáže vzrušit a být agresivní. Je hodně optimistický, urážlivý a neklidný.
- Melancholik spíše přemýšlí pesimisticky a má často špatnou náladu. Má sklony k úzkostem a vyhýbá se ostatním lidem. (Mikšík, 2003)

Další známou typologií temperamentu, jejíž autorem je H. J. Eysenck, je typologie extraverte a introverte. S tou však podle Nakonečného (2021) souvisí Jungova typologie, kterou vytvořil na základě klinických zkušeností. Jungova typologie se skládá ze čtyř psychických funkcí. Rozděluje je na funkce racionální a iracionální. Do racionálních spadá myšlení a citění, z nich myšlení pracuje s fakty a citění odhaluje hodnoty člověka. Za iracionální funkce označuje stav cití a intuice, kdy cití je vnímání vnějších objektů a intuice pracuje s vnitřním pocitem. Racionální a iracionální funkce se vzájemně doplňují a určují varianty pojmů extroverze a introverze.

- Extrovert je člověk, který je společensky založený, dokáže se rychle přizpůsobit prostředí, dokáže rychle jednat, je komunikativní a otevřený.
- Introvert je člověk, který čerpá energii ze sebe samého, má rád svůj vnitřní klid a soukromí. Nevyhledává společenský život, často váhá, je plachý, uzavřený a nedůvěřivý.

Nakonečný (2021) také uvádí, že extraverte a introverte může být také nevědomá. Přičemž nevědomá extraverte se projevuje jako potlačování subjektivity a vytváří egocentrické tendence. A nevědomá introverte se projevuje upadáním do vlastní fantazie o moci a vládě, může být také nevědomě ovládán jinými lidmi. (Nakonečný, 2021)

Se všemi těmito typy se může sociální pracovník setkat, a proto by měl mít o těchto typologiích přehled, aby snáz mohl klienta s odlišným chováním pochopit a umět s ním následně komunikovat a pracovat. Na druhou stranu i sociální pracovník má určitý temperament. Může jím být cholerik, ale musí umět se sebou dobře pracovat, aby jeho emoce neovlivnili jeho práci. Sociální pedagog, jakožto pracovník s dětmi a mládeží, by měl mít předpoklady sangvinika či flegmatika a podle Jungovy typologie být extrovertně myšlenkovým a citovým typem člověka.

3.1.2 Charakter

Podle řeckého slova je charakter vymezen jako něco vytvořeného, vrytého, něco, čím je člověk zasažen. (Nakonečný, 2021)

Pružinská (2005) ve své knize zmiňuje, že dle současné psychologie charakter chápeme jako soubor vztahů jednotlivce k různým oblastem skutečnosti, soubor dominující vlastnosti a soubor zásad a způsobů jejich uplatňování v životě. (Pružinská, 2005)

Německý charakterolog P. Helwig (1967) uvádí základní znaky charakteru:

- celistvost s centrem „Já“,
- jedinečnost,
- struktura charakteru se tvoří v průběhu vývoje jednice,
- charakter je součástí našich hodnot, hodnocení. (Nakonečný, 2021)

Francouzský charakterolog R. Le Senne (1949) se snažil o prosazení typologie charakteru:

- Nervózní typ – náladový, rychlé střídání nálad, impulzivní.
- Sentimentální typ – emotivní, pesimista, uzavírá se do sebe.
- Cholerický typ – výbušný a těžko ovladatelný, společenský.
- Vášnivý typ – energický, bezohledný, ovládaný vášní.
- Sangvinický typ – dobře ovladatelný.
- Flegmatický typ – aktivní, chladný, rozmyšlí zpětně a ovládá jej pochybnost.
- Apatický typ – stereotypní, otupělý, převažuje u něj lhostejnost.
- Amorfní typ – bez emocí, neaktivní, egoistický. (Nakonečný, 2021)

Charakter není pouze studií psychologie, ale patří také do etiky. Z psychologického hlediska ho můžeme označit jako řízení se morálními zásadami v životě. Čili na základě charakteru ovládáme naše jednání v souladu s morálními principy. Charakter také rozlišujeme dle toho, zda osvojené principy člověk považuje za své vlastní (autonomní charakter) nebo naopak (heteronomní charakter). Dále hovoříme o subjektivním charakteru, který se projevuje tím, že se člověk řídí svým svědomím, aniž by byl ovlivňován okolím. Naopak člověk s objektivním charakterem se řídí uznávaným obrazem dokonalosti. (Pružinská, 2005)

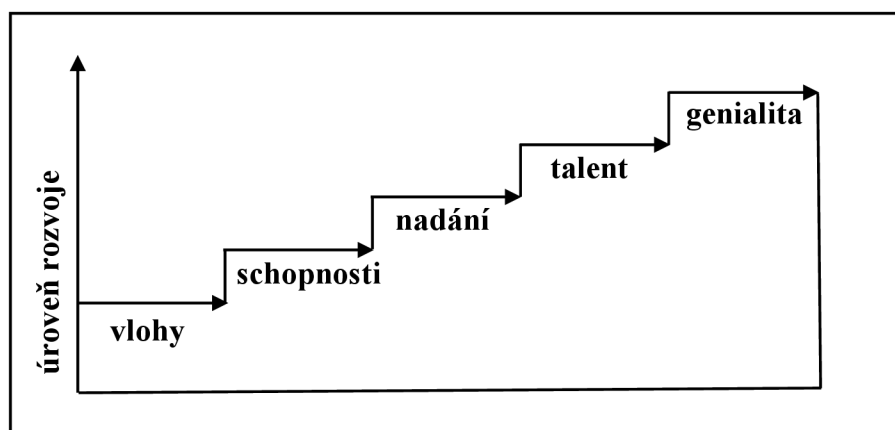
Charakter každého z nás skládá jednotu individuálních vlastností, které si osvojujeme v průběhu života. Z nichž se tvoří osobnost člověka. Můžeme o nich mluvit jako o struktuře charakteru, která zahrnuje vlastnosti vyjadřující vztah ke skupině a jednotlivcům (upřímnost, přátelství, obětavost...), vlastnosti vyjadřující vztah k práci (zodpovědnost, dochvilnost, loajálnost...), vlastnosti spjaté se vztahem k věcem (opatrnost, šetrnost, pozornost...) a vlastnosti vystihující vztah k sebe samému (srdečnost, sebedůvěra, namyšlenost...). Struktura charakteru se však během života stále mění. (Pružinská, 2005)

3.1.3 Schopnosti

Říčan (2010) definuje schopnost jako potencialitu, předpoklad pro danou činnost. V psychologii se mluví o schopnosti jako „barevném vidění“ nebo „logickém myšlení“. (Říčan, 2010)

Nakonečný (2021) schopnosti charakterizuje jako něco naučeného, přejímaného, získaného.

Schopnost podle Pružinské (2005) je vnitřní dispozice k určitému druhu výkonu.

Obrázek č. 1 Stupně rozvoje schopností (Pružinská, 2005, s. 47)

Vlohy jsou chápány jako vrozené. Vlohou mohou být např. řečnické vlohy, když by je jedinec postupně zdokonaloval, následně se z vlohy rázem stává schopnost. (Nakonečný, 2021) **Nadání** umožňuje jedinci ukázat mimořádný výkon v dané oblasti. **Talent** se pak vyznačuje jako rozvoj nadání, které se projevuje vynikajícími výsledky. **Genialita** podobně jako talent je rozvoj předchozího stupně a zde se můžeme bavit o geniálně rozvinutých schopnostech, které přináší užitek naší společnosti. (Pružinská, 2005) Tady jde vidět, že sociální pedagog by měl své schopnosti nadále rozvíjet, protože může stále profesně i osobnostně růst.

3.1.4 Postoje

„Postoj vyjadřuje hodnocení objektu subjektem, které se pohybuje v kontinuu, jehož krajní póly tvoří naprosto pozitivní a naprosto negativní vztah...“ (Nakonečný, 2021, s. 307). Pojem postoj je charakterizován jako hodnotící vztah k bytosti, věcem, událostem atd. Proto náš vztah k hodnotám vytváří obsah našich postojů. (Nakonečný, 2021)

Postoje mají funkce, které nám mohou objasňovat komunikaci mezi ostatními a přinést nám pochopení chování ostatních. Jedná se o tři složky postojů:

- kognitivní,
- emocionální,
- konativní.

Z nichž kognitivní funkcí se rozumí, že jedinec má dostatek informací o dané události či situaci a díky tomu zaujímá daný postoj. Emocionální funkce vyjadřuje emocionální postoj k objektu. Můžeme to nazvat jako prožitek, který se může projevat jako příjemný nebo nepříjemný, potom mluvíme o pozitivním či negativním postoji k objektu. Třetí a velmi důležitou funkcí je funkce konativní, která zaujímá svůj postoj na venek prostřednictvím určitého způsobu chování. (Nakonečný, 2021)

3.2 Předpoklady a dovednosti sociálního pedagoga

Čerstvá ([online], 2008) se ve své akademické práci zabývá profilem a kompetencemi sociálního pedagoga vůči jiným pomáhajícím profesím. Z výzkumu uvádí, že lze vyvodit profil sociálního pracovníka jako pomáhající profesi s kompetencemi, které využívá. Při sestavování těchto kompetencí vzala Čerstvá v úvahu praktickou činnost sociálního pedagoga

Profil sestavila podle jeho praktických kompetencí, základních vlastností a metod jeho práce. Kompetence sociálního pedagoga následně rozdělila do čtyř skupin:

- **Výchovně vzdělávací kompetence** jsou dovednosti, které sociální pedagog uplatňuje v rámci prevence při práci s klientem. Jedná se o multikulturní, volnočasové, zážitkové, mediální, mezigenerační a preventivní výchovně vzdělávací kompetence.
- **Kompetence práce s prostředím** je dovednost sociálního pedagoga, díky které dokáže pracovat s prostředím, a to tvorbou klimatu, dokáže diagnostikovat prostředí, využívá podněty z prostředí a používá metodu pedagogizace prostředí.
- **Společenská kompetence**, tuto dovednost využívá při začlenění jedince do společnosti nebo při skupinové práci. Snaha o formování a posilování kolektivu, rozvoj sociálních kontaktů, upevňování vztahů, překonávání problémů socializace nebo i práce se sociálními sítěmi.

- **Osobnostně formativní kompetence** čili formování jedince. Sociální pedagog se ujímá klienta, kterému pomáhá v rozvoji jeho osobnosti, posilování žádoucího chování, hledání zdrojů, zlepšení životního stylu, hodnot a postojů klienta. (Čerstvá, 2008)

Matoušek (2003) uvádí předpoklady a dovednosti pro pracovníka pomáhající profese, které zde zmiňujeme, protože o těchto předpokladech a dovednostech by měl každý sociální pedagog mít povědomí. Jsou jimi zdatnost a inteligence, kdy zdatnost představuje sílu pracovníka potřebnou k tomu, aby dokázal pomáhat druhým, jak psychicky, tak i fyzicky. Inteligentce dodává sociálnímu pracovníkovi touhu po sebevzdělávání, které je pro tuto profesi důležité. S ní je také spjata emoční a sociální inteligence, kdy by tyto dovednosti měl mít každý sociální pracovník na vysoké úrovni. Dále je to přitažlivost sociálního pracovníka, který nejen svým vzhledem, ale svým vystupováním, myšlenkami, odborností a zkušenostmi si snáz získá klientovu důvěru a pozornost. S tím souvisí důvěryhodnost sociálního pracovníka, kterou si získá u klienta svou srdečností, otevřeností nebo svou spolehlivostí.

Nejdůležitějšími dovednostmi jsou však ty komunikační. Jsou určitým prostředkem, díky kterému naváže s klientem kontakt. Ten sám o sobě je velice důležitým, protože již samotnou fyzickou přítomností klientovi dodáme naději. Následným nasloucháním, kdy přijímáme různé verbální, neverbální, skryté či otevřené klientovy signály, může pracovník získat klientovu důvěru. Sociální pracovník by měl mít vyvinutou empatii, která mu umožní se více vcítit do klientovy situace. Můžeme také mluvit o vyšší úrovni empatie, kdy pracovník jasně chápe zážitky klienta, který však jim nerozumí. „*Pracovník se projevuje prostřednictvím toho, co říká a co dělá. Dobrý pracovník je v souladu s tím, co říká, i s tím, jak se projevuje neverbálně, aniž by o tom musel příliš přemýšlet.*“ (Matoušek, 2003, s. 53)

Když to shrneme, sociální pedagog by měl být vybaven výchovně vzdělávacími dovednostmi, měl by umět pracovat s prostředím, společností a umět porozumět především klientovi, kterému by měl intenzivně naslouchat a vcítit se do jeho situace tak, aby mu dokázal pomoci.

4 Hodnoty

Elichová (2017, s. 47) pokládá hodnoty za „specifickou psychickou kategorii, která se ve značné míře podílí na vytváření stability osobnosti, skupiny či profese“. Hodnoty ovlivňují jedince v jeho jednání a řídí jej. Vedou ho k individuální, sociální a historické seberealizaci a na základě pozitivních a negativních hodnot můžeme seberealizaci jedince a jeho aktivity modifikovat. (Cakirpaloglu, 2004)

V psychologii se na hodnoty nahlíží z různých pohledů:

- Hodnoty jako všeobecné cíle. Mají pro člověka tu nejvyšší cenu jako je např. zdraví, rodina.
- Hodnoty jako prostředky, které používáme za účelem něčeho dosáhnout, např. vzdělání, zaměstnání.
- Hodnoty, které stojí za určité úsilí. Tím může být vizáž, postavení ve společnosti nebo i požitek či odmítání návykových látek.
- Hodnoty jako kritéria, díky kterým hodnotíme různé předměty a události. (Pružinská, 2005)

Nakonečný (1997) hodnoty charakterizuje jako něco subjektivně potřebného a dělí do dvou rovin. Biogenní rovina (biologické fungování organismu) a sociogenní rovina (fungování jedince ve společnosti). Lidé mají různé hierarchie hodnot. E. Spranger rozlišil hodnoty na šest základních typů hodnotové orientace:

- Teoretický typ, jehož hodnotou je poznání.
- Ekonomický typ, jež se orientuje na praktičnost a jeho hodnotou je užitečnost.
- Estetický typ, jehož hodnotou je krása.
- Sociální typ ten prosazuje hodnotu lásky.
- Politický typ chce ovládat druhé lidi a uznává hodnotu moci.
- Náboženský typ uznává hodnotu, která se spjata s Bohem. (Kohoutek, 2002)

Hodnoty lidí nám dokáží mnohdy objasnit, proč daný jedinec projevuje určité chování. Sociální pedagog z pozorovaných projevů lidí následně dokáže objasnit jejich důvody. Motivy pro naše činy mohou být různé. Někdy i my sami jednáme nevědomě a neumíme si naše chování vysvětlit. (Pružinská, 2005)

4.1 Hodnoty sociálního pedagoga

Hodnoty ovlivňují celkovou práci sociálního pedagoga, přivádí jej k porozumění stanovení si cílů a motivují ho k jejich naplnění. Prudký (2004) uvádí, že na základě výzkumu aplikovaných hodnot umíme porozumět identitě profese, její struktuře a možnostem rozvoje.

McGuire (in Cakirpaloglu, 2004) rozdělil hodnoty na podporující proces adaptace a růstu jedince. **Hodnota podporující proces adaptace** se zaměřuje na pomoc člověku, který se potřebuje znovu adaptovat na sociální prostředí. Přijímá je a učí jej, jak řešit konflikty či nepříznivé vzniklé situace, učí jej sebekontroly a předcházení deviantního chování. **Hodnota podporující proces růstu jedince** má za cíl rozvíjet člověka, najít jeho identitu, stav jeho existence. Díky těmto hodnotám by měl člověk stanovovat své cíle a ovládat sebehodnocení. (Cakirpaloglu, 2004)

Elichová (2017) uvádí přehled hodnot, které považuje za jednotný pohled na hodnoty obecně.

- Hodnota důstojnosti neboli důraz na hodnotu lidství.
- Hodnota úcty – úcta k sobě samému, ke klientům, veřejnosti atd.
- Hodnota svobody.
- Hodnota sociální spravedlnosti – solidarita, subsidiarita a participace.
- Hodnota komplexnosti – návaznost na spolupráci s dalšími odborníky.
- Hodnota profesionality – odborné znalosti, potřebné vlastnosti.

Sociálního pedagoga můžeme rozlišovat podle toho jakým způsobem s těmito hodnotami pracuje. Můžeme jej označit jako **angažovaného sociálního pedagoga**, který předkládá své osobní hodnoty ve prospěch klienta. **Radikální sociální pedagog**, který své osobní hodnoty sdílí s cílem společenské změny. **Byrokratický sociální pedagog**, který osobní a profesní hodnoty umí oddělit. **Profesionální sociální pedagog** je ten, který se řídí etickým kodexem a jde mu především o zájmy a práva klienta. (Elichová, 2017).

4.2 Etický kodex

S přípravou sociálního pedagoga je zapotřebí znát určitá pravidla, zásady, principy, a proto zde zmiňujeme etický kodex. Jak již bylo uvedeno, sociální pedagog nemá žádné samostatné znění v zákoně. Pozice sociálního pedagoga svůj etický kodex tedy nemá, ale můžeme jej převzít z kodexu pro sociální pracovníky, kterým se můžeme jakožto sociální

pedagogové řídit v sociálních službách i ve školství, ve kterém můžeme také zohlednit etický kodex učitelů.

„Etické kodexy obecně mají vymezovat hodnoty, principy a zásady chování a jednání osob v určitém profesním či institucionálním kontextu.“ (Janebová, [online], 2015, s. 7) Společnost sociálních pracovníků v roce 1995 vytvořila vlastní Etický kodex sociálních pracovníků. Avšak dnešní znění tohoto kodexu prošlo v roce 2006 určitými dílčími změnami.

Etický kodex ([online], 2022) je rozdělen do dvou částí. Z nichž ta první se zaměřuje na **etické zásady**. Sociálnímu pracovníkovi tento kodex udává, že musí dávat přednost profesionální odpovědnosti před soukromými zájmy. Respektovat každého člověka bez ohledu na jeho situaci, jeho původ, věk, pohlaví, zdravotní stav a dalších projevů jeho osobnosti, který je součástí celé společnosti, je jedna ze zásad profese. Sociální pracovníci musí dodržovat Listinu základních práv a svobod, Ústavu ČR, Úmluvu o právech dítěte a další zákony, které se od těchto dokumentů odvíjí.

Druhou částí jsou **pravidla etického chování sociálního pracovníka**. Ta se však rozdělují na konkrétní vztah ke klientovi, zaměstnavateli, kolegům, svému povolání a odbornosti a ke společnosti. Ve vztahu ke klientovi sociální pracovník musí jednat s každým člověkem nestranně. Zajímat se o celého člověka ve všech jeho aspektech života. Snaha podporovat klienta k dosažení jeho vlastní odpovědnosti je tím nejdůležitějším úkolem sociálního pracovníka. Musí chránit také lidská práva svého klienta a ctít klientovo právo na soukromí a citlivost informací a dat, které o klientovi zná. Je prostředkem pro získání všech služeb a dávek, které klient potřebuje. Etický kodex dále udává sociálnímu pracovníkovi povinnost snažit se zapojit klienty do hledání možností řešení jejich problémů. Sociální pracovník si musí být vědom svých odborných znalostí, aby mohl přijímat klienta s tím, že mu dokáže pomoci a zároveň přijmout možnost, že daného klienta předá kvalifikovanějšímu sociálnímu pracovníkovi.

Ve vztahu ke svému zaměstnavateli sociální pracovník musí plnit své povinnosti, které se zaměstnavatelem uzavřeli. Ve vztahu ke kolegům by měl podle kodexu respektovat znalosti a zkušenosti svých kolegů. Navazovat s nimi spolupráci a udržet tak kvalitu poskytovaných služeb. Své kolegy by měl umět respektovat a vyjadřovat se k nim s úctou. Co se týká vztahu ke svému povolání a odbornosti by se měl sociální pracovník snažit udržet a neustále navyšovat odborné znalosti, nové přístupy a metody sociální práce. Poslední pravidla ve vztahu ke společnosti sociálního pracovníka udávají povinnost a právo na ohlášení případů, kdy došlo

k porušování zákonů. Může se také podílet na zlepšení sociálních podmínek a sociální spravedlnosti tím, že může požadovat změny v zákonech.

„Sociální pracovník eticky uvažuje při sociálním šetření, sběru informací, jednáních a při své profesionální činnosti o použití metod sociální práce, o sociálně technických opatřeních a administrativně správních postupech z hlediska účelu, účinnosti a důsledků na klientův život.“ (Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR, [online], 2022)

Etický kodex pro sociální pedagogy má poměrně málo zemí v Evropské unii. Avšak Itálie, Španělsko, Švýcarsko jsou zeměmi, které mají nejen etický kodex, ale také stanovené kompetence a vymezené obory pro profesi sociálního pedagoga. A od roku 2014, kdy vznikl etický kodex sociální a kulturní mediace ve Francii, zde řadíme i Francii. To však nejsou všechny země, protože Portugalsko sice nemá jasně specifické kompetence a vymezené obory pro danou profesi, ale etický kodex ano. (*The profession of Social Education in Europe.* [online], 2013) Nyní i v ČR vznikla iniciativa k vytvoření etického kodexu sociálního pedagoga, ale o tom pojednává více podkapitola 2.5.

5 Sebepojetí

Definice sebepojetí se v psychologii označuje jako „*souhrn představ a hodnotících soudů, které člověk o sobě chová*“. Dále psychologie nahlíží na sebepojetí ze tří hledisek: z hlediska procesu formování, z hlediska procesu sebeuvědomění a z hlediska funkcí regulace chování. (Blatný, 2003, s. 92)

Smékal (2007) předpokládá, že sebepojetí je „*základem jáství člověka, je souhrn názorů na sebe, na své místo ve světě a v tomto smyslu je souhrnem pocitů, jimiž prožíváme spokojenost nebo nespokojenost se sebou, větší nebo menší sebevěru, sebeúctu a vliv na druhé*“. (Smékal, 2007, s. 368)

Je několik souvisejících otázek existence jáství jako třeba vědomí já v téže osobnosti. Důležitou složkou je svědomí, které se v dospělosti vyznačuje jako pocit povinnosti být tím kým chci být. Tedy vést sebe samého k tomu, abychom dokázali udržet svůj obraz ve správné formě. (Nakonečný, 2021)

Sebepojetí je mínění o sobě samém, jak sebe vnímáme, jak se vidíme. Můžeme jej vyjádřit za pomoci různých otázek na svou osobu, např. Kam patřím? Jaké jsou moje silné a slabé stránky? Psychologie se takto zabývá základními tématy vztahu k sobě samému. Orel (2016) uvádí, že sebepojetí je pomyslný stabilizátor činností a nástroj orientace člověka. Což značí, že neustále byt' nevědomě se hodnotíme. (Orel, 2016)

Sebepojetí, s nímž souvisí sebehodnocení, má komplexní povahu. Komplexnost sebepojetí zahrnuje složku kognitivní, emocionální a činnostně regulativní. Sebepojetí označujeme také jako **multifacetovost** sebepojetí, což značí dílčí mentální reprezentaci Já. Nejen multifacetovost, ale i dynamiku sebepojetí musíme zahrnout do komplexnosti. **Dynamika** určuje, která ze složek z reprezentace Já bude aktivována a ta se potom v daný moment projeví v centru struktury sebepojetí. (Orel, 2016)

Jak již bylo zmíněno, se sebepojetím úzce souvisí **sebehodnocení**. Tyto dva termíny se zdají velmi totožnými, ale opak je pravdou. Sebepojetí, jež má složku kognitivní, funguje jako nástroj poznávání, kdyžto sebehodnocení se složkou emocionální aktivuje citové prožívání. Mluvíme o reprezentaci emočního vztahu k sobě samému neboli sebehodnocení. S ním souvisí další termíny, které rozšiřují naši představu Já. Tím je **sebeřijetí**, kdy nás hodnotí někdo druhý a na základě toho přijímáme obraz toho, jací podle druhých jsme. **Kompetentnost** tou značíme názory na naše výsledky, schopnosti (Orel, 2016).

Hartl a Hartlová (2000) komplexnost sebepojetí rozšiřují o další pojmy s ním spjaté, jimiž jsou:

- **Sebeatribuce**, která je charakteristická tvorbou mínění o svých emocích, myšlenkách, názorech, jednání.
- **Sebedůvěra** neboli důvěra k sobě samému, pozitivní postoj ke svému jednání.
- **Sebehodnocení**, přijímání vlastní sociální pozice.
- **Sebeklam** vyjadřuje neschopnost realistického pohledu na sebe sama.
- **Sebekritičnost**, schopnost sám sebe nezaujatě hodnotit.
- **Sebemonitorování**, uvědomování si svých psychických procesů a jednání.
- **Sebeobraz**, vyjádření skutečného obrazu sebe samého.
- **Sebeoceňování**, reprezentace hodnoty, kterou si sami přisuzujeme.
- **Sebepercepce**, vnímání sebe samotného.
- **Sebezpozorování** subjektivní rozbor vlastních psychických procesů.
- **Sebepřijímání**, realistický pohled na sebe samotného.
- **Sebeschéma** je soubor myšlenek, vzpomínek, schopností, dovedností.
- **Sebeúcta** vyjadřuje, jak moc jsme přesvědčeni o své hodnotě.
- **Sebevědomí** přesvědčení o vlastní kvalitě. (Hartl a Hartlová, 2000)

Nakonečný (2021) zvyrazňuje, že u sebepojetí existuje intimní jádro osobnosti s názvem **proprium**. Jedná se o vlastnosti, které jsou úzce ve vztahu k sebepojetí člověka. Jimiž je **tělesný smysl**, který nám pomáhá si uvědomovat, jak vypadáme, co máme na sobě oblečené. Jedná se o povědomí našeho těla uvnitř i z vnějška. **Vědomí totožnosti** neboli naší identity. **Povýšení sebe sama** se vyznačuje za nejvyšší vlastností propria. **Rozšíření našeho Já** se rozumí rozšíření různých oblastí v našem životě, např. rodina (stanu se matkou/otcem). **Racionální Já** můžeme vysvětlit jako neustálý kontakt se skutečností a příznivé uspokojování svých potřeb. **Obraz sebe sama** uvědomování si toho, jaký opravdu jsem. **Vlastní úsilí** směřující k ucelení osobnosti a **vědoucí Já**, vím o tom, že nějaké Já je. (Nakonečný, 2021)

Z předchozích kapitol je jisté, že jako budoucí sociální pedagog si student musí uvědomovat sebe samého, jaký u něj převládá temperament, schopnosti, které se dají rozvíjet nebo je zvládat ovládat atd. V jeho budoucí profesi je vědomí já velmi důležitým faktorem, aby byl schopen danou profesi vykonávat.

6 Motivace

Motivaci jsme zde zahrnuli jako samostatnou kapitolu z důvodu její víceúčelovosti. V této kapitole se dozvíme, co ona motivace je a jak se může dělit. Uvádíme zde strukturu motivace, která se skládá z motivačního založení, polohy a naladění. Zmíníme také psychologické aspekty motivace, které se projevují našim jednáním, které je ovlivněné našimi potřebami, emocemi a prací.

„Slovo motiv je převzato z latiny, kde motus znamená pohyb. Zkusme tedy říci, že motiv je faktor, který uvádí do pohybu.“ (Říčan, 2010, s. 92) Vyjadřuje pomyslný pohyb myšlenek, který nás nutí k dané aktivitě. Naše chování nám spouští motiv, který jsme si ve svém vědomí vytvořili. Můžeme o něm také hovořit jako o naší potřebě. (Říčan, 2010)

Medlíková (2021) popisuje motivaci jako proces, který dává organismu energii. Mluví o pomyslném pohonu, nástroji. U motivace rozlišujeme dvojí efekt. Pozitivní, kdy jejím důsledkem může být naplnění cíle. Ale také negativní efekt, kdy naše motivace je přespříliš vysoká nebo v opačném případě příliš nízká. (Medlíková, 2021)

Mishra ([online], 2017) se na motivaci zaměřuje skrze vzdělávání. Tvrdí, že pro studenty je motivace vštěpování zájmu o studium a jiné podobné aktivity. Motivace v nich vzbuzuje objevování, udržení a usměrňování si aktivit, které směřují k danému cíli. Vzdělání autor definuje jako celoživotní proces, který je podle psychologů zdroj motivace. Také uvádí, že každá činnost má nějaký motiv, který je poháněn nějakou pomyslnou hnací silou neboli motivací.

Tudíž motivace ke studiu je velice důležitá pro budoucnost našich životů. Podle psychologů je hlavní příčinou motivace vůle žít, touha po potěšení. Pokud se v daném oboru necítíme dobře, nikdy nebudeme spokojeni se svou prací, natož se svým životem. (Mishra, [online], 2017)

Brophy (2004) uvádí, že motivace studentů je závislá na jejich subjektivních zkušenostech, chtíč zapojit se do výuky a jiných vzdělávacích aktivit. Studenti k jejich zájmu mají své důvody, proč se vzdělávat. Záměrně chtějí získat znalosti a dovednosti, které tyto aktivity rozvíjejí. (Brophy, 2004)

Sociální pedagog ve školském zařízení bude mít za úkol žáky dostatečně motivovat k výkonům a povinnostem spjaté se školními výsledky, a to nejen žáky, ale také rodiče či pedagogické pracovníky, kterým poskytuje poradenství, konzultace a jiné (viz podkapitola 2.5).

6.1 Struktura motivace

Podle Plamínka (2015) má každý člověk své motivační pole, které se neustále mění a vzájemně ovlivňuje. Skládá se ze tří složek, viz obrázek 1.

Obrázek č. 2 Struktura motivačního pole (Plamínek, 2015, s. 36)

Motivační založení tvoří základ motivačního pole a rozsah pro zbývající složky. Jedná se o vlastnost, která se v průběhu života nemění. Projevuje se tehdy když se ocitáme v nějaké tíživé situaci, se kterou jsme se doposud nesetkali a neumíme se k ní adekvátně postavit.

Motivační poloha je opakem motivačního založení, kdy máme naučený vzorec chování při běžných situacích, se kterými jsme se již setkali. Snaha naplnit své životní potřeby a kolik úsilí do nich dáváme.

Motivační naladění se projevuje z minuty na minutu. Je pomíjivé a proměnlivé. „*Jde o okamžitou reakci na průběžně působící podněty.*“ (Plamínek, 2015, s. 24)

Motivace, jak již bylo zmíněno, je závislá na subjektivních zkušenostech jedince, tudíž i tato struktura nám udává, že jsou tyto zkušenosti důvodem našeho jednání. Sociální pracovník by měl mít rozvinuté motivační naladění, protože se bude ocitat v situacích, kdy ho může něco zaskočit, překvapit, dostane se do situace, kdy nebude vědět, jak jednat, a proto musí využít svých profesionálních dovedností a zachovat klid. Do struktury motivace zahrnujeme také vnitřní a vnější dělení, které charakterizujeme v následujících podkapitolách, a také jednotlivá motivační pole.

6.1.1 Vnitřní a vnější motivace

Medlíková (2021) motivaci dělí na vnější a vnitřní. Vnější motivace je krátkodobá, ale umí působit rychle. Vnitřní motivaci se rozumí osobní vize, cíl, touha. Vědomí toho, že když si za touto vizí budeme stát, přinese nám nějaké výhody a následné odměny, naplnění a trvalost cíle. Posiluje naše sebevědomí, utvrzuje nás v našich hodnotách a udrží nás při tom stanovovat si další i vyšší cíle. (Medlíková, 2021)

Vnitřní motivace je silnější i z toho důvodu, že se odráží na našich potřebách a hodnotách. Musíme tedy říct, že motivace je regulovaná naším hodnotovým systémem osobnosti. Motivace je ovlivněna našimi emocemi a hodnotami, ale také z našich předešlých zkušeností, přítomnosti a očekávané budoucnosti. Naše aktivity jsou do jisté míry již, zejména u dospělého jedince se zkušenostmi, dávno promyšleny. (Sigmund, Kvintová, Šafář, [online], 2014)

Langmeier, Krejčířová (1998) uvádí čtyři různé kombinace základní motivační síly. Těmito základními motivačními silami jsou:

- motivace získat vnější hmotný prospěch,
- motivace pomáhat lidem,
- motivace uskutečnit v povolání své osobní dispozice,
- motivace najít přátelské kontakty.

Dospělý jedinec se na základě těchto sil řídí například při výběru trvalé pracovní činnosti (Langmeier, Krejčířová, 1998). Sociální pedagog a obecně pracovník v sociální sféře by měl mít jasnou vnější vizi, jak vykonávat svoji práci. V případě motivačních sil by mu rozhodně neměla chybět motivace pomáhat lidem.

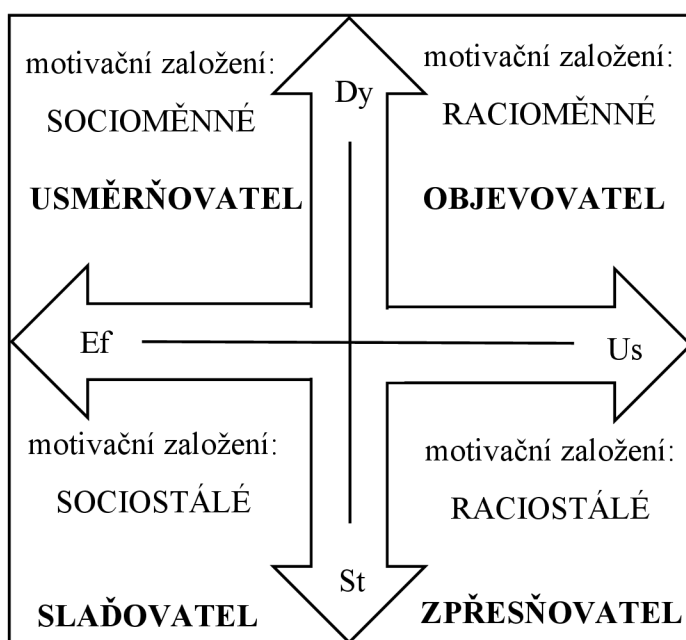
6.1.2 Motivační založení

Plamínek se zabýval teorií vitality, a to jej dovedlo k vytvoření pyramidy vitality. Ta se skládá od užitečnosti přes efektivitu, stabilitu až k dynamice. Hovoří o škálách, které mají charakterizovat, na co jsou lidé citliví a také popisují to, co Plamínek později nazval jejich motivačním založením. (Plamínek, 2015)

První škála je propojena s podněty vůči vykonávané práci. Škála užitečnost-efektivita, kdy z levé části člověk stoupá za určitým účelem, naplnit svůj cíl, dosáhnout výsledku či úspěchu. V opačném případě to nabírá jinou podstatu účelu.

Druhá škála představuje podněty, které souvisí se změnou v pracovní činnosti. Jedná se o škálu stabilita-dynamika, kdy každý z nás se se změnami vyrovnává po svém. Někdo si s nimi hravě poradí a jsou pro něj výzvou, pro jiné lidi je změna velmi stresující. (Plamínek, 2015)

Spojením obou škál vzniká typologie lidí. Neočekává se, že se lidé na tomto diagramu (obrázek č. 3) budou nacházet někde uprostřed. Spíše se očekává, že budou vzdáleněji od středu a následným spojením škál vznikne několik odlišných typů lidí. Když by se přeci jenom někdo našel ve středu diagramu, můžeme jej označit jako univerzální osobnost.

Obrázek č. 3 Typy motivačního založení a odpovídající motivační typy lidí (Plamínek, 2015, s. 45)

Objevovatelé jsou lidé, kteří se nebojí výzev, překonávají sami sebe. Nemají rádi, když je někdo řídí. Jejich klíčovou vlastností je trpělivost, která je stále pohání kupředu. Kladou na sebe stále vyšší a vyšší nároky, a proto mnohdy tyto lidi postihne fyzické či psychické vyčerpání. Na druhou stranu mají moc rádi svoji nezávislost a svobodu. Jejich specifickým znakem je, že dokáží lépe ovládat spíše neverbální komunikaci. Takoví lidé jsou mnohdy často dobře čitelní.

Usměrňovatelé nekladou důraz na svobodu jako objevovatelé, ale touží po volnosti. Touží po neomezených možnostech. Lidi poznávají tím způsobem, že je nejdříve otestují. Nejčastěji způsobem, kterým vyvolají nějaký menší konflikt. Následně si jedince zařadí do

společnosti, kterou může ovládat nebo do společnosti konkurentů. Jsou rádi středem pozornosti, dokáží přesvědčit a jsou většinou vůdci větších skupin lidí.

Slad'ovatelé jsou lidé, kteří mají rádi diskusi, mají vysoce vyvinutou empatii, díky čemuž je zajímavá názor druhých a nemají tendenci někoho soudit. Se všemi vrstvami společnosti se snaží vycházet, nezáleží jim na tom, zda má někdo vyšší či menší postavení ve společnosti. Snaží se společnost stmelovat a tvořit příjemné prostředí v rámci vztahů pro všechny.

Zpřesňovatelé se zaměřují především sami na sebe. Nechtějí dokonalé okolí, ale dokonalé sebe sama. Jsou to pečliví lidé, kteří na sebe dokáží být přísní. Na venek se nijak moc neprojevují. Dokáží na sebe klást dosti vysoké nároky a rádi řeší problémy sami. Takové řešení u nich může vést ke kolapsu. K nadřizeným jsou loajální, i přesto jaký spolu mají vztah. Pravidla a řád jsou tím, čím se řídí. (Plamínek, 2015)

Tato typologie lidí ukazuje různorodost lidí ve společnosti. Se všemi těmito typy se sociální pracovník může setkat a musí se dle toho zařídit. Co se týká osobnosti sociálního pracovníka není dobré, aby byl usměrňovatel, který sice rád řídí skupiny lidí, ale rádi nálepkují, a to by rozhodně sociální pracovník dělat neměl. Budoucí sociální pracovník může být jakéhokoli typu, což jsme si zmiňovali i u temperamentu, jen musí umět sám se sebou pracovat a zachovat si profesionální jednání s klientem. Nejvhodnějším typem člověka jakožto sociálního pracovníka je však typ slad'ovatele.

6.1.3 Motivační polohy

Pokud se bavíme o sociální pedagogice jako o budoucí profesi můžeme zde zmínit i motivační polohy, kdy Plamínek (2015) uvádí několik těchto motivačních poloh. Jedná se o směry, kterými se jedinec vydává při trvalé pracovní činnosti nebo i v běžném životě. Jejich účel je především uspokojení svých potřeb dle Maslowovy pyramidy.

Jako první uvádí **lidi, co usilují o bezpečí**. Tato motivační poloha značí, že tito lidé s touto potřebou hledají od života jasně stanovená pravidla. Potřebují neustálou stabilitu, snadnou a srozumitelnou strukturu řádu, který si následně rádi ověřují. V zaměstnání to může vypadat tak, že si hlídají svá práva, nebojí se ohrazovat proti nim a zkoušet různé možnosti, kam až mohou zajít. Další z motivačních poloh Plamínek nazval jako **lidé usilující o příslušnost**. U nich je důležitý pocit někam patřit. Vybírají si povolání, kdy jsou uznáváni druhými a zároveň jsou pro ostatní potřebnými. Rovnoprávnost a dobré vztahy na pracovišti

jsou u nich na první příčce. Jako další to jsou **lidé usilující o uznání**, kteří mají neustálou potřebu se s někým srovnávat. Mnohdy rádi soupeří s ostatními lidmi, jejich konkurencí. Mají potřebu být za něco pochváleni, znát zpětnou vazbu ke své osobě. **Sebeaktualizující lidé** jsou tací, kteří dokáží vnímat vlastní hodnotu neboli sami sebe. Mají jasnou představu o sobě samém, dokáží se zhodnotit a poskytnout si jak pozitivní, tak i negativní zpětnou vazbu. Nemají problém řešit konflikty s ostatními, spíše se snaží s nimi vycházet. (Plamínek, 2015)

6.2 Psychologické aspekty motivace

Dle Kolmana (2012) se motivací míní to, co dává důvod k chování či činům, něco, co posiluje či podmiňuje čin, určuje jeho druh a intenzitu. Naše chování je ovlivňováno určitými cíli, které si na základě různých motivů stanovujeme. Pojem motivace je označen jako důvod našeho chování. Snažíme se pomocí motivace vysvětlit stav jednání či chování lidí, které se snaží dosáhnout svého cíle. Mnohdy je obtížné tento stav vysvětlit z toho důvodu, neboť jsme každý jiný a v obdobné situaci se můžeme chovat odlišně. Načež je důležité si své chování obhájit před ostatními, kteří mají na situaci jiný názor či postoj. (Nakonečný, 1996)

Jak již bylo zmíněno, motivace se řídí našimi potřebami. Pojem „*potřeba*“ má několik podob definice. Vyjadřuje nedostatek, který závisí na funkci našeho organismu. Je úzce spjata s duševním naladěním, pokud dojde k neuspokojení potřeby, můžeme pocítit frustraci. (Kohoutek, 2002)

Nejen nedostatek je hlavním znakem potřeby, ale také stav přesycení. Tyto znaky jsou požadavky jedince na sebe samého, čeho a kolik v danou chvíli potřebujeme. Značí to určitou dynamiku, díky které naše mysl umí zhodnotit, která z potřeb nám chybí. Jedná se o udržení si vnitřní rovnováhy, kdy nejsme přesyceni, ale ani nemáme pocit, že nám něco chybí. Potřeby dělíme na vnitřní a vnější, ale také na primární a sekundární. (Sigmund, Kvintová, Šafář, [online], 2014)

Primárními potřebami jsou potřeby k funkčnosti našeho organismu. Tam se zahrnují biogenní a fyziologické motivy, které se projevují jako biologické potřeby. Pokud v těle chybí fyziologická potřeba, rychleji klesá energie člověka. (Sigmund, Kvintová, Šafář, [online], 2014)

Potřeby sekundární jsou pak řízeny motivy na základě psychogenní, sociogenní a psychologické potřeby. Jedná se především o potřeby:

- potřeba citového využití,
- potřeba sebeuplatnění,
- potřeba výkonu,
- potřeba sociálního kontaktu,
- potřeba prožívání,
- potřeba poznávací.

V podkapitole 6.1.3 Plamínek (2015) hovoří o motivačních polohách, ze kterých vyplývá, jaké z uvedených potřeb jedinec upřednostňuje (Plamínek, 2015).

6.3 Motivace a práce

„Pracovní motivaci můžeme zjednodušeně definovat jako ochotu jednotlivce pracovat.“ (Sigmund, Kvintová, Šafář, [online], 2014) Pracovní motivace závisí na typu člověka, který práci může naplňovat své touhy a potřeby. Muži obecně jsou ve společnosti více řazeni k těm, co mají větší tendenci v práci být uznávaní a mohou dosáhnout kariérního růstu. Je to pro ně příležitost, jak se dostat k moci. Ženy mohou mít stejnou potřebu, ale spíše jsou rády, že jsou ve společnosti užitečné a mohou se stále zdokonalovat.

V práci hraje především hlavní roli motiv. Uplatnění svých individuálních schopností, které můžeme plně projevit. Sigmund a kol. ([online], 2014) ve své knize napsal šest hlavních dimenzí, ze kterých jedinec vyvozuje smysl práce:

- centrální práce (přednost zaměstnání před volným časem, rodinou, přáteli...),
- ekonomická orientace (motiv práce jsou finance),
- vnitřní orientace (práce, kde projevujeme svůj potenciál, zájem),
- interpersonální vztahy,
- právo jedince mít práci,
- a obligace.

Profese každému z nás přináší především finanční prostředky, které pokryjí základní životní potřeby včetně bezpečí. V práci se můžeme cítit ve správném kolektivu jako stabilní člen, a tím naplníme potřebu sounáležitosti. Profese nám může dodávat pocitu uznání, které

směřuje k potřebě seberealizace. Seberealizace pak může nabývat podob jako vysněná kariéra, dobré finanční ohodnocení, výborné vztahy na pracovišti nebo mít jen rád svoji práci a být v ní spokojen. (Sigmund, Kvintová, Šafář, [online], 2014)

7 Aktuální stav problematiky

V této kapitole rozebereme dva výzkumy, které se zabývají profesí sociálního pedagoga. Jeden je zaměřený přímo na motivaci studentů a absolventů ke studiu sociální pedagogiky. Druhá práce se zabývá sociálními pedagogy v českých školách, kterou zkoumala Asociace sociálních pedagogů ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci a která byla zpracována do výzkumné zprávy z roku 2023, která vyšla v časopise Sociální pedagogika/Social Education.

Jitka Lorencová – Motivace studentů a absolventů ke studiu oboru sociální pedagogika – mezi osobním rozvojem a službou?

Jedná se o článek z roku 2020, který přináší výsledky výzkumného šetření zaměřeného na zjištění motivací k volbě studia oboru sociální pedagogika. Lorencová ([online], 2020) tvrdí, že za posledních dvacet let, co vznikl tento obor, zcela chybí průzkumy této oblasti u nás v ČR.

V roce 2011 uvádí šetření Českého statistického úřadu, který zjistil, že hlavním motivem lidí mladších 25 let bylo získání diplomu (71 %), na druhém místě byl profesní rozvoj a kariérní možnosti (62 %), na třetím místě uváděli dotázaní prohlubování znalostí z vlastního zájmu (43 %). U osob starších 25 let bylo hlavním motivem právě profesní rozvoj a kariérní možnosti (75 %), dále prohlubování znalostí z vlastního zájmu (56 %) a zlepšení šancí na získání či změnu práce (55 %). (Lorencová, [online], 2020)

V roce 2016 Český statistický úřad uvedl u mladších zájemců o obor, že vzrostl zájem o získání diplomu (80 %) a klesl zájem o profesní rozvoj a kariérní možnosti (45 %). U starších respondentů zůstal motiv na zlepšení kariérních vyhlídek (69 %), vzrostl však zájem o získání diplomu (66 %) a dále prohloubení znalostí (50 %). (Lorencová, [online], 2020)

Výzkumu Lorencové se účastnilo 333 respondentů z celé ČR. Z toho 101 absolventů a 232 studentů. Nejvíce bylo respondentů ve věku 19-25 let (162 respondentů), ve skupině 26-35 let 88 respondentů, ve věku 36-45 let bylo 45 respondentů a starších 46 let pouze 27 respondentů. (Lorencová, [online], 2020)

Její snahou bylo zjistit, jaké pohnutky vedou sociální pedagogy k volbě studia sociální pedagogiky. Snažila se zjistit rozdíl v dominanci mezi vnitřní a vnější motivací, kdy zjistila, že dominuje ta vnitřní. S ní bylo nejvíce spojováno tvrzení, že jejich motivem je osobní rozvoj a uplatnění předpokladů. Do té vnější motivace se na první příčku zařadil stabilní příjem

a sociální jistota. Co se týká kariérního růstu, jeho význam narůstal spíše s věkem respondenta. (Lorenzová, [online], 2020)

Dále zjišťovala, zda existují statisticky významné vztahy mezi motivy pro volbu studia sociální pedagogiky. Zjistila, že obor sociální pedagogika je spíše chápán jako pomáhající profese, který umožňuje osobní rozvoj i orientaci na druhé. Stejně tak, zjistila, že možnost náhradní volby studia je zapříčiněna vlivem dalších osob.

Třetí výzkumnou otázkou bylo, zda existují statisticky významné rozdíly mezi motivy volby studia sociální pedagogiky podle pohlaví, věku, formy studia a statusu. Co se týká pohlaví, tak rozdíly nezaznamenala. Rozdíl statusu a věku se zde projevil hodně. Mladší respondenti více tíhnou k volbě studia pro náhradní volbu, kdy pro ně obor není natolik důležitý, jako jejich volný čas při studiu či brigády. Avšak respondenti starší a již pracující měli výše postaven kariérní motiv a zároveň volili studium, které jim poskytne rovnováhu mezi studiem, prací a osobním životem. Pozitivním poznatkem však je, že většina respondentů tíhne k altruismu, spolu s prosociálním chováním, empatií. (Lorenzová, [online], 2020)

Jan Šmída, Tomáš Čech – Sociální pedagogové v českých školách.

Tento výzkum se realizoval pod názvem „*Analýza potřeb základních škol v kontextu uplatnění sociálních pedagogů ve školním prostředí*“. Autory výzkumné zprávy jsou Mgr. Jan Šmída a doc. PhDr. Mgr. Tomáš Čech, Ph.D. a další akademičtí pracovníci Ústavu pedagogiky a sociálních studií Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s Asociací sociálních pedagogů. (*Časopis Sociální pedagogika*, [online], 2023)

Tento výzkum zjišťuje, jak se pohlíží na sociální pedagogy ve školách v současné době. Zároveň tento výzkum bude oporou pro to, aby sociální pedagogové byli zařazeni do zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Sociální pedagogové, jak i představil tento výzkum, nemají ustálenou náplň práce, a proto Asociace sociálních pedagogů pro začínající sociální pedagogy a jejich cílové skupiny připravuje *Metodiku práce pro sociální pedagogy ve školách*, která by měla být patřičnou metodickou oporou pro školy i sociální pedagogy. (*Časopis Sociální pedagogika*, [online], 2023)

Výzkum probíhal od 18. 4. 2023 do 9. 5. 2023 formou online dotazníku, který se rozeslal sociálním pedagogům, které eviduje Asociace sociálních pedagogů. Cílem bylo převážně zjistit náplň jejich činností ve školním prostředí, které vykonávají, ale také jejich finanční ohodnocení,

postoj od kolegů, náročnost utváření pozice, jejich cílovou skupinu a další. (*Časopis Sociální pedagogika*, [online], 2023)

Celkem se do výzkumu zapojilo 72 sociálních pedagogů, z toho 63 žen a 9 mužů. Vyzdvihneme zde jen pár výsledků, jako je například působiště respondentů, kdy 93,06 % respondentů působí na základních školách a zbylých 6,94 % na středních školách. Finančně ohodnoceni jsou převážně z Šablony III – OP JAK (33,33 %), projektu Podpora rovných příležitostí (29,17 %), od zřizovatele (15,28 %), z vlastních zdrojů školy (15,28 %), z Šablony II – OP VVV (12,50 %), balíčku pomoci Pražanům (6,94 %), norských fondů (1,39 %), ESF OpZ (1,39 %) a jiných podpůrných opatřeních (1,39 %). (*Časopis Sociální pedagogika*, [online], 2023)

Výzkum také zjistil, že 51,39 % respondentů uvádí, že pedagogický sbor má představu o tom, co pozice sociálního pracovníka obnáší, ale spolupráci stále upravují. Z toho 34,72 % si zcela uvědomují jeho náplň práce a respektují to. Cílovou skupinu uvedlo 75,00 % respondentů, že pracují nejvíce s žákem, dalších 18,06 % se zákonnými zástupci žáků, 2,78 % s pedagogem a 4,17 % uvádí kombinaci cílových skupin. (*Časopis Sociální pedagogika*, [online], 2023)

Z činností, které sociální pedagog vykonává ve školním prostředí, uvedli:

- práce s žáky se sociálním znevýhodněním (97,22 %),
- komunikace s rodinou (94,44 %),
- poskytování sociálního poradenství (91,67 %),
- intervence k potřebám žáků (88,89 %),
- intervence rizikového chování žáků (88,89 %),
- práce s žáky s výchovnými obtížemi (87,50 %),
- komunikace s externími subjekty (86,11 %),
- předcházení a řešení školní úspěšnosti (79,17 %),
- řešení konfliktů, mediace (77,78 %),
- práce se školním/třídním klimatem (72,22 %),
- podpora duševního zdraví žáků (72,22 %),
- poradenství a metodická podpora pedagogům (66,67 %),
- krizová intervence (62,50 %),
- terénní práce s rodinou žáků (54,17 %),

- realizace preventivních aktivit (51,39 %),
- depistáž a diagnostika (47,22 %),
- doučování žáků (45,83 %),
- poskytování sociální terapie (40,28 %),
- realizace osobnostní a sociální výchovy (37,50 %),
- realizace volnočasových aktivit a akcí školy (37,50 %),
- práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (34,72 %),
- suplování předmětů (31,94 %),
- metodické vedení a koordinace preventivních aktivit (29,17 %),
- vedení třídnických hodin (26,39 %),
- sestavování individuálního výchovného programu (25,00 %),
- poskytování kariérového poradenství (16,67 %)
- sestavování individuálního vzdělávacího plánu žáků (12,50 %).

Hlavní činnosti, které by měl sociální pedagog podle Asociace sociální pedagogů vykonávat je zde většina, jen některé z nich, jako např. poskytování kariérového poradenství (16,67 %), sociální pedagogové vykonávají méně, než by správně měli. Dále suplování předmětů a vedení třídnických hodin není vůbec v náplni sociálního pedagoga. (*Časopis Sociální pedagogika*, [online], 2023)

Z výzkumu zjistili, že vysokoškolsky vzdělaní odborníci v oboru sociální pedagogika jsou velkým přínosem pro školy, ale nejsou dostatečně za to ohodnoceni. Vše prokazuje to, že sociální pedagog není ukotven v zákoně o pedagogických pracovnících. Sociální pedagog se tak potýká s problémy finančního ohodnocení či zneužívání ze strany zaměstnavatele kvůli nepřesným činnostem pozice sociálního pedagoga. (*Časopis Sociální pedagogika*, [online], 2023)

8 Výzkumné šetření

Tato kapitola se zabývá výzkumným šetřením, které vychází z poznatků teoretické části. Z předešlé kapitoly (viz kapitola 7) jsme mohli zaznamenat fakt, že Lorencová mluví o malém množství průzkumů právě v oblasti motivace studentů ke studiu sociální pedagogiky. Proto chceme přispět tímto výzkumem a obohatit tuto problematiku o nové poznatky. Výzkumné šetření přiblíží současný stav motivace studentů na Univerzitě Palackého v Olomouci. Nejprve v kapitole formujeme hlavní cíl, dílčí cíle a výzkumné otázky a hypotézy. Objasníme metody získávání dat a metodu zpracování dat. Následně charakterizujeme výzkumný vzorek a průběh výzkumu.

8.1 Cíl a dílčí cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je analyzovat a popsat, jaká je motivace ke studiu sociální pedagogiky a k budoucí profesi u studentů studujících na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Dílčím cílem tohoto výzkumu je zjistit, jaký motiv ke studiu na vysoké škole při výběru oboru sociální pedagogika u respondentů převažuje. Dalším dílčím cílem je zjistit, zda studenti disponují vhodnými vlastnostmi a kompetencemi pro výkon profese sociálního pedagoga. Chceme také analyzovat, jak studenti vnímají důležitost hodnot sociálního pedagoga při své práci. Dílčím cílem je také objasnit, jakou mají studenti představu o svém budoucím povolání, tedy určit zařízení a cílové skupiny, ke kterým studenti inklinují nejvíce. Dále chceme zachytit míru spokojenosti s jejich volbou studia na UP. Posledním dílčím cílem výzkumného šetření je specifikovat obavy respondentů ohledně jejich připravenosti na budoucí profesní roli.

8.2 Výzkumné otázky a hypotézy

Pro dosažení cílů výzkumu byly formulovány následující deskriptivní výzkumné otázky:

1. Jaký je motiv studentů k vysokoškolskému studiu?
2. Jaký je motiv studentů ke studiu sociální pedagogiky na Univerzitě Palackého v Olomouci?
3. K jakým cílovým skupinám a zařízením pro svoji budoucí profesi studenti inklinují?
4. Jaké vlastnosti a kompetence studenti považují za důležité pro profesi sociálního pedagoga a jak vnímají sami sebe v oblasti těchto vlastností a kompetencí?
5. Jakou hodnotu studenti nejvíce oceňují při práci sociálního pedagoga?
6. Jak jsou studenti spokojeni s výběrem studia a programem sociální pedagogika na Univerzitě Palackého v Olomouci?
7. Jaké jsou obavy studentů ohledně jejich připravenosti na budoucí profesní roli?

Dále formulujeme tyto hypotézy:

H1: Rodinné problémy při volbě oboru sociální pedagogika více ovlivnily ženy než muže.

H2: O cílovou skupinu děti a mládež v rámci sociální pedagogiky se více zajímají ženy než muži.

8.3 Metodologie

Pro téma diplomové práce jsme zvolili kvantitativní výzkum, který proběhl metodou dotazníku, do kterého můžeme nahlédnout v Příloze č. 2. V podkapitole metodologie specifikujeme, jak byl dotazník konstruován a jak byl použit při sběru dat.

8.3.1 Metoda získávání dat

„Dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba odpovídá písemně.“ (Chrásková, 2007, s. 163)

V dotazníkové hlavičce jsme uvedli všechny potřebné informace k tomu, aby respondent věděl, k čemu je dotazník určen a jak jeho data budou ošetřena. Dotazník byl

anonymní, tudíž mohli být respondenti ujisti, že jejich data budou zkoumána pouze pro účel výzkumu.

Dotazník se skládá z 25 položek, z nichž 5 jsou kontaktní položky k výzkumnému vzorku. Skládá se z otevřených a uzavřených otázek. Otevřených otázek je v dotazníku sedm. Uzavřené otázky se dále skládají ze 3 výběrových a 8 výčtových polytomických otázek. Pak také ze 7 položek typu Likertova škála s několika podotázkami. Data se získávala během března 2024 pomocí GoogleForms, jehož odkaz se respondentům rozeslal na e-mail.

8.3.2 Metoda zpracování dat

Všechna číselná data jsme zpracovali tak, abychom mohli z naměřených číselných údajů analyzovat potřebné informace. Dále pak bylo třeba data dle náležitých kritérií uvést do tabulky četností a následně vytvořit grafické znázornění naměřených dat.

Při sestavování tabulek bylo nutné znát zkoumaný jev a následně např. pomocí čárkovací metody zaznamenávat získaný četnost zkoumaného jevu. Počet zkoumaného jevu jako je např. pohlaví muž a žena označujeme jako četnost. Tu můžeme také označit jako absolutní četnost. Dále se tabulka doplňuje o výpočet podílu absolutní četnosti zkoumaného jevu na celkové četnosti, to se nazývá relativní četnost. Tu je možné vyjádřit v procentech, která vyjadřují rozdílnosti mezi jednotlivými kategoriemi. (Chráska, 2007)

Výzkum je možno zpracovávat do různých podob grafů, u tohoto výzkumu jsou data zobrazena ve sloupcových, pruhových a výsečových grafech.

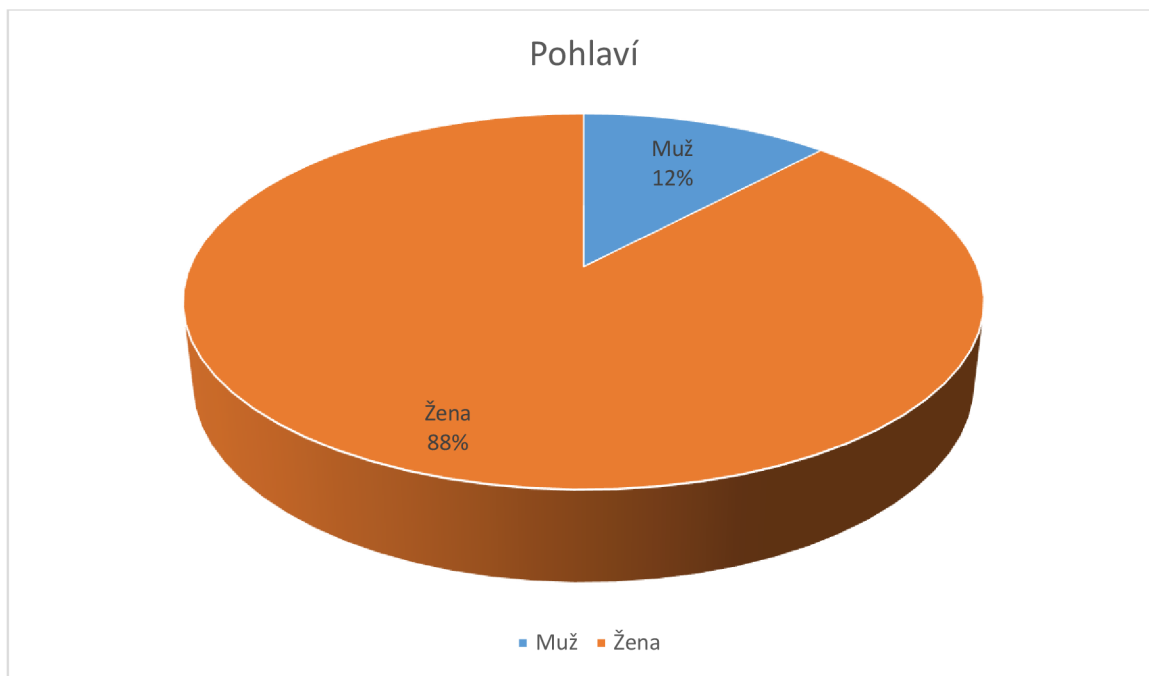
8.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Chráska (2007) uvádí několik způsobů výběru vzorku. Toto výzkumné šetření se řadí do tzv. záměrného výběru, který vznik způsobem výběru „průměrných jednotek“, kdy výzkumník vybírá určitý objekt. Zde se jedná o cílovou skupinu výzkumu, studenty Univerzity Palackého v Olomouci. Přesněji o studenty oboru sociální pedagogika jak prezenční, tak i kombinované formy, a to na Pedagogické fakultě i Cyrilometodějské teologické fakultě UP.

Výzkumu se zúčastnilo 106 respondentů v nerovnoměrném zastoupení mužů a žen. Počet žen (88 %) značně převyšuje počet mužů (12 %). Tato data jsou znázorněna níže v tabulce č. 3 a grafu č. 1.

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Žena	93	88
Muž	13	12

Tabulka č. 3 Rozložení respondentů podle pohlaví (vlastní zpracování)

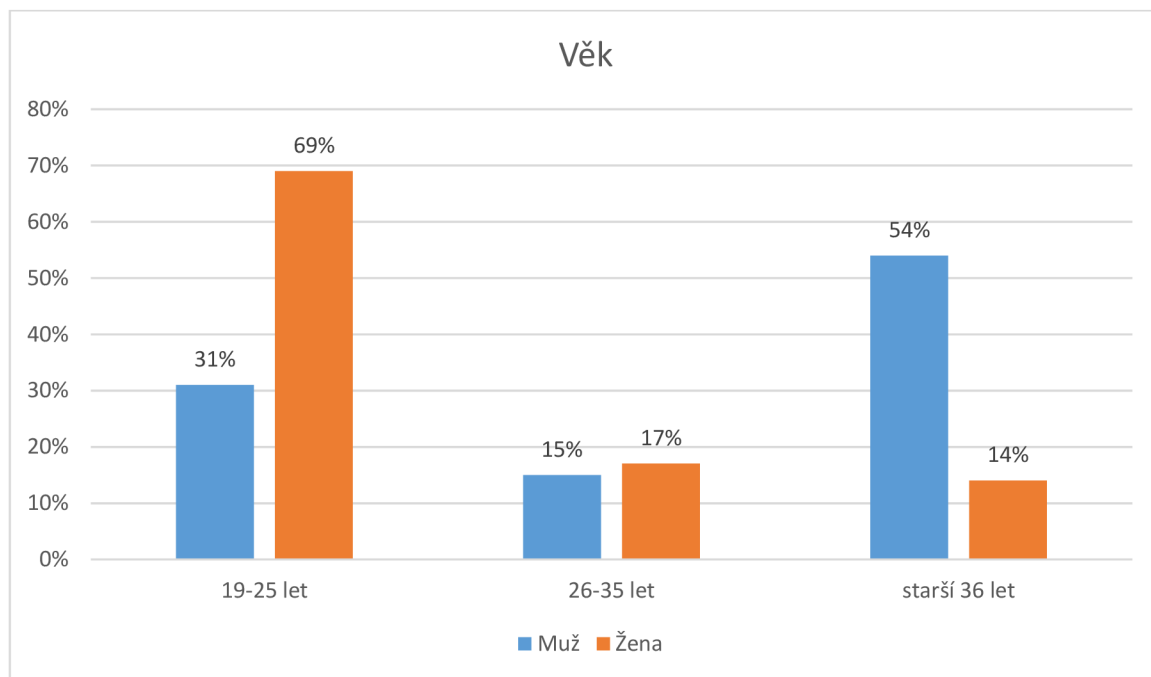

Graf č. 1 Rozložení respondentů podle pohlaví (vlastní zpracování)

V tabulce č. 4 můžeme vidět celkové množství respondentů podle věkových kategorií. Zjistili jsme, že věková kategorie 19-25 let tvoří 64 % respondentů, 26-35 let 17 % respondentů a starší 36 let 19 % respondentů. Graf č. 2 nám rozděluje věkové kategorie dle pohlaví respondentů. Dále v grafu č. 2 vidíme dělení podle pohlaví, kdy ve věkové kategorii 19-25 let je 31 % mužů a 69 % žen, 26-35 let je 15 % mužů a 17 % žen a starší 36 let je 54 % mužů a 14 % žen. Zatím co v kategorii 19-25 let převažují ženy (69 %), v kategorii starší 36 let je větší vzorek mužů (54 %). Procentuální zastoupení v kategorii 26-35 let je u obou pohlaví srovnatelné.

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost %
19-25 let	68	64
26-35 let	18	17
starší 36 let	20	19

Tabulka č. 4 Věkové rozložení respondentů (vlastní zpracování)

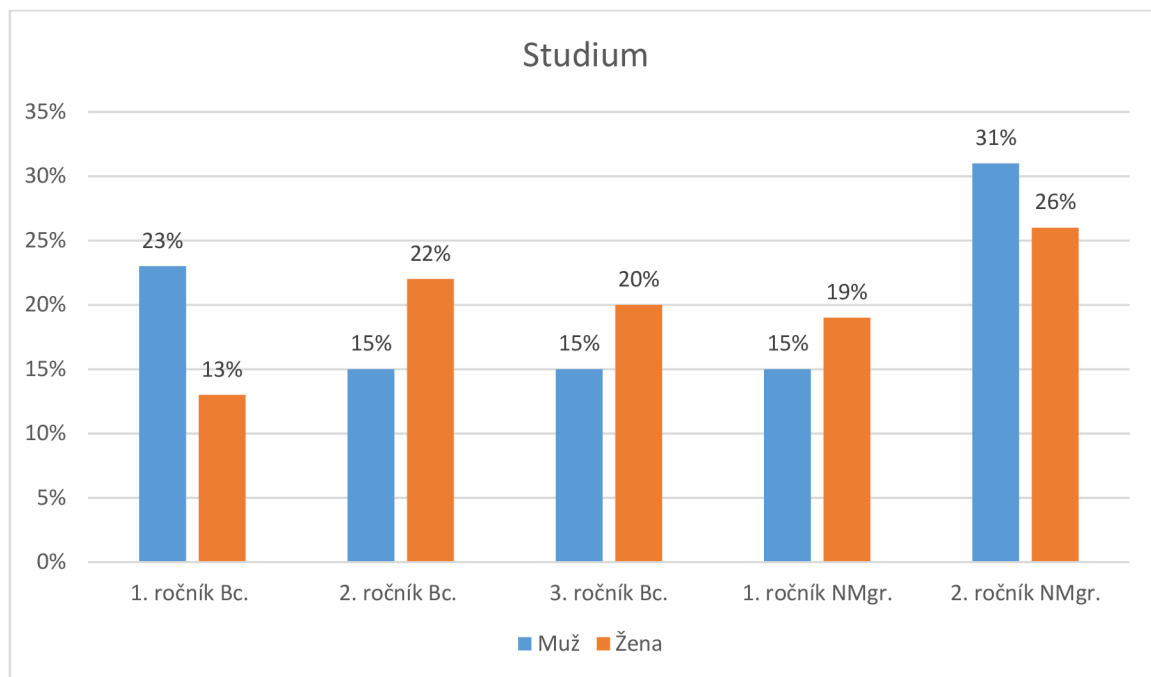

Graf č. 2 Věkové rozložení respondentů podle pohlaví (vlastní zpracování)

Dále z tabulky č. 5 a grafu č. 3 lze vyčíst, že do 1. ročníku bakalářského studia se řadí 15 respondentů, z nichž je 23 % mužů a 13 % žen. Do 2. ročníku bakalářského studia chodí 22 respondentů, z nichž 15 % mužů a 22 % žen, a 3. ročníku bakalářského studia se výzkumu zúčastnilo 21 respondentů, z nichž 15 % mužů a 20 % žen. Je zde zřetelné, že v 1. ročníku je větší počet zastoupení mužů než žen a ve 2. a 3. ročníku je to naopak. V 1. ročníku navazujícího magisterského studia se zúčastnilo výzkumu 20 respondentů, z nichž tvoří 15 % muži a 19 % ženy. Však největší množství respondentů se řadí do studia 2. ročníku navazujícího magisterského studia, kde se sčítá 28 respondentů, z nichž jsou 31 % muži a 26 % ženy.

Ročník	Absolutní četnost	Relativní četnost %
1. ročník bakalářského studia	15	14
2. ročník bakalářského studia	22	21
3. ročník bakalářského studia	21	20
1. ročník navazujícího magisterského studia	20	19
2. ročník navazujícího magisterského studia	28	26

Tabulka č. 5 Studium podle ročníku (vlastní zpracování)

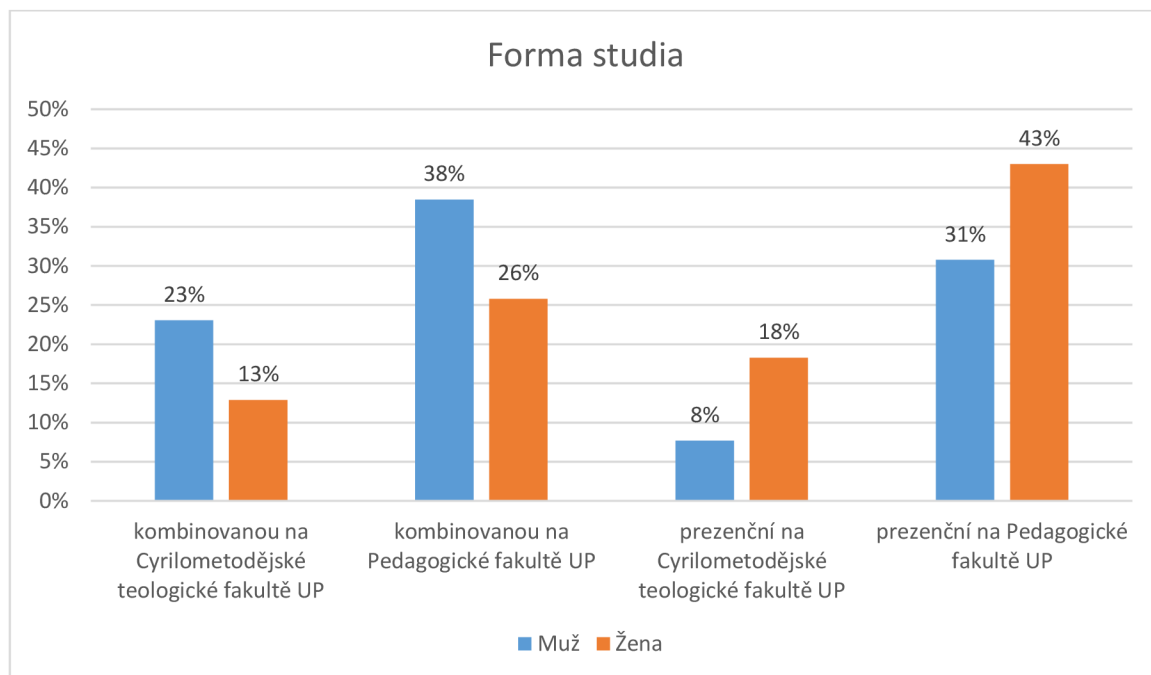

Graf č. 3 Studium podle ročníku (vlastní zpracování)

Posledním dělením výzkumného vzorku byla položka na zjištění, kterou z forem respondent studuje. Z tabulky č. 6 vidíme celkové rozdělení respondentů na formu studia a z grafu č. 4 vyplývá, že větší část respondentů se řadí do prezenční formy studia na Pedagogické fakultě, z nichž 31 % jsou muži a 43 % jsou ženy. Druhou položkou s větším množstvím je kombinovaná forma studia na Pedagogické fakultě, kde 38 % jsou muži a 26 % ženy. Je tedy zřejmé, že více respondentů je z Pedagogické fakulty. Dalšími položkami bylo kombinované studium na Cyrilometodějské teologické fakultě, tam bylo 23 % mužů a 13 % žen a studium prezenční na Cyrilometodějské teologické fakultě, kde bylo 8 % mužů a 18 % žen.

Forma studia	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Prezenční	62	59
Kombinovaná	44	42

Tabulka č. 6 Forma studia (vlastní zpracování)

Graf č. 4 Forma studia podle pohlaví (vlastní zpracování)

8.5 Průběh výzkumu

Během tvorby dotazníku a před samotným získáváním dat musí výzkumník řešit etiku výzkumu. Nesmí opomenout především ochranu respondentů. S širším výzkumným vzorkem by neměl zapomenout ani na ochranu svých osobních údajů, které sděluje. Výzkum musí obsahovat základní informace – kdo je výzkumníkem, způsob zpracování dat, a především informaci o etické stránce výzkumu. (Hricová, Undrášek, Urban, 2023)

V Příloze č. 2 je k dispozici hlavička našeho dotazníkového šetření, kde jsou zmíněné informace zformulovány. Souhlas respondentů s účastí na výzkumu se předpokládal v případě, že vyplní a odešlou dotazník. Dotazník byl distribuován přímo konkrétním respondentům ve studijních skupinách, dále byly dotazníky poskytnuty také akademickým pracovníkům s prosbou o rozeslání respondentům vhodným pro tento výzkum, tedy studentům oboru sociální pedagogika na PdF UP a CMTF UP.

9 Výsledky výzkumného šetření

Tato kapitola se věnuje samotným výsledkům výzkumu. Výsledky jsou rozděleny do podkapitol dle výzkumných otázek, k nimž jsou řazeny určité položky z dotazníku, které souvisí s odpověďmi na výzkumnou otázku. V každé podkapitole jsou vytvořeny tabulky s grafy. Tabulka se odkazuje na následující příslušný graf. Uvádíme zde také vážený průměr výsledků výzkumného šetření, který usnadňuje analýzu hodnotících škál. Vážený průměr je vždy vypočítán u jednotlivých možností odpovědi na základě čtyřstupňové škály. V Příloze č. 2 je k dispozici dotazník, kde můžeme nahlédnout do jeho struktury. Na závěr této kapitoly si ověříme hypotézy testem nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku.

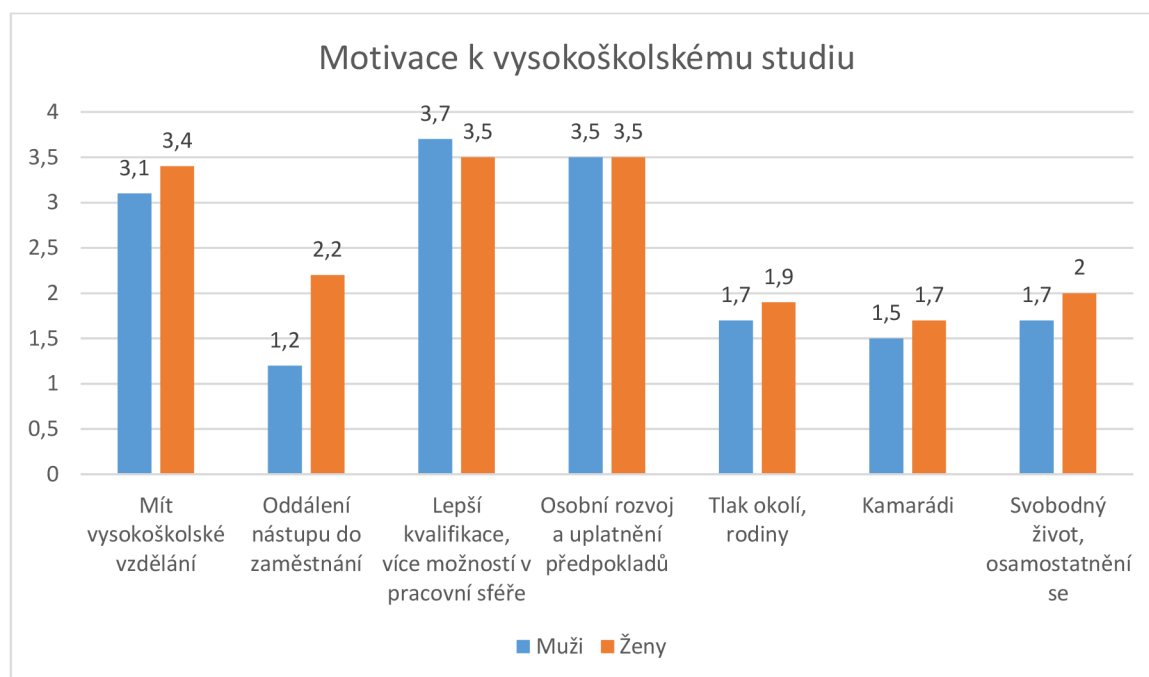
9.1 Jaký je motiv studentů k vysokoškolskému studiu?

K této výzkumné otázce se vztahují položky č. 7 a 6 z dotazníku. V položce č. 7 jsme zjistili rozdíly mezi muži a ženami v motivech vedoucích k rozhodnutí studovat na vysoké škole. Naším záměrem bylo zjistit, jaký motiv k vysokoškolskému studiu u studentů převažuje. U mužů převažoval motiv lepší kvalifikace a více pracovních možností. U žen byl na stejné úrovni motiv lepší kvalifikace a více možností v pracovní sféře a osobní rozvoj. V souvislosti s motivem jsme také zjistili, že 52 % respondentů si hledalo vysokoškolské studium na internetu, 28 % respondentů bylo ovlivněno názorem druhé osoby a 19 % respondentů navázalo studium z bakalářského studia.

Tabulka č. 7 a graf č. 5 ukazují výsledky motivace k vysokoškolskému studiu. Použili jsme vážený průměr k vyhodnocení výzkumné otázky. Podle mužů je jejich hlavním motivem převážně lepší kvalifikace a více pracovních možností (3,7), jako druhý motiv se řadí osobní rozvoj a uplatnění předpokladů (3,5), třetím motivem je mít vysokoškolský titul (3,1). Ostatní možnosti jsou pod hodnotou 2, tudíž mají malou váhu jako motiv pro vysokoškolské studium. Položky pod hodnotu 2 jsou osamostatnění se (1,7), tlak okolí na vysokoškolské studium (1,7), kamarádi (1,5) a nejméně souhlasnou položkou je oddálení nástupu do zaměstnání (1,2). U žen je to poměrně podobné jako u mužů. Hlavními motivy jsou lepší kvalifikace a více možností v pracovní sféře (3,5) a osobní rozvoj a uplatnění předpokladů (3,5), které jsou na prvním místě. Na druhém místě je motiv vysokoškolského titulu (3,4) a třetí místo zastává oddálení nástupu do zaměstnání (2,2). Nejméně významné položky pak jsou svobodný život, osamostatnění se (2), tlak okolí (1,9) a kamarádi (1,7).

Motivace studia na VŠ	Muži	Ženy
Mít vysokoškolské vzdělání	3,1	3,4
Oddálení nástupu do zaměstnání	1,2	2,2
Lepší kvalifikace, více možností v pracovní sféře	3,7	3,5
Osobní rozvoj a uplatnění předpokladů	3,5	3,5
Tlak okolí, rodiny	1,7	1,9
Kamarádi	1,5	1,7
Svobodný život, osamostatnění se	1,7	2,0

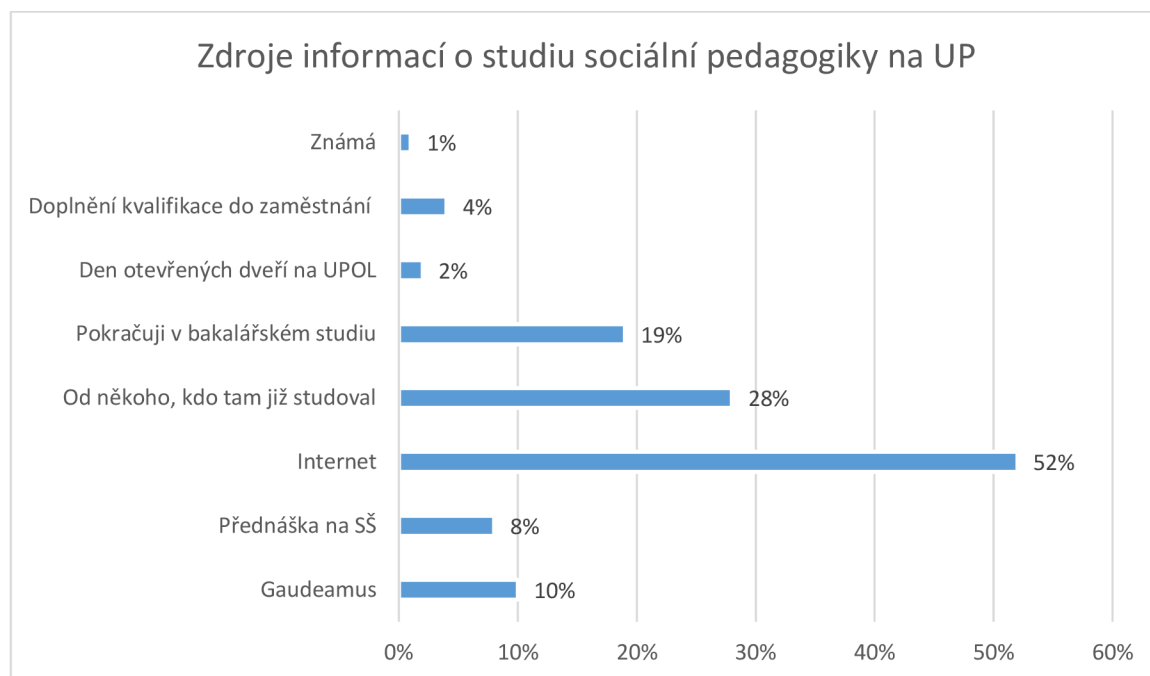
Tabulka č. 7 Motivace k vysokoškolskému studiu – vážený průměr (vlastní zpracování)

Graf č. 5 Motivace k vysokoškolskému studiu podle pohlaví – vážený průměr (vlastní zpracování)

Graf č. 6 ukazuje zdroje, na základě kterých se respondenti rozhodli studovat na vysoké škole. Největší počet respondentů hledal na internetu (52 %), další získali informace o studiu na UP od někoho, kdo tam již studoval (28 %), 19 % respondentů pokračuje v bakalářském studiu, 10 % respondentů získalo informace z veletrhu Gaudeamus, 8 % respondentů z přednášky na SŠ, 4 % respondentů si musí doplnit kvalifikaci do zaměstnání.

A nejmenší vzorek respondentů (2 %) se rozhodl pro studium na základě návštěvy dne otevřených dveří na UPOL a informací od známých (1 %).

Graf č. 6 Zdroje informací o studiu sociální pedagogiky na UP (vlastní zpracování)

9.2 Jaký je motiv studentů ke studiu sociální pedagogiky na Univerzitě Palackého v Olomouci?

Do výzkumné otázky řadíme položky č. 5 „*Studoval/a jste střední školu oboru sociálního*“, položka č. 8 „*Co bylo Vaším motivem právě ke studiu sociální pedagogiky?*“, položka č. 9 „*Ovlivnilo Vaši volbu studia některý z těchto problémů, který se vyskytl ve Vaší rodině nebo se vyskytoval přímo u Vás samotné/ho?*“ a položka č. 19 „*Co vám na oboru připadá nejzajímavější?*“. Z analýzy dotazníkového šetření jsme zjistili, že výběr studia oboru sociální pedagogika není nijak ovlivněn tím, jakou střední školu studenti absolvovali. Dále jsme zjistili hlavní motivy studentů pro výběr oboru sociální pedagogika, jimiž jsou především pomoc druhým a samotný zájem o obor a jeho specifčnost. Dalším pro zvolení studia je výskyt alkoholismu v rodině, který je nejčastěji zvoleným motivem respondentů ke studiu sociální pedagogiky. Jako nejzajímavější aspekt oboru respondenti zvolili jednoznačně pomoc druhým.

Z grafu č. 7 je zřejmé, že pouze 20 % respondentů má již vystudovaný obor sociálního zaměření, 80 % respondentů absolvovalo jiný maturitní obor.

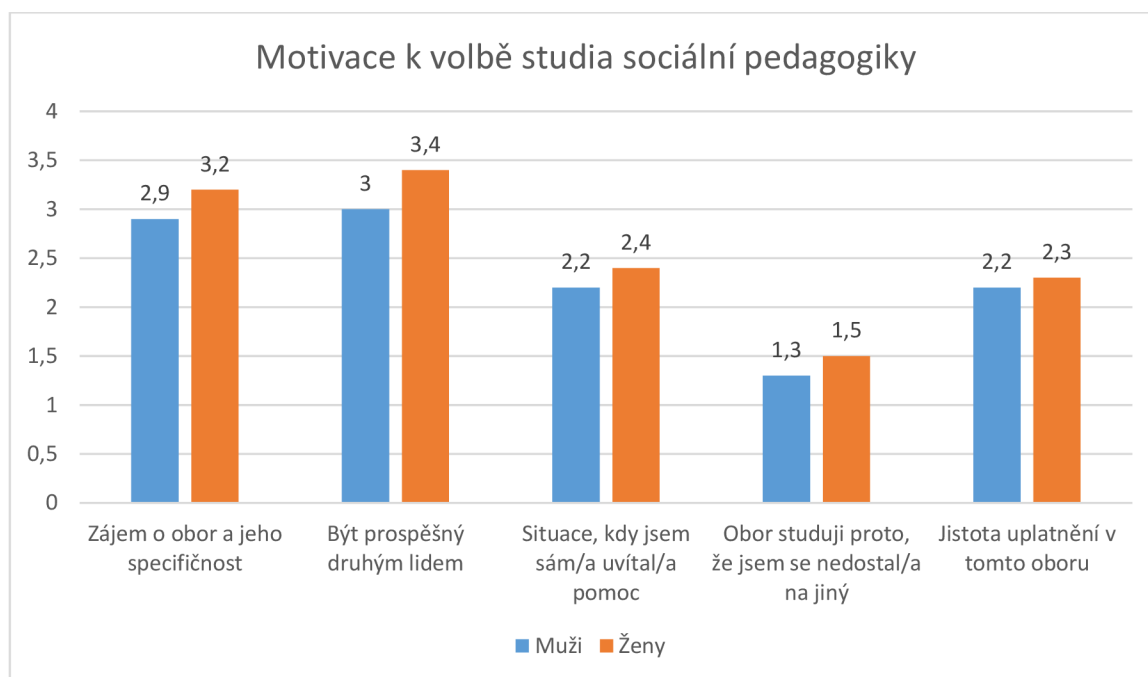

Graf č. 7 Absolventi SŠ se zaměřením na sociální obor (vlastní zpracování)

Tabulka č. 8 a graf č. 8 vyhodnocením váženého průměru ukazují jaká je motivace k volbě oboru sociální pedagogika. U mužů převažuje motiv být prospěšný druhým lidem (3), následně zájem o obor a jeho specifčnost (2,9). Na hranici spíše ano a spíše ne uvedli situaci, kdy sami potřebovali pomoc (2,2), jistotu uplatnění v oboru (2,2). Skoro jednohlasný nesouhlas u položky, která říká, že obor studují proto, že se nedostali na jiný (1,3). U žen je to podobné jako u mužů. Na první příčce je motiv být prospěšný druhým lidem (3,4), druhý motiv je zájem o obor a jeho specifčnost (3,2). Pod hodnotu 3 se pak řadí odpovědi situace, kdy sama žena potřebovala pomoc (2,4), jistota v uplatnění oboru (2,3) a nesouhlas motivu, že obor studují, protože se nedostaly na jiný (1,5).

Motivace studia oboru	Muži	Ženy
Zájem o obor a jeho specifičnost	2,9	3,2
Být prospěšný druhým lidem	3,0	3,4
Situace, kdy jsem sám/a uvítal/a pomoc	2,2	2,4
Obor studuji proto, že jsem se nedostal/a na jiný	1,3	1,5
Jistota uplatnění v tomto oboru	2,2	2,3

Tabulka č. 8 Motivace k volbě studia sociální pedagogiky – vážený průměr (vlastní zpracování)

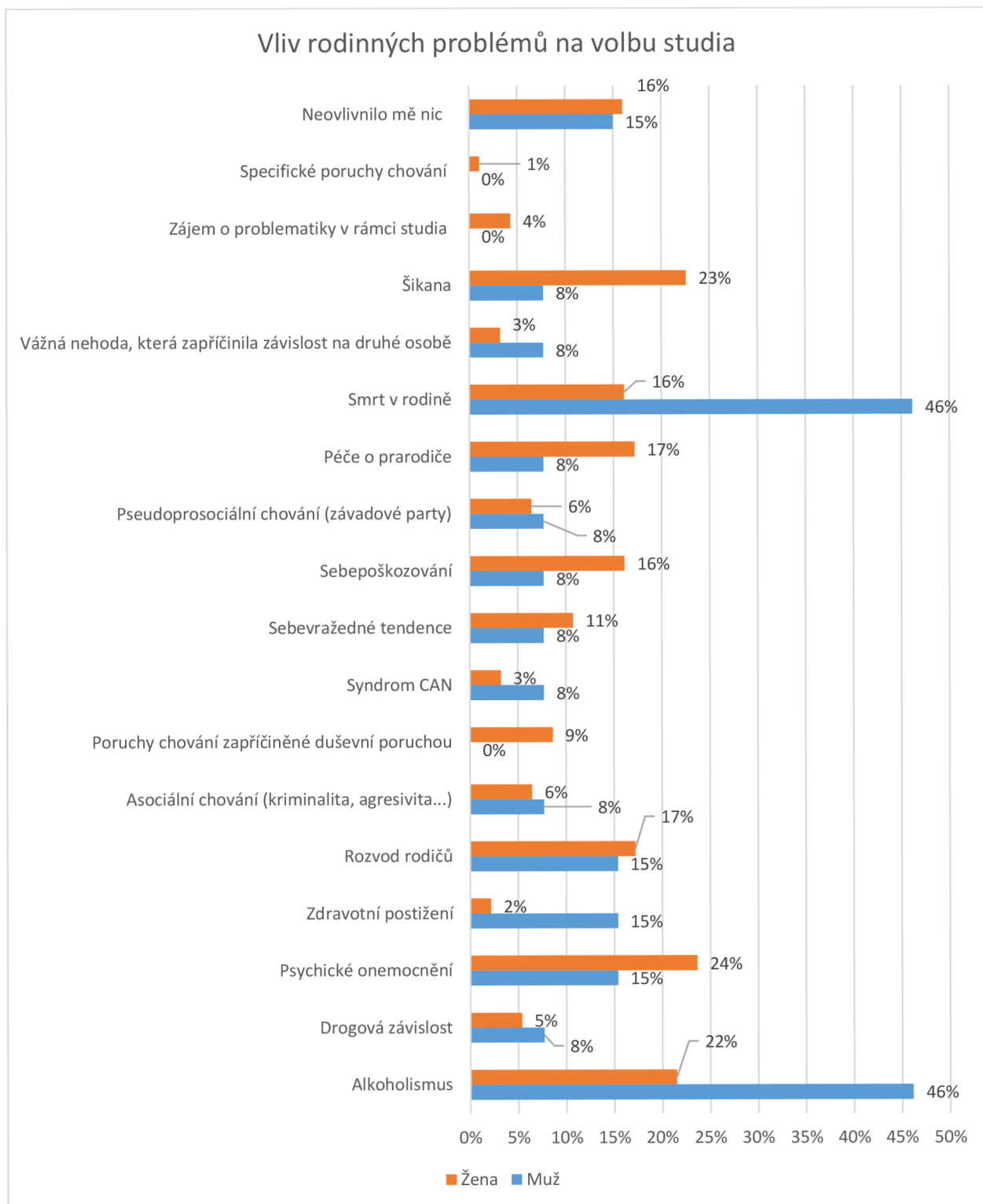
Graf č. 8 Motivace k volbě studia sociální pedagogiky podle pohlaví (vlastní zpracování)

Z tabulky č. 9 a grafu č. 9 můžeme vyčíst, které rodinné problémy nejvíce ovlivnili volbu studia sociální pedagogiky. Ze 106 respondentů uvedlo 13 respondentů (12 %), že na jejich volbu studia nemá vliv žádný z problémů. Avšak ti, u kterých došlo k ovlivnění volby studia na základě výše zmíněných problémů, nejčastěji uvedli alkoholismus (25 %), následně psychické onemocnění (23 %), šikanu (21 %), smrt v rodině (20 %), rozvod rodičů (17 %), péči o prarodiče (16 %), sebepoškození (15 %) a sebevražedné tendence (10 %). Dalšími méně

často volenými problémy, které měly vliv na volbu studia, jsou poruchy chování zapříčiněné duševní poruchou (8 %), asociální chování (7 %), prosociální chování (7 %), drogová závislost (6 %), zdravotní postižení (4 %), syndrom CAN (4 %), vážná nehoda (4 %) a specifické poruchy chování (1 %). Celkem 4 % respondentů zvolila možnost vlastní odpovědi s tím, že je neovlivnilo nic, pouze se zajímají o problematiku v rámci studia.

Rodinné problémy	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Alkoholismus	26	25
Psychické onemocnění	24	23
Šikana	22	21
Smrt v rodině	21	20
Rozvod rodičů	18	17
Péče o prarodiče	17	16
Sebepoškozování	16	15
Neovlivnilo mě nic	13	12
Sebevražedné tendence	11	10
Poruchy chování zapříčiněné duševní poruchou	8	8
Prosociální chování (závadové party)	7	7
Asociální chování (kriminalita, agresivita...)	7	7
Drogová závislost	6	6
Zdravotní postižení	4	4
Zájem o problematiku v rámci studia	4	4
Vážná nehoda, která zapříčinila závislost na druhé osobě	4	4
Syndrom CAN	4	4
Specifické poruchy chování	1	1

Tabulka č. 9 Vliv rodinných problémů na volbu studia (vlastní zpracování)

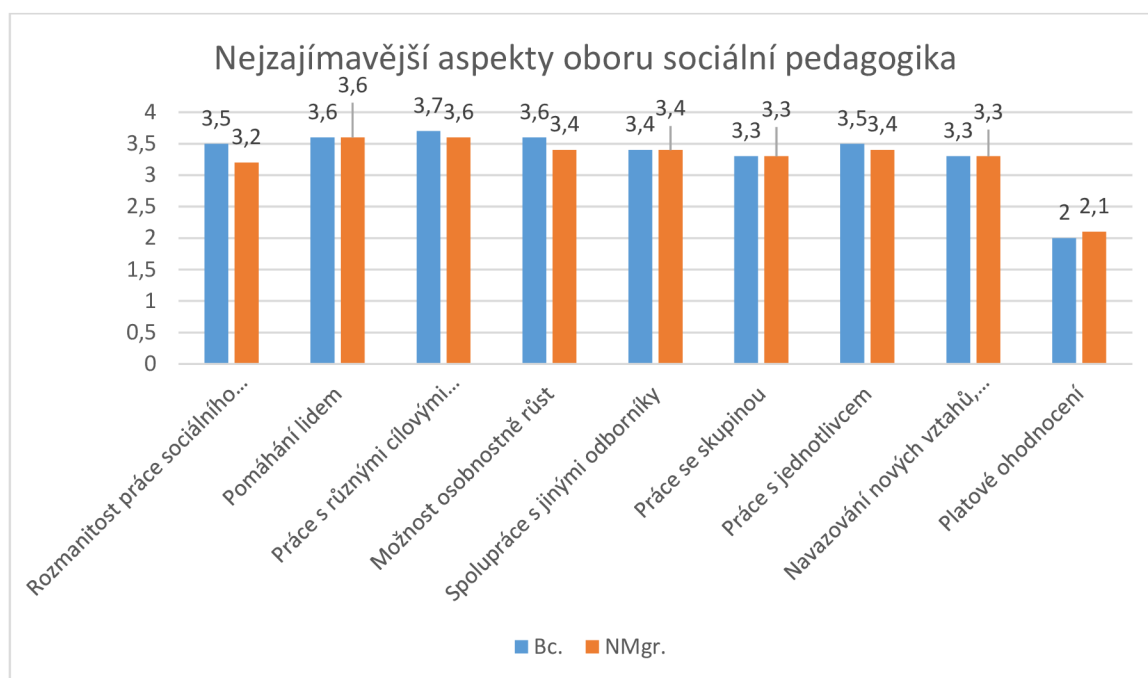

Graf č. 9 Vliv rodinných problémů na volbu studia podle pohlaví (vlastní zpracování)

Tabulka č. 10 a graf č. 10 znázorňují vážený průměr odpovědí respondentů z bakalářského a navazujícího magisterského stupně studia na položku, co je pro studenty na oboru nejzajímavější. Velký rozdíl mezi stupni studia není, proto z váženého průměru vychází, že pro respondenty je nejzajímavější práce s různými cílovými skupinami (Bc. – 3,7; NMgr. – 3,6), stejný průměr 3,6 zastávají oba stupně studia v položce pomoc lidem. Patrné rozdíly vidíme v rozmanitosti práce sociálního pedagoga, kdy pro respondenty Bc. (3,5) je tento aspekt zajímavější o 0,3 než pro respondenty NMgr. (3,2), pak také práce s jednotlivcem (Bc. – 3,5; NMgr. 3,4) a možnost osobnostně růst opět pro Bc. (3,6) zajímavější o 0,2 než pro NMgr. (3,4). Dalšími zajímavými aspekty pro oba stupně jsou spolupráce s jinými odborníky (3,4), práce se skupinou (3,3) a navazování nových kontaktů (3,3). Nejméně však zajímavým aspektem u obou stupňů studia je platové ohodnocení (Bc. – 2; NMgr. – 2,1).

Nejzajímavější aspekty	Bc.	NMgr.
Rozmanitost práce sociálního pedagoga	3,5	3,2
Pomáhání lidem	3,6	3,6
Práce s různými cílovými skupinami	3,7	3,6
Možnost osobnostně růst	3,6	3,4
Spolupráce s jinými odborníky	3,4	3,4
Práce se skupinou	3,3	3,3
Práce s jednotlivcem	3,5	3,4
Navazování nových vztahů, kontaktů	3,3	3,3
Platové ohodnocení	2,0	2,1

Tabulka č. 10 Nejzajímavější aspekty oboru sociální pedagogika – vážený průměr (vlastní zpracování)

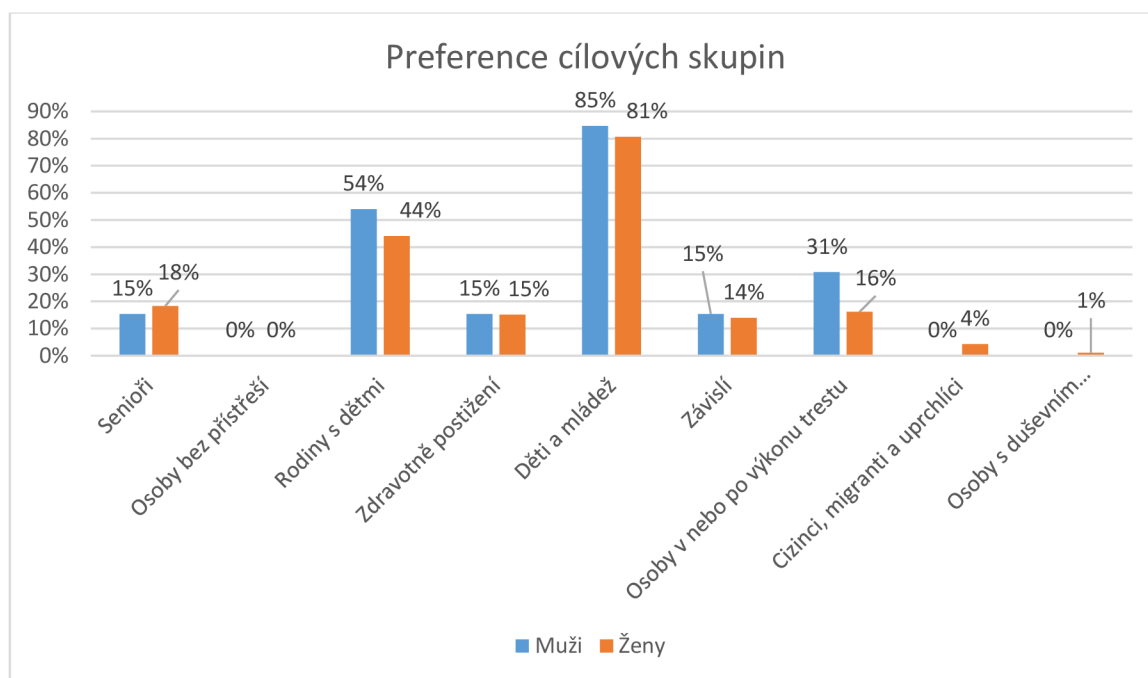
Graf č. 10 Nejzajímavější aspekty oboru sociální pedagogika – vážený průměr (vlastní zpracování)

9.3 K jakým cílovým skupinám a zařízením pro svoji budoucí profesi studenti inklinují?

Z dotazníku pro tuto výzkumnou otázku řadíme položku č. 10 „*Se kterou cílovou skupinou klientů byste rád/a pracoval/a?*“, položku č. 11 „*Ve kterém konkrétním zařízení byste rád/a působil/a jako sociální pedagog (výchovný ústav, středisko výchovné péče, domovy pro seniory, probační a mediační služba, azylové domy, osobní asistence, nízkoprahová zařízení...)?*“, položku č. 19 „*Děláte dobrovolnictví nebo pracujete v nějakém ze zařízení pro Vaši budoucí profesi? Pokud ano, napište prosím, kde činnost vykonáváte a kolik hodin týdně se jí věnujete.*“ a položku č. 23 „*Kde jste absolvoval/a praxi?*“. Zjistili jsme, že nejvíce preferovanou cílovou skupinou jsou pro respondenty děti a mládež, což vychází i z toho, že větší množství respondentů by rádo vykonávalo profesi na základních školách. Také jsme se dozvěděli, kde již někteří respondenti působí v oboru nebo jako dobrovolník a v jakých zařízeních vykonávali školní praxe.

Z grafu č. 11 je jisté, že respondenti nejvíce tíhnou k cílové skupině děti a mládež. Muži uvedli, že v 85 % je láká práce s cílovou skupinou děti a mládež, 54 % mužů by rádo pracovalo s cílovou skupinou rodiny s dětmi, dále 31 % mužů se přiklání k osobám v nebo po výkonu trestu, 15 % mužů se zajímá o cílovou skupinu závislých, 15 % uvádí cílovou skupinu seniorů

a 15 % zdravotně postižení. Ženy se také přiklání k dětem a mládeži (81 %) a rodinám s dětmi (44 %). Malé rozdíly pak můžeme vnímat u cílové skupiny senioři, kterou volilo 18 % žen, osoby v nebo po výkonu trestu uvedlo 16 %, zdravotně postižené 15 %, 4 % žen zvolila odpověď cizinci, migranti a uprchlíci a 1 % žen označilo skupinu osoby s duševním onemocněním. Žádný z respondentů nevedl, že by chtěl pracovat s cílovou skupinou osob bez přístřeší a mužští respondenti nemají žádnou preferenci k cílovým skupinám cizinci, migranti, uprchlíci a ani k osobám s duševním onemocněním.

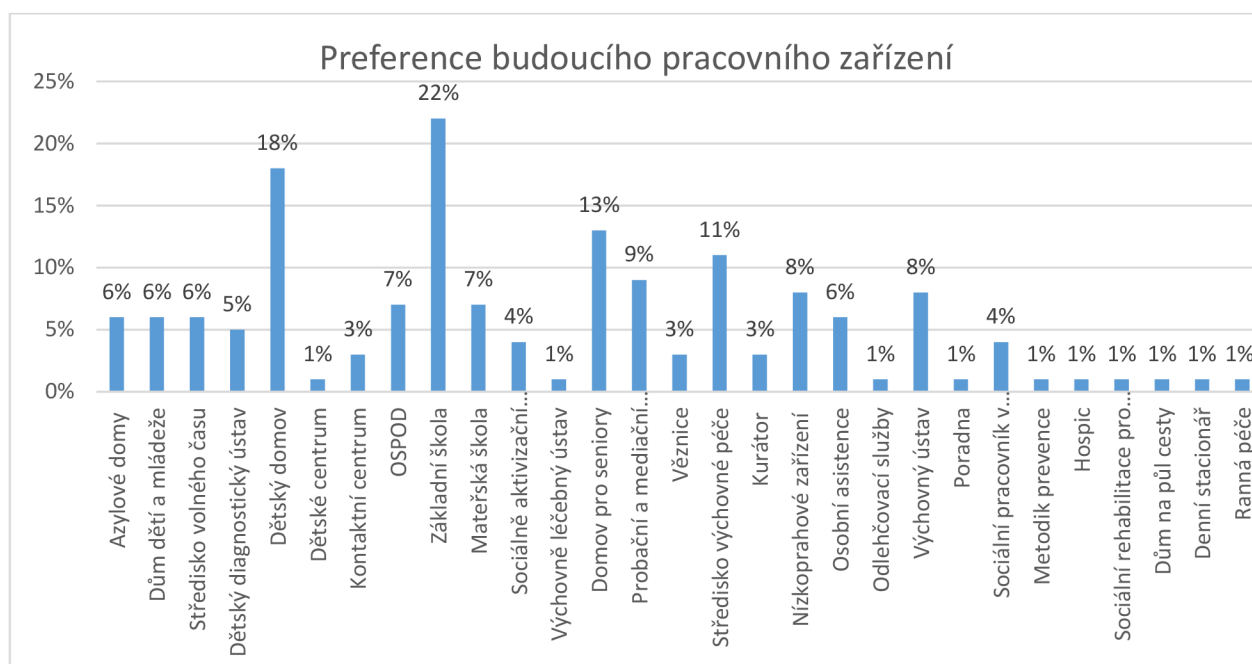
Graf č. 11 Preference cílových skupin podle pohlaví (vlastní zpracování)

Tabulka č. 11 nám ukazuje absolutní a relativní četnost respondentů výběru budoucího pracovního zařízení. Z grafu č. 12 vidíme přehlednost zjištěných výsledků. Zjistili jsme, že 22 % respondentů by rádo pracovalo na základní škole, 18 % v dětském domově, 13 % v domovech pro seniory, 11 % ve středisku výchovné péče, 9 % jako pracovník probační a mediační služby, 8 % v nízkoprahovém zařízení, 8 % ve výchovném ústavu, 7 % na OSPOD, 7 % v mateřské škole, 6 % v azylovém domě, 6 % v domově dětí a mládeže, 6 % ve středisku výchovné péče, 6 % ve službě osobní asistence, 5 % v dětském diagnostickém ústavu, 4 % v sociálně aktivizační službě, 4 % jako sociální pracovník v nemocnici, 3 % ve věznicí, 3 % jako kurátor a 3 % v kontaktním centru. Po 1 % odpovídali respondenti, že by rádi pracovali

v dětském centru, výchovně léčebném ústavu, v odlehčovací službě, v poradně, jako metodik prevence, v hospici, denním stacionáři, domě na půl cesty, ale také jako pracovník sociální rehabilitace či rané péče.

Zařízení	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Základní škola	23	22
Dětský domov	19	18
Domov pro seniory	14	13
Středisko výchovné péče	12	11
Probační a mediační služba	9	9
Nízkoprahové zařízení	9	8
Výchovný ústav	8	8
OSPOD	7	7
Mateřská škola	7	7
Azylové domy	6	6
Dům dětí a mládeže	6	6
Středisko volného času	6	6
Osobní asistence	6	6
Dětský diagnostický ústav	5	5
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	4	4
Sociální pracovník v nemocnici	4	4
Kontaktní centrum	3	3
Věznice	3	3
Kurátor	3	3
Dětské centrum	1	1
Výchovně léčebný ústav	1	1
Odlehčovací služby	1	1
Poradna	1	1
Metodik prevence	1	1
Hospic	1	1
Sociální rehabilitace pro duševně nemocné	1	1
Dům na půl cesty	1	1
Denní stacionář	1	1
Ranná péče	1	1

Tabulka č. 11 Preference budoucího pracovního zařízení (vlastní zpracování)

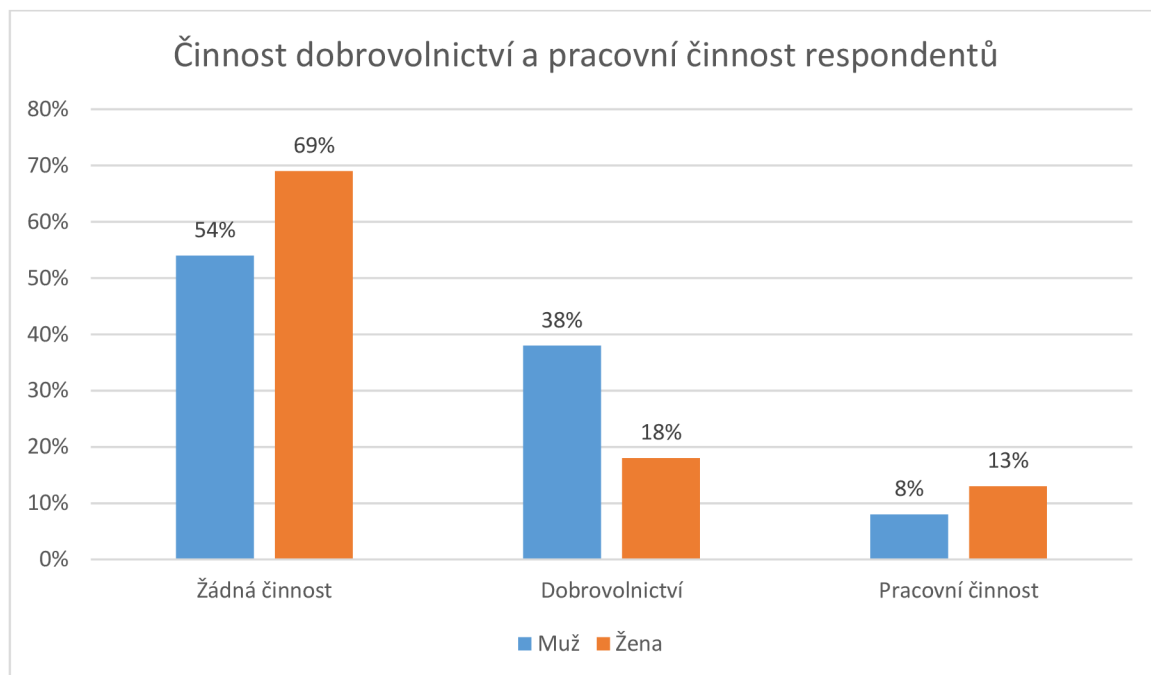

Graf č. 12 Preference budoucího pracovního zařízení (vlastní zpracování)

Tabulka č. 12 značí četnost činností, kterým se respondenti věnují. Uvádí, že 61 % respondentů se v rámci studia nevěnuje žádné činnosti spjaté s profesí, 21 % respondentů vykonává pracovní činnost v oboru a 12 % respondentů se věnuje dobrovolnictví. Z grafu č. 13 můžeme vyčíst získané informace o tom, jaký je rozdíl mezi muži a ženami v rozsahu jejich činnostech, kterým se věnují v rámci studia. Položku žádná vykonávaná činnost uvedlo 54 % mužů a 69 % žen. Dobrovolnictví se věnuje 38 % mužů a 18 % žen a v oboru již pracuje 8 % mužů a 13 % žen.

Činnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Žádná činnost	71	67
Dobrovolnictví	13	12
Pracovní činnost	22	21

Tabulka č. 12 Činnost dobrovolnictví a pracovní činnost respondentů (vlastní zpracování)

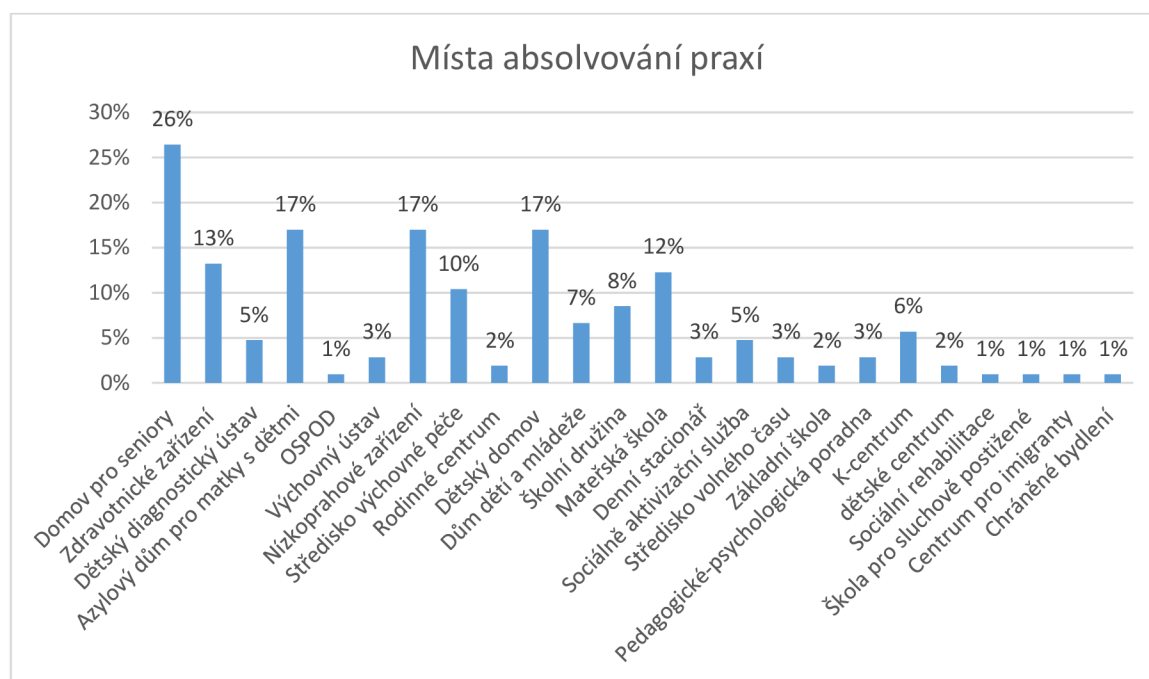
Graf č. 13 Činnost dobrovolnictví a pracovní činnost respondentů podle pohlaví (vlastní zpracování)

Tabulka č. 13 prezentuje přehled činností, které respondenti uvedli v otevřené otázce. Můžeme vidět, že činnosti jsou různorodé. Velkou část působí respondenti v zařízeních pro děti a mládež, což odpovídá i jejich zájmu o tuto cílovou skupinu. Dále se objevují také zařízení pro dospělé jako je kontaktní centrum, azylové domy, odlehčovací služba, ale také mezigenerační centrum, které může pracovat se všemi věkovými skupinami.

Pohlaví respondenta	Práce x dobrovolnictví	Zařízení nebo činnost	Hodin týdně
Žena	Práce	Asistent pedagoga v ZŠ	36 hod./týdně
Žena	Práce	Asistent v MŠ	35 hod. přímé činnosti/ 5 hod. nepřímé činnosti
Muž	Práce	Dětský diagnostický ústav	43 hod./týdně
Žena	Práce	Dětský diagnostický ústav	40 hod./týdně
Žena	Práce	Dětský diagnostický ústav	40 hod./týdně
Žena	Práce	Dětský domov	4 hod./týdně
Žena	Práce	Dětský domov	27 hod./týdně
Žena	Práce	Dům dětí a mládeže	4 hod./týdně
Žena	Práce	Dům dětí a mládeže	1,5 hod./týdně
Muž	Práce	Dům dětí a mládeže	-
Žena	Práce	Chráněné bydlení	12 hod./týdně
Žena	Práce	Odlehčovací služba	16 hod./týdně
Žena	Práce	Programy pro děti	-
Žena	Práce	Projekt s ohroženými dětmi	5 hod./týdně
Žena	Práce	Sociální pracovník	40 hod./týdně
Žena	Práce	Spolek ZetMy	6 hod./týdně
Muž	Práce	Středisko výchovné péče	40 hod./týdně
Žena	Práce	Školní družina	25 hod./týdně
Žena	Práce	Terapeut	-
Muž	Práce	Vedoucí na dětských letních táborech	-
Muž	Práce	Vedoucí školní družiny	30 hod./týdně
Žena	Práce	Vychovatelka v Domově pro mládež	40 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Azylový dům pro ženy Odlehčovací služba	2 hod./týdně 4 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Dětský domov	-
Žena	Dobrovolnictví	Doučování	5 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Doučování	3 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Dům Ignáce Stuchlého ve Fryštáku	3 hod./týdně
Muž	Dobrovolnictví	Dům na půl cesty	12 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Kontaktní centrum	8 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Maltéžská pomoc	2 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Mezigenerační centrum	2 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Nízkoprahový klub mládeže	3 hod./jednou za dva týdny
Žena	Dobrovolnictví	Program Na cestě	3 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Royal Rangers	2 hod./týdně
Žena	Dobrovolnictví	Společenství mládeže	5 hod./týdně

Tabulka č. 13 Přehled činností dobrovolnictví a pracovních činností respondentů (vlastní zpracování)

V rámci výzkumné otázky jsme zařadili položku z dotazníku, která zjišťovala, kde studenti vykonávali praxe. Nejčastější odpověď (26 %) byla praxe v domově pro seniory, následně 17 % respondentů uvedlo azylový dům pro matky s dětmi, nízkoprahové zařízení, dětský domov, 13 % zdravotnické zařízení a 10 % středisko výchovné péče. Zde vidíme velké obsazení z důvodu, že tato zařízení měli studenti v rámci praxí přiřazeny. Další zařízení pro výkon praxe byly již dobrovolné. Až 12 % si dobrovolně vybralo jako zařízení pro výkon praxe mateřskou školu, což je dokonce víc procent než výkon praxe ve středisku výchovné péče. Následně 8 % respondentů bylo ve školní družině, 7 % v domě dětí a mládeže, 6 % v K-centru, 5 % v dětském diagnostickém ústavu, 3 % ve výchovném ústavu, denním stacionáři, středisku volného času a pedagogicko-psychologické poradně, 2 % v rodinném centru, na základní škole a dětském centru, 1 % uvedlo OSPOD, sociální rehabilitace, školu pro sluchově postižené, centrum pro imigranty a chráněné bydlení.

Graf č. 14 Místa absolvování praxí (vlastní zpracování)

9.4 Jaké vlastnosti a kompetence studenti považují za důležité pro profesi sociálního pedagoga a jak vnímají sami sebe v oblasti těchto vlastností a kompetencí?

V této výzkumné otázce vycházíme z položek č. 14 „*Jako budoucí sociální pedagog, jakým z uvedených způsobů jednání budete převážně jednat při své práci?*“, z položky č. 15 „*Které tři vlastnosti by podle Vás měl sociální pedagog mít?*“, dále z položky č. 16 „*Která z vlastností je Vám spíše vlastní?*“, položky č. 17 „*Čeho si na sobě nejvíce ceníte?*“ a poslední položky č. 18 „*Jaký motivační typ člověka jste?*“. V této výzkumné otázce často vycházíme z teoretických poznatků. Zjistili jsme, že větší množství respondentů by jednalo způsobem profesionálním ke klientům, dále které z vlastností považují za důležité při práci sociálního pedagoga a také hodnotili sami sebe v oblasti svých převažujících vlastností a kompetencí.

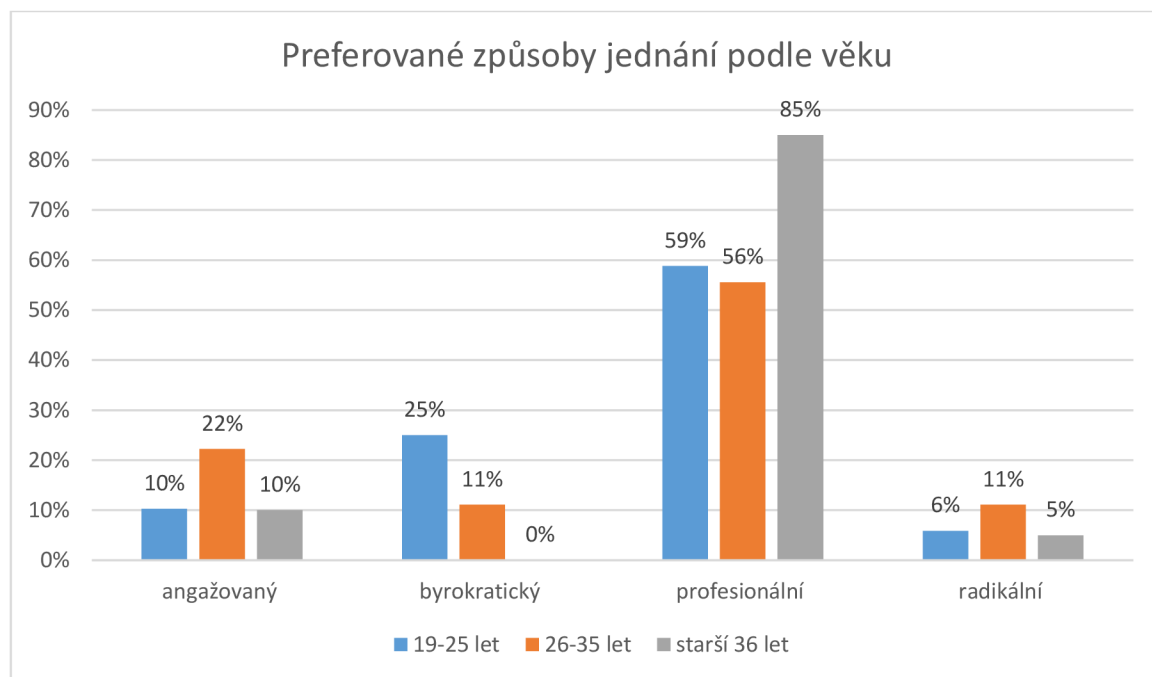
Respondentů jsme se ptali na to, jaký způsob jednání je jim bližší. Tyto způsoby jednání sociálního pedagoga rozebíráme v podkapitole 4.1. Z tabulky č. 13 můžeme vidět, že největší četnost má profesionální přístup, který zastupuje 63 % respondentů. Celkem 18 % respondentů by volilo byrokratický přístup jednání s klientem, 12 % angažovaný způsob jednání a 7 % radikální způsob jednání. Je pozitivní, že většina respondentů se přiklání k tomu, že chtějí být profesionální sociální pedagogové.

Způsob jednání	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Profesionální sociální pedagog	67	63
Byrokratický sociální pedagog	19	18
Angažovaný sociální pedagog	13	12
Radikální sociální pedagog	7	7

Tabulka č. 14 Preferované způsoby jednání (vlastní zpracování)

Z grafu č. 15, který byl rozdělen na věkové kategorie, u preferovaného způsobu jednání zjišťujeme, že u všech věkových kategorií spíše převažuje opět profesionální způsob. Profesionální jednání zvolilo ve věkové skupině 19-25 let až 59 % respondentů, ve skupině 26-35 let 56 % respondentů a u starších 36 let 85 % respondentů. Rozdíl můžeme nalézt ve způsobu byrokratickém, kde je uvedlo 25 % respondentů ve věku 19-25 let a angažovaný

způsob by zvolilo 22 % respondentů ve věku 26-35 let. Ostatní respondenti ve věku 26-35 let uvedlo 11 %, že by volili způsob byrokratický a respondenti starší 36 let tento způsob nevolili vůbec. Angažované jednání v zastoupení věkové skupiny 19-25 let je 10 % respondentů a starší 36 let také 10 %. Pozitivním aspektem je to, že radikální jednání zvolilo pouze 6 % respondentů ve věku 19-25 let, 11 % respondentů věku 26-35 let a 5 % respondentů starších 36 let.

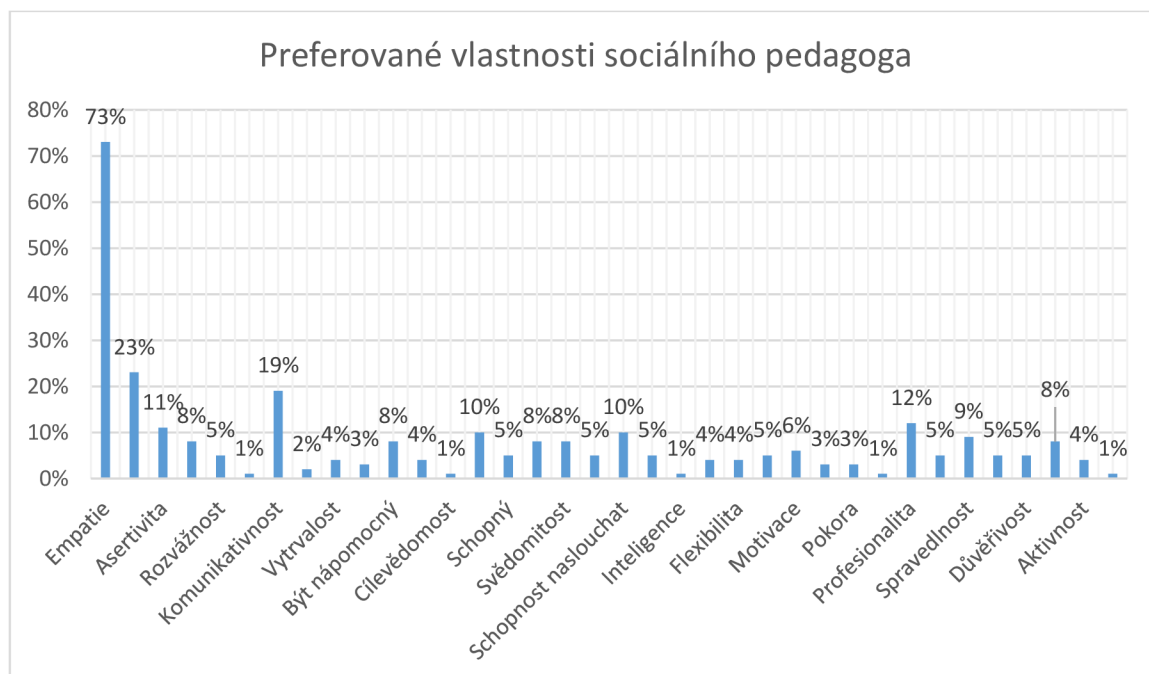

Graf č. 15 Preferované způsoby jednání podle věku (vlastní zpracování)

Také jsme otevřenou položkou zjišťovali, které tři vlastnosti by podle respondentů měl sociální pedagog mít. Z tabulky č. 15 a grafu č. 16 je zřejmé, že respondenti nejčastěji odpovídali, že sociální pedagog musí být empatický (73 %), komunikativní (19 %), a profesionální (12 %). Dále také by měl být asertivní (11 %), chápající (10 %), a měl by mít dobrou schopnost naslouchání (10 %). Tabulka č. 15 zobrazuje i další jeho vlastnosti, které by měl podle respondentů mít. Avšak ty nejdůležitější tři jsme již zmínili.

Vlastnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost %	Vlastnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Empatie	77	73	Rozvážnost	5	5
Trpělivost	24	23	Nastavení hranic	5	5
Komunikativnost	20	19	Nestrannost	5	5
Profesionalita	13	12	Tolerance	5	5
Asertivita	12	11	Flexibilita	4	4
Chápající	11	10	Zodpovědnost	4	4
Schopnost naslouchat	11	10	Vytrvalost	4	4
Spravedlnost	10	9	Nezištnost	4	4
Svědomitost	9	8	Aktivnost	4	4
Být nápomocný	9	8	Objektivnost	3	3
Vlídnost	9	8	Charisma	2	2
Otevřenost	8	8	Spolehlivost	3	3
Ochota	8	8	Cílevědomost	1	1
Motivace	6	6	Inteligence	1	1
Být prosociální	5	5	Angažovanost	1	1
Důvěřivost	5	5	Autentičnost	1	1
Schopný	5	5	Důslednost	1	1
Pečlivost	5	5			

Tabulka č. 15 Preferované vlastnosti sociálního pedagoga (vlastní zpracování)

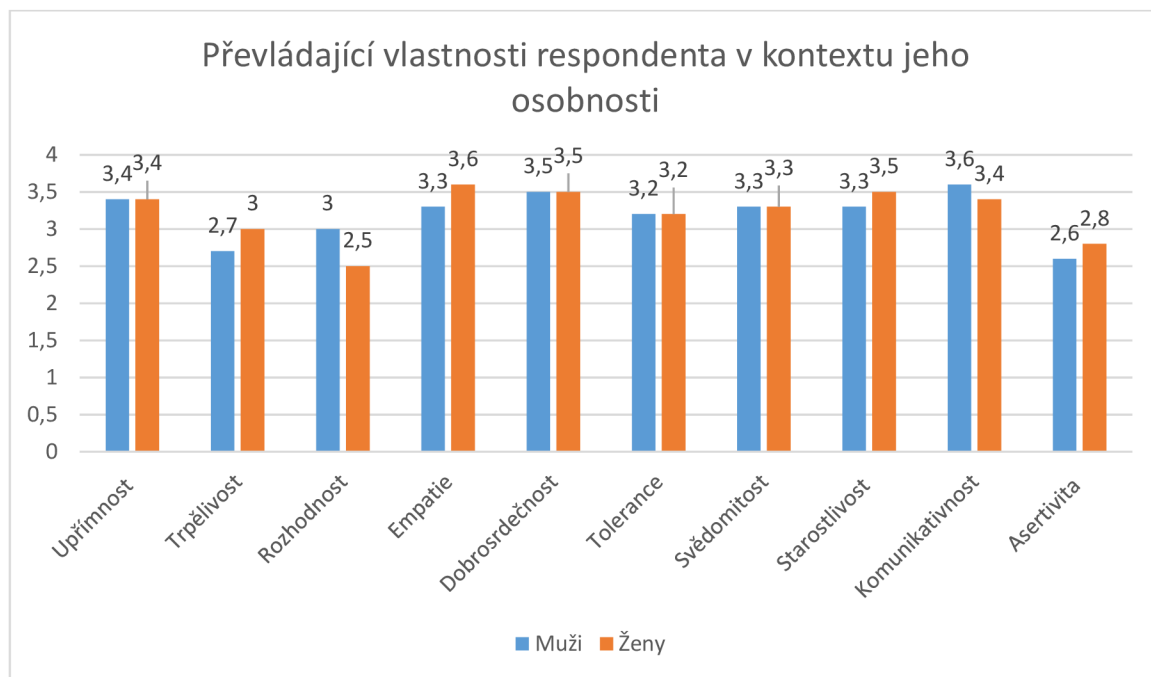
Graf č. 16 Preferované vlastnosti sociálního pedagoga (vlastní zpracování)

Tabulka č. 16 ukazuje vážený průměr odpovědí hodnotící škály. Tabulka rozlišuje, které vlastnosti převládají u mužů a u žen, a zda mají respondenti předpoklady k tomu být vhodným sociálním pedagogem. Podle váženého průměru se mužské vlastnosti řadí takto: komunikativnost (3,6), dobrosrdečnost (3,5), upřímnost (3,4), empatie (3,3), svědomitost (3,3), starostlivost (3,3), tolerance (3,2), rozhodnost (3), trpělivost (2,7) a asertivita (2,6). Ženy dle váženého průměru seřazují své dominantní vlastnosti takto: empatie (3,6), dobrosrdečnost (3,5), starostlivost (3,5), komunikativnost (3,4), upřímnost (3,4), svědomitost (3,3), tolerance (3,2), trpělivost (3), asertivita (2,8) a rozhodnost (2,5).

Vlastnosti	Muži	Ženy
Upřímnost	3,4	3,4
Trpělivost	2,7	3,0
Rozhodnost	3,0	2,5
Empatie	3,3	3,6
Dobrosrdečnost	3,5	3,5
Tolerance	3,2	3,2
Svědomitost	3,3	3,3
Starostlivost	3,3	3,5
Komunikativnost	3,6	3,4
Asertivita	2,6	2,8

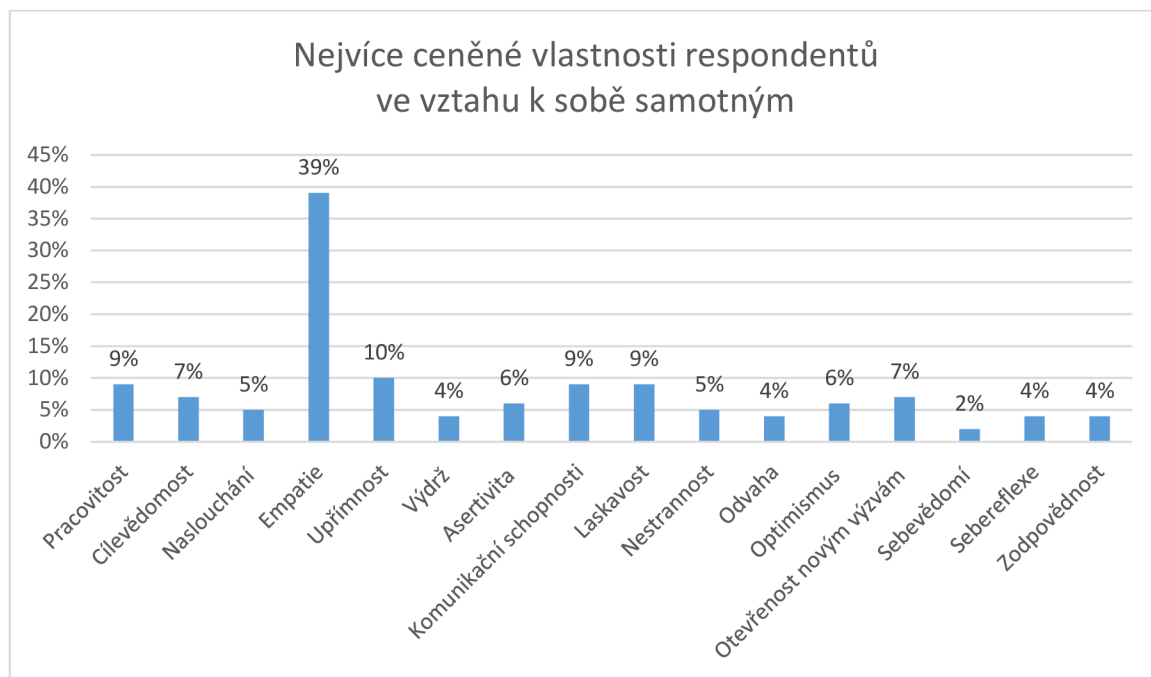
Tabulka č. 16 Převládající vlastnosti respondenta v kontextu jeho osobnosti – vážený průměr (vlastní zpracování)

Graf č. 17 přehledně ukazuje konkrétní vlastnosti respondentů, jak oni sami se vnímají, a rozdíly v této oblasti mezi muži a ženami. Zajímavým rozdílem je fakt, že ženy jsou trpělivější než muži a že muži jsou rozhodnější než ženy. Dále ženy jsou více empatické a asertivní. Muži zase vynikají v tom, že jsou více komunikativní než ženy. Jinak v podstatě můžeme říct, že ve všech ostatních vlastnostech větší rozdíly mezi sebou nemají.

Graf č. 17 Převládající vlastnosti respondenta v kontextu jeho osobnosti – vážený průměr (vlastní zpracování)

Také nás zajímalo, čeho si na sobě respondenti cení. Protože se jedná o nepovinnou otevřenou otázku, ne všichni odpověděli. Avšak ti, kteří si na sobě něčeho cení, nejčastěji uvedli, že si cení své empatie (39 %). Celkem 10 % respondentů si cení své upřímnosti, 9 % pracovitosti, 9 % laskavosti, 9 % svých komunikačních schopností, 7 % své cílevědomosti, 7 % si cení své otevřenosti novým výzvám, 6 % svého optimismu. Také 6 % si cení toho, že jsou asertivní a optimističtí (6 %), nestranní (5 %), že umí naslouchat (5 %), že mají výdrž (4 %) a odvahu (4 %). Další uvádějí sebereflexi (4 %), zodpovědnost (4 %) a sebevědomí (2 %).

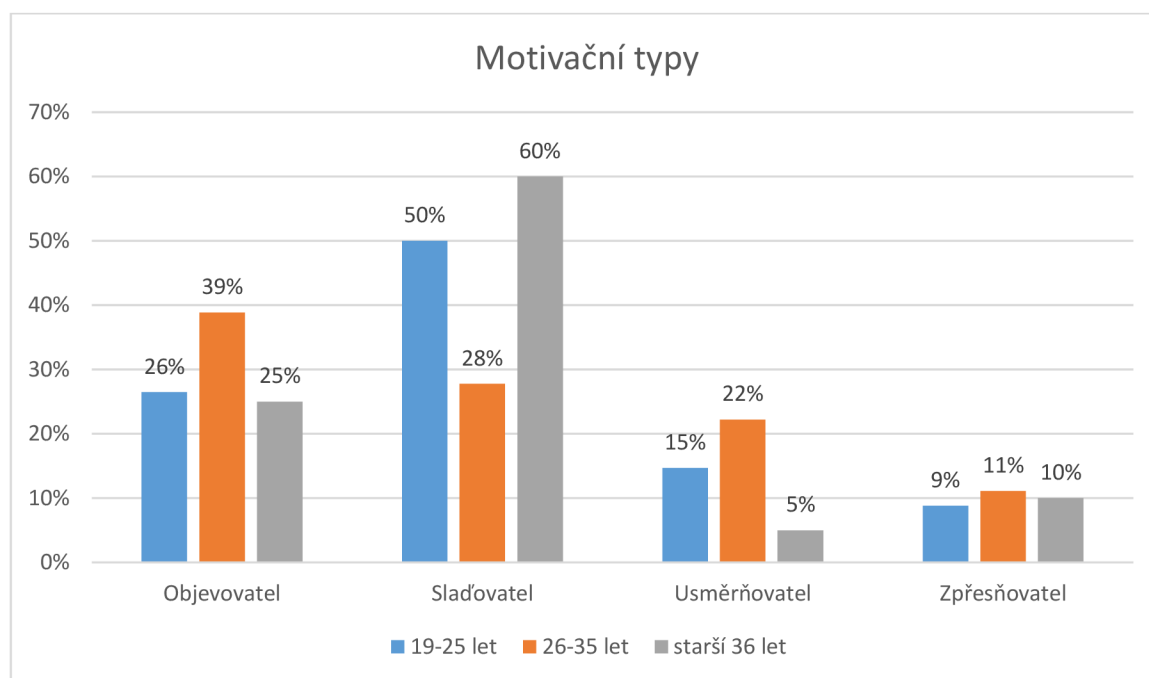
Graf č. 18 Nejvíce oceněné vlastnosti respondentů ve vztahu k sobě samotným (vlastní zpracování)

Na základě podkapitoly 6.1.2 v teoretické části jsme do dotazníku zařadili položku týkající se motivačního typu respondentů. Podkapitola pojednává o dvou škálách, z nichž vychází tato typologie lidí, kterou můžeme vidět v tabulce č. 17. Zajímalo nás, kam se řadí naši respondenti. V podkapitole uvádíme, že nejvhodnějším typem je sladřovatel, z výsledků nás tedy těší, že 48 % dotazovaných se do této kategorie řadí. Za objevovatele se považuje 28 % respondentů, za usměřovatele 14 % a za zpřesňovatele 9 %.

Motivační typ	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Sladřovatel	51	48
Objevovatel	30	28
Usměřovatel	15	14
Zpřesňovatel	10	9

Tabulka č. 17 Motivační typy (vlastní zpracování)

Zastoupení motivačních typů respondentů dle věku nám ukazuje graf č. 19. Věková skupina 19-25 let uvedla, že 50 % jsou sladovatel, 25 % objevovatel, 15 % usměřovatel a 9 % zpřesňovatel. Ve věku 26-35 let se respondenti řadí následovně: 39 % za objevovatele, 28 % za sladovatele, 22 % usměřovatele a 11 % za zpřesňovatele. Výrazná četnost respondentů starších 36 let se považuje za sladovatele (60 %), dále 25 % respondentů se považuje za objevovatele, 10 % za zřesňovatele a 5 % za usměřovatele.

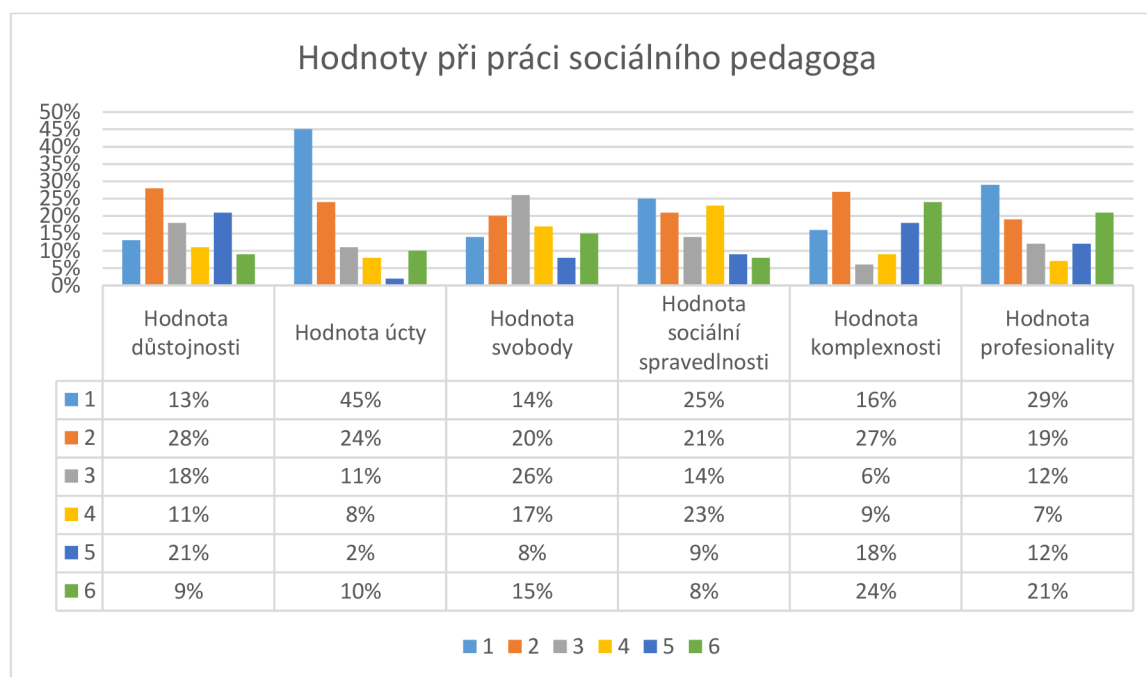
Graf č. 19 Motivační typy podle věku (vlastní zpracování)

9.5 Jakou hodnotu studenti nejvíce oceňují při práci sociálního pedagoga?

V dotazníkových položkách č. 12 „*Subjektivně seřadíte, podle hodnotového žebříčku, která hodnota je při práci sociálního pedagoga důležitější, a která je nejméně důležitá.*“ a č. 13 „*Prosím odůvodněte pár slovy, jaký význam má pro Vás hodnota, která se nachází na prvním místě.*“ získáváme data pro vyhodnocení výzkumnou otázku „*Jakou hodnotu studenti preferují při práci sociálního pedagoga?*“. Tyto položky v dotazníku byly sestaveny z poznatků v podkapitole 4.1, kdy Elichová (2017) zmíněné hodnoty označuje jako hlavní hodnoty sociálního pedagoga.

Zajímalo nás, jak budou studenti řadit hodnoty při práci sociálního pedagoga podle hodnotového žebříčku. Na první místo respondenti hodnoty seřadili následovně – hodnota úcty

(45 %), profesionality (29 %), sociální spravedlnosti (25 %), komplexnosti (16 %), svobody (14 %) a důstojnosti (13 %). Na druhém místě dle získaných dat byly řazeny hodnota důstojnosti (28 %), komplexnosti (27 %), úcty (24 %), sociální spravedlnosti (21 %), svobody (20 %) a profesionality (19 %). Na třetí místo uváděli hodnotu svobody (26 %), důstojnosti (18 %), sociální spravedlnosti (14 %), profesionality (12 %), úcty (11 %) a komplexnosti (6 %). Z uvedených výsledků z grafu č. 20 můžeme analyzovat, že na první místo zvolilo 45 % respondentů hodnotu úcty, dále se zařadila s 28 % respondentů hodnota důstojnosti a jako třetí důležitá hodnota s 26 % je hodnota svobody. Hodnota profesionality, kterou zastávají respondenti v jiných výzkumných otázkách, se zde umísťuje s 29 % druhá v pořadí na místě prvním jako nejdůležitější hodnota.

Graf č. 20 Hodnoty při práci sociálního pedagoga (vlastní zpracování)

Otevřená otázka z dotazníku č. 13 se snaží zjistit, jaký význam má pro respondenty hodnota, kterou zvolili za tu nejdůležitější. Proto z tabulky č. 18 můžeme vyčíst, která hodnota má jaký význam pro respondenty. Z odpovědí respondentů uvádíme názory, které k odpovědím respondentů přibližovali. Ti, kteří volili na první místo hodnotu úcty, zastávají názor, že je zapotřebí si především vážít sebe samého, aby mohli vykonávat příslušnou profesi. U hodnoty důstojnosti převládá názor, že každý člověk si zaslouží, aby se s ním důstojně jednalo. Hodnotu svobody vnímají někteří respondenti, tak že má pro ně nejdůležitější

opodstatnění v jejich životě. K hodnotě sociální spravedlnosti přikládají respondenti význam správně se rozhodovat, hodnota profesionality být profesionálním pracovníkem a hodnotu komplexnosti vnímají respondenti jako význam dobré péče o klienta.

Hodnoty	Význam první zvolené hodnoty
Hodnota úcty	<ul style="list-style-type: none"> - Člověk, který chce pomáhat ostatním, musí dokázat pomoci hlavně sobě samému. - Díky úctě k sobě samému můžu snáz splňovat další hodnoty. - Je to pro mě nedílná součást v životě. - Respekt vůči jiným osobám, ale především k sobě samotnému.
Hodnota důstojnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Důležitost zachování si své důstojnosti v každé situaci. - Důstojnost dělá člověka, člověkem. - Každý člověk bez ohledu na věk, sociální postavení či jakýmkoli osudem si zaslouží důstojné a uctivé jednání.
Hodnota svobody	<ul style="list-style-type: none"> - Svoboda volby je nejdůležitější. - Každý by měl mít právo rozhodovat sám o sobě a o svém životě.
Hodnota sociální spravedlnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Schopnost se správně rozhodovat. - Motivace k pomoci druhým lidem.
Hodnota profesionality	<ul style="list-style-type: none"> - Být profesionál, který se řídí určitými pravidly. - Skládá se ze všech ostatních hodnot. - Splňuje kompetence sociálního pracovníka.
Hodnota komplexnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Kontakt s odborníky je zapotřebí k tomu, abychom mohli dosáhnout maximálně dobré péče o klienta.

Tabulka č. 18 Význam první zvolené hodnoty (vlastní zpracování)

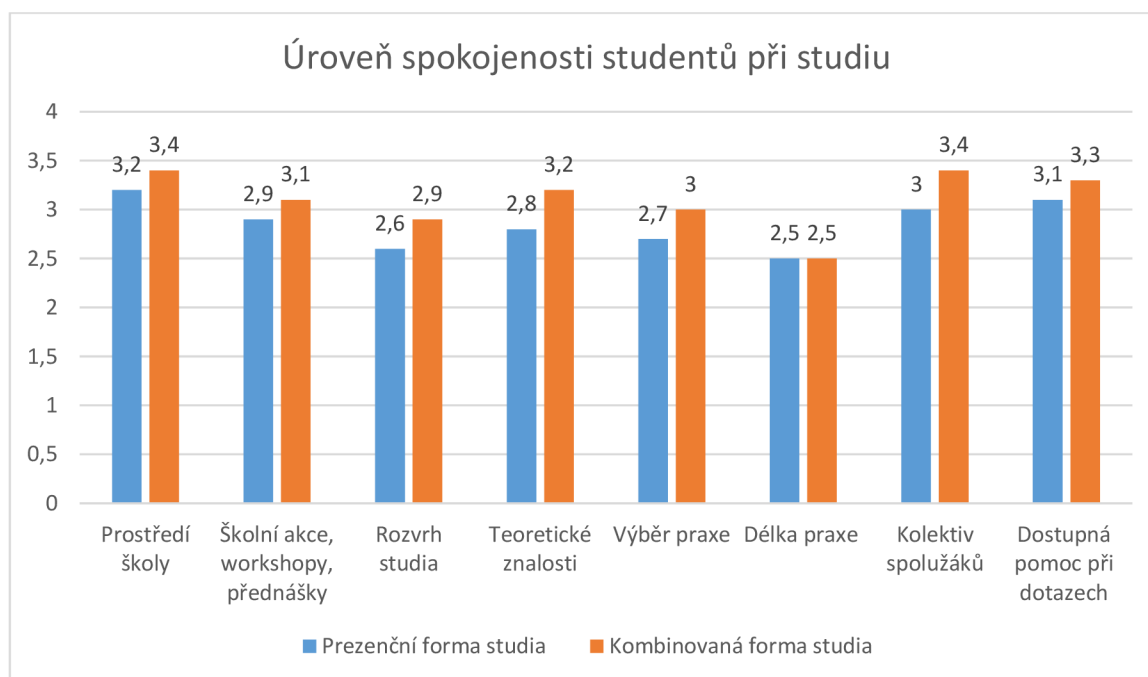
9.6 Jak jsou studenti spokojeni s výběrem studia a programem sociální pedagogika na Univerzitě Palackého v Olomouci?

V rámci výzkumu nás zajímalo, zda jsou studenti spokojeni s výběrem vysokoškolského studia na Univerzitě Palackého a zda jsou spokojeni s výběrem studijního oboru, který není velmi dobře ve společnosti uchopen. Ptali jsme se na to položkou č. 20 „*Jak moc jste spokojen/a při Vašem studiu sociální pedagogiky s následujícími:*“ a položkou č. 25, zda si myslí, že by sociální pedagog měl být ukotven v Zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, kdy svoji odpověď měli odůvodnit.

Tabulka č. 19 a graf č. 21 poukazuje na zjištění, že respondenti jsou spíše spokojeni s uvedenými položkami. Největší zastoupení spokojenosti zastává prostředí školy a kolektiv spolužáků. Avšak na hranici, kdy se odpovědi přiklání k „spíše nespokojen“ respondenti jednoznačně uvedli délku praxe, a to v obou formách studia. Zajímavostí je, že respondenti kombinované formy studia jsou ve všech položkách spokojenější než respondenti prezenčního studia. Velký rozdíl spokojenosti je i v teoretických znalostech, rozvrhu, ale i výběru praxe.

Spokojenost na UP	Prezenční forma studia	Kombinovaná forma studia
Prostředí školy	3,2	3,4
Školní akce, workshopy, přednášky	2,9	3,1
Rozvrh studia	2,6	2,9
Teoretické znalosti	2,8	3,2
Výběr praxe	2,7	3,0
Délka praxe	2,5	2,5
Kolektiv spolužáků	3,0	3,4
Dostupná pomoc při dotazech	3,1	3,3

Tabulka č. 19 Úroveň spokojenosti studentů při studiu – vážený průměr (vlastní zpracování)

Graf č. 21 Úroveň spokojenosti studentů při studiu – vážený průměr (vlastní zpracování)

Ve spojení s výzkumnou otázkou, jak jsou studenti spokojeni s výběrem oboru, se nabízela otázka, zda si studenti jsou vědomi důležitosti ukotvení sociálního pedagoga do legislativy. Na otázku, zda by měl sociální pedagog být v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, 97 % respondentů odpovědělo, že ano. Zbylé 2 % z důvodu toho, že studují 1. ročník bakalářského studia, odpověděli, že netuší, a 1 % uvedlo, že v zákoně být nemá. Otázka byla otevřená a respondenti měli svou odpověď zdůvodnit. Všichni, kdo uvedli souhlasnou odpověď, mínili, že sociální pedagog je ve školství zapotřebí. Také uváděli názor, že z činností, které má sociální pedagog v náplni práce, je jasné, že měl být považován za pedagogického pracovníka. Jako hlavní důvod však uvedli, že za současného stavu není dostatečně platově ohodnocen, přičemž má důležité poslání ohledně výchovy a vzdělávání.

Graf č. 22 Ukotvení sociálního pedagoga v legislativě (vlastní zpracování)

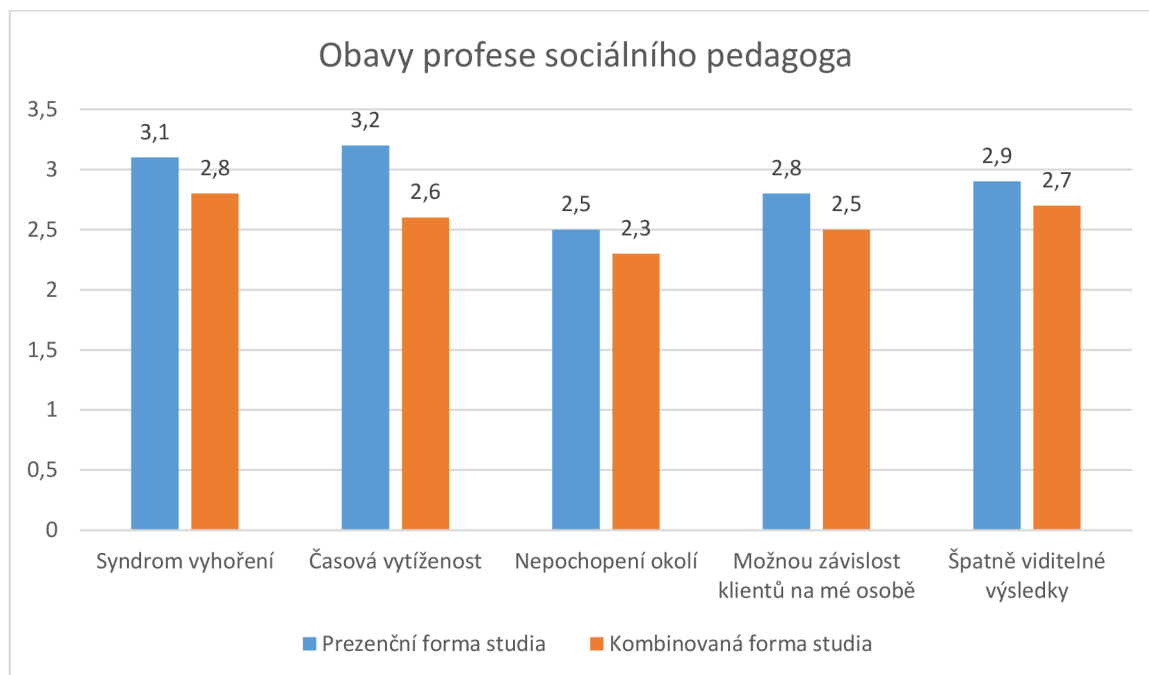
9.7 Jaké jsou obavy studentů ohledně jejich připravenosti na budoucí profesní roli?

Tato otázka je koncipována z obav připravenosti studentů na jejich budoucí profesi. Proto položkou č. 22 „*Máte jako budoucí sociální pedagog obavy z následujícího?*“ jsme zjišťovali, čeho se studenti bojí nejvíce v praxi. A položka č. 24 zjišťovala, zda si studenti myslí, že je UP dostatečně připraví na jejich budoucí povolání.

Bylo zajímavé porovnávat odlišnost obav studentů prezenční a kombinované formy studia, kteří již mají nějaké pracovní zkušenosti. Z tabulky č. 20 a grafu č. 23 můžeme analyzovat jisté rozdíly. Velký rozdíl mezi skupinami vidíme u obavy z časové vytiženosti. Studenti prezenčního studia mají největší obavu právě z časové vytiženosti (3,2), následně ze syndromu vyhoření (3,1), ze špatně viditelných výsledků (2,9), z možné závislosti klienta na jejich osobě (2,8) a nejmenší obavu mají z nepochopení okolí (2,5). Respondenti kombinovaného studia se spíše pohybují mezi škálami „spíše ano“, „spíše ne“, kdy největší obavu mají ze syndromu vyhoření (2,8), špatně viditelných výsledků (2,7), časové vytiženosti (2,6), ze závislosti klienta na jejich osobě (2,5) a nejmenší obava je z nepochopení okolí (2,5).

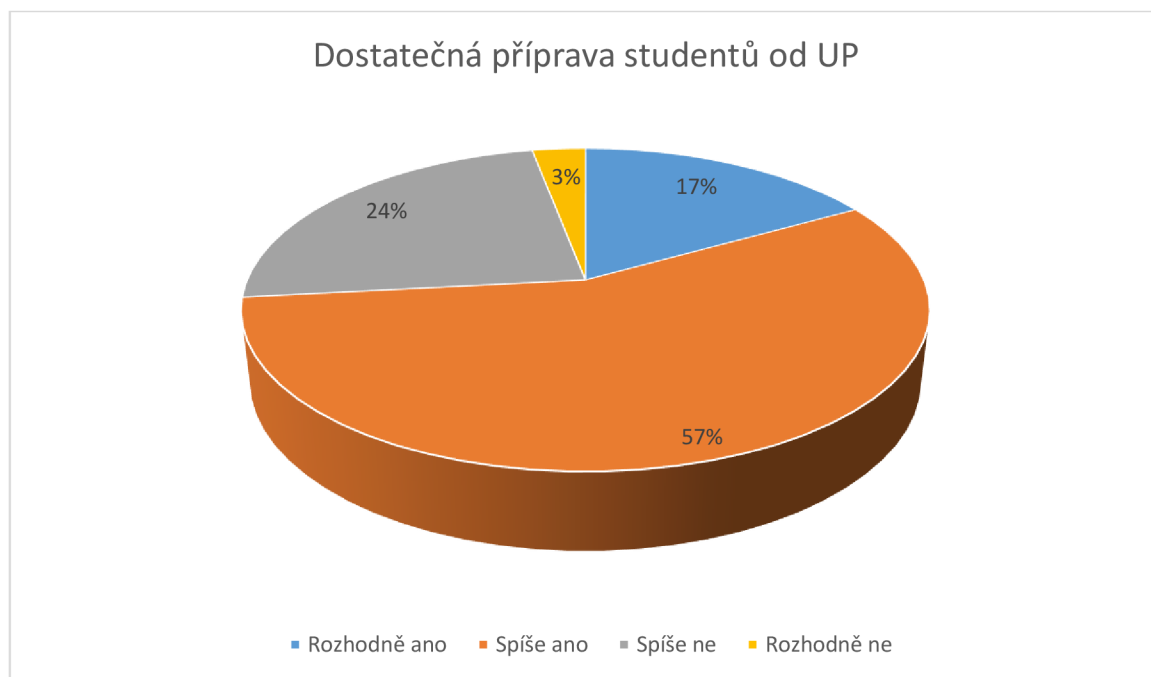
Obavy	Prezenční forma studia	Kombinovaná forma studia
Syndrom vyhoření	3,1	2,8
Časová vytiženost	3,2	2,6
Nepochopení okolí	2,5	2,3
Možnou závislost klientů na mé osobě	2,8	2,5
Špatně viditelné výsledky	2,9	2,7

Tabulka č. 20 Obavy profese sociálního pedagoga – vážený průměr (vlastní zpracování)

Graf č. 23 Obavy profese sociálního pedagoga – vážený průměr (vlastní zpracování)

Studenti na položku z dotazníku, zda si myslí, že jsou ze studia na UP dostatečně připraveni pro své budoucí povolání, odpověděli z větší části pozitivně. Celkem 57 % respondentů si spíše myslí, že je univerzita dostatečně připraví na jejich budoucí profesi, 24 % respondentů si naopak spíše myslí, že nebudou dostatečně připraveni. Rozhodný souhlas projevilo 17 % respondentů a pouze 3 % respondentů si myslí, že rozhodně připraveni nebudou.

Graf č. 24 Dostatečná příprava studentů od UP (vlastní zpracování)

9.8 Ověření hypotéz

Tato podkapitola ověřuje stanovené hypotézy, které byly formulovány na začátku empirické části. Pro ověření hypotéz jsme použili test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku.

Hypotéza č. 1:

Rodinné problémy při volbě oboru sociální pedagogika více ovlivnily ženy než muže.

Položka č. 9 v dotazníku zjišťovala, zda uvedené rodinné problémy měly vliv na rozhodnutí respondentů pro studium sociální pedagogiky. Pouze 12 % respondentů uvedlo, že nebyli ovlivněni žádným problémem, z nich 4 % uvedlo, že žádným nebyli ovlivněni, ale aktivně je dané problémy zajímají. Největší zastoupení s 25 % měl alkoholismus v rodině.

Odpovědi	Ovlivněn	Neovlivněn	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Muži	11	2	13	12
Ženy	78	15	93	88
Celkem	89	17	106	100

Tabulka č. 21 Výsledky pro výpočet hypotézy č. 1

Stanovili jsme si nulovou a alternativní hypotézu:

Nulová hypotéza H₀: Mezi vlivem rodinných problémů při volbě oboru sociální pedagogika a pohlaví respondentů neexistuje statistická závislost.

Alternativní hypotéza H_A: Mezi vlivem rodinných problémů při volbě oboru sociální pedagogika a pohlaví respondentů existuje statistická závislost.

Výsledná hodnota testového kritéria je $\chi^2 = 0,005$

Kritická hodnota při hladině významnosti 0,05 = 3,841

Vidíme, že získaná hodnota je v tomto případě nižší než kritická hodnota testového kritéria, proto přijímáme nulovou hypotézu.

Hypotéza č. 2:

O cílovou skupinu děti a mládež v rámci sociální pedagogiky se více zajímají ženy než muži.

Položka č. 10, kterou jsme se respondentů ptali na to, s jakou cílovou skupinou by nejraději pracovali, odpověděli nejčastěji děti a mládež. Graf č. 11 nám naznačuje, že ze strany mužů má o tuto cílovou skupinu zájem 85 % a ze strany žen 81 %. Další nejvíce preferovanou cílovou skupinou byli rodiče s dětmi.

Odpovědi	Zajímá	Nezajímá	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Muži	11	2	13	12
Ženy	75	18	93	88
Celkem	86	20	106	100

Tabulka č. 22 Výsledky pro výpočet hypotézy č. 2

Stanovili jsme si nulovou a alternativní hypotézu:

Nulová hypotéza H₀: Mezi pohlavím respondentů a zájmem o cílovou skupinou děti a mládež neexistuje statistická závislost.

Alternativní hypotéza H_A: Mezi pohlavím respondentů a zájmu o cílovou skupinou děti a mládež existuje statistická závislost.

Výsledná hodnota testového kritéria je $\chi^2 = 0,193$

Kritická hodnota při hladině významnosti 0,05 = 3,841

Vidíme, že získaná hodnota je v tomto případě nižší než kritická hodnota testového kritéria, proto přijímáme nulovou hypotézu.

10 Shrnutí výsledků a diskuze

Tato kapitola se odkazuje na kapitolu předchozí, kde jsme vyhodnocovali získaná data z dotazníku, postupně podle jednotlivých výzkumných otázek. V této kapitole shrneme výsledky našeho výzkumného šetření.

Cílem výzkumu byl analyzovat a popsat, jaká je motivace ke studiu sociální pedagogiky a k budoucí profesi u studentů studujících na Univerzitě Palackého v Olomouci. Dílčím cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, jaký motiv ke studiu na vysoké škole při výběru oboru sociální pedagogika u respondentů převažuje. Dalším dílčím cílem bylo zjistit, zda studenti disponují vhodnými vlastnostmi a kompetencemi pro výkon profese sociálního pedagoga. Chtěli jsme také analyzovat, jak studenti vnímají důležitost hodnot sociálního pedagoga při své práci. Dílčím cílem bylo také objasnit, jakou mají studenti představu o svém budoucím povolání, tedy určit zařízení a cílové skupiny, ke kterým studenti inklinují nejvíce. Dále jsme chtěli zachytit míru spokojenosti s jejich volbou studia na UP. Posledním dílčím cílem výzkumného šetření bylo specifikovat obavy respondentů ohledně jejich připravenosti na budoucí profesní roli.

Na základě výzkumného šetření jsme dosáhli zjištění, že o obor sociální pedagogika mají zájem převážně ženy. U výzkumné otázky č. 1 jsme zjišťovali motiv studentů k vysokoškolskému studiu. Jde především o zjištění, co je vedlo k dalšímu vzdělávání. Větší vzorek respondentů uvedl, že ke studiu na vysoké škole je vedla představa lepší kvalifikace a více možností v pracovní sféře. Výzkum z roku 2016 od Českého statistického úřadu přinesl informace, že studenti mají o studium sociální pedagogiky zájem převážně kvůli získání titulu. Výzkum Lorenzové z roku 2020 zase říká, že motivem studentů je osobní rozvoj a uplatnění jejich předpokladů. V našem výzkumu se osobní rozvoj a uplatnění předpokladů řadí jako druhý motiv a až na třetím místě respondenti uvedli motiv získání titulu. Je tedy velmi povzbudivé, že výběr studia není již natolik ovlivněn ziskem titulu, ale spíše perspektivou osobnostního a kariérního růstu. Jejich zájem se projevil i tím, že 52 % respondentů si hledalo samo informace o studiu na internetu.

Motivace studentů k oboru sociální pedagogiky je jen z 20 % ovlivněna tím, že studenti již absolvovali střední školu sociálního zaměření a pokračují v oboru. Ostatních 80 % vychází z motivu být prospěšný druhým lidem, načež druhý je zájem o obor a jeho specifčnost. Pokud se zaměříme na problémy, s nimiž se studenti setkali, sociální pedagogiku chtějí studovat nejčastěji studenti, kteří byli ovlivněni výskytem alkoholismu, psychických onemocnění

či smrti v rodině. Dalším hlediskem pro výběr oboru byla lákavá představa studentů pracovat s různými cílovými skupinami, pomáhat lidem a větší možnost osobnostně růst.

Dále jsme zjistili, že respondenti nejvíce tíhnou k práci s dětmi a mládeží. Z toho vychází výběr nejvíce preferovaného pracovního místa na základní škole či v dětském domově. Potvrdilo se nám tvrzení od Farkové (2009) (viz podkapitola 2.2.1), že mladí lidé, v našem výzkumu i ti starší, nejeví žádný zájem o práci s osobami bez přístřeší. Protože v našem výzkumném vzorku byli respondenti jak prezenční, tak i kombinované formy studia, 21 % z nich vykonává pracovní činnost, 12 % dobrovolnictví a 67 % neuvádí činnosti žádnou. Avšak ti, kteří již pracují nebo se věnují dobrovolnictví, uváděli zařízení, která se zaměřovala na cílovou skupinu děti a mládež. Co se týká vykonaných praxí v rámci studia, uváděli nejčastěji domov pro seniory, což je odlišná cílová skupina než ta, o kterou mají zájem. Je to z důvodu přidělení praxe, která mnohdy může studentům poskytnout nové možnosti a zkušenosti.

U výzkumné otázky, jaké vlastnosti a kompetence studenti považují za důležité pro profesi sociálního pedagoga, jsme zjistili, že 63 % respondentů by jednalo s klientem profesionálně. Pouze 7 % by zvolilo jednání radikální vůči klientovi, což není moc vhodné. Je proto pozitivní, že většina respondentů se přiklání k tomu, že chtějí být profesionálové ve svém oboru. Dále jsme se ptali na to, jaké tři vlastnosti by měl sociální pedagog mít, zde 73 % respondentů uvedlo, že by měl být empatický, 23 % trpělivý a 19 % komunikativní. Zároveň jsme se chtěli dovědět, zda respondenti u sebe samých vnímají předpoklady k tomu být vhodným sociálním pedagogem. Došli jsme k závěru, že ženy jsou více empatické, trpělivé a starostlivé než muži, kteří jsou spíše více rozhodní a komunikativní. Nejvíce si však u sebe cení vlastnosti empatie. Dle zmiňovaných motivačních typů (viz kapitola 6.1.2) se 48 % studentů označilo za sladovatele, který se nám zdál jako nejvhodnější pro danou profesi. Dále 28 % studentů se označilo jako objevovatel, dále se řadili usměřovatelé a přesňovatelé.

Další výzkumná otázka se zabývala hodnotami při práci sociálního pedagoga. Zde z analýzy nejvíce oceněných hodnot vychází pořadí, že hodnota úcty (45 %) byla na prvním místě, dále hodnota důstojnosti (28 %), svobody (26 %) a hodnota profesionality s 29 % respondentů se řadí na druhou příčku prvního místa. Je zajímavé, že jsou studenti natolik uvědomělí, že uvádějí hodnotu úcty do popředí s tím názorem, že nejdůležitější je si vážit sebe sama a až poté jsme schopni pomoci druhým lidem.

Spokojenost studentů s výběrem studia na UP vychází vcelku průměrně. Nejvíce jsou spokojeni s prostředím školy, kolektivem spolužáků a pomocí při dotazech. Nejméně

jsou spokojeni s délkou a výběrem praxí. Musíme brát ale na zřetel, že zkoumaný vzorek se skládá z prezenční a kombinované formy studia. Přání k větší spokojenosti studentů je, aby sociální pedagog byl ukotven v legislativě jako pedagogický pracovník.

Závěr patří samotnému výkonu profese, kdy studenti měli odhalit své obavy z nastávajících situací. Studenti prezenční formy se obávají časové vyčerpání a syndromu vyhoření. Studenti kombinované formy spíše syndromu vyhoření a špatně viditelných výsledků. Zde se nám ukazuje, že i lidé z praxe mají stejné obavy jako studenti bez praxe. Celkem 57 % respondentů si myslí, že je univerzita spíše připraví na jejich budoucí povolání, a 24 % si myslí, že je spíše nepřipraví. Pouze 17 % uvedlo jednoznačný souhlas, že budou dostatečně připraveni a 3 % úplně odmítá možnost, že budou připraveni.

Hypotézy jsme si stanovili tak, že rodinné problémy při volbě studia více ovlivnily ženy než muže. Prověřením hypotézy jsme zjistili, že získaná hodnota byla nižší než kritická hodnota testového kritéria, a proto jsme přijali nulovou hypotézu, které říká, že mezi dvěma proměnnými neexistuje žádná závislost. Stejně tak v případě druhé stanovené hypotézy, která stanovila, že mezi pohlavím a zájmem o cílovou skupinou děti a mládež neexistuje statistická závislost.

Je poměrně málo podobných výzkumů, aby se dalo srovnávat. Bylo by proto vhodné, aby bylo více podobných výzkumů a obor sociální pedagogika se dostal do povědomí širší společnosti, která by sama její služby potřebovala. Sociální pedagogika stále nachází nové příležitosti pro zdokonalování v této pracovní sféře, je proto zapotřebí většího množství lidí, kteří by zde mohli působit. Univerzity se snaží nabízet možnosti studia sociální pedagogiky napříč republikou. Snahou je získat mladé lidi, kteří budou sociální pedagogiku nadále vyvíjet a rozšířit její působení v dalších oblastech, kde je to potřeba.

Z výzkumu jsme zjistili, že největším úspěchem je to, že studenti si studium vybrali na základě zájmu zlepšit své osobnostní vlastnosti, schopnosti a dovednosti za účelem být přínosem pro společnost. Možná právě proto, že mnozí studenti se setkávají s problémy v rodině, se kterými se musí potýkat, jsou potom i díky tomu empatičtí, trpěliví a komunikativní. Otázkou pak je, zda jejich osobnost formují právě tyto situace a díky tomu pak mají zájem o problematiku sociální pedagogiky. V hodnotách převažovala hodnota úcty a tu vyzdvihovali studenti především s odůvodněním, že aby mohli pomáhat druhým lidem, musí dokázat pomoci sami sobě. Ti, kteří to dokáží, mají předpoklady k tomu, aby mohli pomáhat ostatním a práci s lidmi s různými problémy mohli profesionálně zvládnout.

Závěr

Diplomová práce na téma „*motivace studentů sociální pedagogiky ke studiu a jejich budoucí profesi*“ měla za hlavní cíl analyzovat a popsat, jaká je motivace ke studiu sociální pedagogiky a k budoucí profesi u studentů studujících na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Teoretická část se věnovala pojmu sociální pedagogika, motivaci, osobnosti sociálního pedagoga, hodnotám a dalším tématům, která se vztahují k výzkumnému šetření.

První kapitola byla zaměřena na pojem sociální pedagogika, co je posláním a předmětem zkoumání. Zmínila dimenze sociální pedagogiky, které určily důležitost oboru v naší společnosti. Objasnila funkce sociální pedagogiky a vzájemné vztahy s dalšími obory.

Druhá kapitola – profese sociálního pedagoga – nám přiblížila, jak je toto povolání v ČR a v zahraničí chápáno a uchopeno. Dozvěděli jsme se o činnostech, které při své práci sociální pedagog vykonává. Zmínila také možnosti studia oboru sociální pedagogika v ČR a možná rizika u začínajících pracujících absolventů. Nabídla nám také zajímavé projekty, které se zaměřují na podporu tohoto oboru v Evropě.

Třetí kapitola charakterizovala osobnost sociálního pedagoga. Představila pojmy temperament, charakter, schopnosti a postoje. Představila kompetence a předpoklady, které by měl sociální pedagog mít. Dále se teorie opírala o pojmy hodnoty a sebepojetí, které souvisí s osobností sociálního pedagoga.

Samostatnou kapitolu dostal pojem motivace, tato kapitola vysvětluje psychologické aspekty motivace a proč je motivace důležitá při výkonu práce.

Kapitola sedmá zkoumala aktuální stav problematiky. Následující kapitola pak vycházela z teoretických poznatků v diplomové práci. Stanovila hlavní a dílčí cíle výzkumu a stanovila výzkumné otázky a hypotézy. Objasnila, jak se zpracovávala a získávala data od výzkumného vzorku.

Výsledky výzkumného šetření nám posloužily k vyhodnocení problematiky a jistým závěrům, které jsme zanalyzovali.

Diplomová práce došla k zjištění, že u studentů oboru sociální pedagogika na Univerzitě Palackého v Olomouci je převažující motivací ke studiu sociální pedagogiky samotný zájem a specifčnost oboru. Vidina lepší kvalifikace a více možností v pracovní sféře studenty vede k jejich budoucímu povolání, pro něž si vybrali sociální pedagogiku.

Na základě stanovených dílčích cílů jsme zjistili, že studenti si studium vybrali kvůli zlepšení svých osobnostních vlastností, schopností a dovedností za účelem být přínosný pro druhé lidi. Zájem o obor je silně ovlivněn rodinnými problémy studentů. Nejvíce studenti uváděli, že je zajímá práce s dětmi a mládeží na základních školách či dětských domovech. Dále jsme zjistili, že jsou studenti vhodnými uchazeči oboru, protože mají vhodné vlastnosti k výkonu této náročné profese. Za nejdůležitější hodnoty při práci sociálního pedagoga studenti považují hodnotu úcty, důstojnosti a svobody. Došli jsme také k závěrům, že studenti jsou se studiem na UP spokojeni hlavně s prostředím školy, kolektivem spolužáků a případnou pomocí od vyučujících či referentů programu. Obecně si většina respondentů myslí, že je obor sociální pedagogika na UPOL dostatečně připraví na jejich budoucí profesi. Zároveň jsme analyzovali i několik hlavních obav, mezi nejvíce zvolenými byli syndrom vyhoření a špatně viditelné výsledky při výkonu budoucí profese. Jednoznačný souhlas projevili respondenti v tom, aby sociální pedagog byl legislativně ukotven v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, z důvodu lepšího platového ohodnocení a důležitosti působení ve školství.

Jsme rádi, že provedený výzkum přispěl k méně zkoumané problematice, a obohatil ji o nové poznatky, které mohou přispět k dalšímu zkoumání v této oblasti.

Seznam použité literatury a zdrojů

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika. Vybrané problémy*. Bratislava: FF UK, 1994. ISBN 80-223-0817-X.

BLATNÝ, Marek. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Psyché (Grada). Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3434-7.

PLHÁKOVÁ, Alena a BLATNÝ, Marek. *Temperament, inteligence, sebepojetí: nové pohledy na tradiční témata psychologického výzkumu*. Brno: Psychologický ústav AV ČR, 2003. ISBN 80-86620-05-0.

CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Psychologie hodnot*. [Olomouc]: Votobia, 2004. 427 s. ISBN 80-7220-195-6.

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Pedagogika. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2993-0.

ELICHOVÁ, Markéta. *Sociální práce: aktuální otázky*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0080-4.

FISCHER, Ondřej. *Profesionalita, ctivosti a etika povolání*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4906-1.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník [Portál, 2000]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.

HATÁR, Ctibor. *Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca*. Praha: Educa, 2009. ISBN 978-80-87306-1.

HOMOLA, Miloslav. *Motivace lidského chování*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.

HÖSCHL, Cyril; LIBIGER, Jan a ŠVESTKA, Jaromír. *Psychiatrie*. 1. vyd. Praha: Tigis, 2002. 895 s. ISBN 80-900130-1-5.

HRICOVÁ, Alena; ONDRÁŠEK, Stanislav a URBAN, David. *Metodologie v sociální práci*. Grada, 2023. ISBN 978-80-271-3636-0.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Pedagogika. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KLAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1996. ISBN 80-7067-669-8.

KLÍMA, P. *Koncepce studijního oboru a vzdělávacího programu sociální pedagogiky*. Praha: PdF UK, 1993.

KOLMAN, Luděk et al. *Motivace, produktivita a způsob života*. Praha: Linde Praha, 2012. 191 s. ISBN 978-80-7201-892-5.

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. Edited by Jiřina Šiklová. 5. vyd. Praha: Portál, 2006. 147 s. ISBN 8073671816.

KOHOUTEK, Rudolf. *Základy užité psychologie*. Brno: CERM, akademické nakladatelství, 2002. ISBN 8021422033.

KRAUS, Blahoslav a POLÁČKOVÁ, Věra. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

MEDLÍKOVÁ, Olga. *Umění motivace: návody a tipy pro pracovní i rodinný život*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3005-4.

MIKŠÍK, Oldřich. *Psychologická charakteristika osobnosti*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0240-7.

MISHRA, Dr Savita. *Motivation A Key to Success*. Solapur: Laxmi book publication, 2017. ISBN 978-1-387-10222-8.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0628-1.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Praha: Stanislav Junák – TRITON, 2021. ISBN 978-80-7553-886-4.

PLAMÍNEK, Jiří. *Tajemství motivace: jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. 3., rozšířené vydání. Poradce pro praxi. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5515-1.

POTMĚŠILOVÁ, Petra. *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2013. ISBN 978-80-244-3831-3.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Pedagogika. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.

PRUDKÝ, Libor. *Hodnoty a normy v české společnosti – stav a vývoj v posledních letech*. Studijní text pro učitele občanské výchovy, č. 1. Praha: Kabinet pro výchovu k demokratickému občanství, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2004. ISBN 80-7204-358-7.

PRUŽIŇSKÁ, Jana. *Psychológia osobnosti*. Vyd. 1. Bratislava: Občianske združenie sociálna práca, 2005. 151 s. ISBN 80-8918-505-3.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 3. rozš. a aktual. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

ŘEZNIČEK, Matouš, POLÁČKOVÁ, Věra. *Sociální pedagogika I. Sociální deviace a její prevence, Distanční text*. České Budějovice: Pedagogická fakulta JU, 2004.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vyd. Psyché. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9.

SEDLÁČKOVÁ, Daniela. *Rozvoj zdravého sebevědomí žáka*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2685-4.

SIGMUND, Martin, KVINTOVA, Jana a ŠAFÁŘ, Michal. *Vybrané kapitoly z manažerské psychologie*. Olomouc: Univerzita palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4372-0.

SMĚKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. 2., opr. vyd. Studium (Barrister & Principal). Brno: Barrister & Principal, 2004. ISBN 80-86598-65-9.

ŠPIRUDOVÁ, Lenka. *Doprovázení v ošetrovatelství I: pomáhající profese, doprovázení a systém podpor pro pacienty*. Sestra (Grada). Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5710-0.

ŠVINGALOVÁ, Dana. *Kapitoly z psychologie*. II. díl, - Psychologie osobnosti. Liberec: Technická univerzita, 2002. ISBN 80-7083-614-8.

Internetové zdroje

ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ. *Komparace činností sociálního pedagoga uvedených v šablonách OP JAK s faktickou činností dle ASOCP*. Online. Dostupné z: <https://asocp.cz/asocp/komparace-cinnosti-socialniho-pedagoga/>. [cit. 2024-04-14].

ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ. *Podpora zkvalitnění práce sociálních pedagogů ve školách*. Online. Dostupné z: <https://asocp.cz/projekty/podpora-zkvalitneni-prace-socialnich-pedagogu-ve-skolach/>. [cit. 2024-03-13].

ASOCIACE VZDĚLAVATELŮ V SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE. *Náplň práce sociálního pedagoga v základní škole*. Online. Dostupné z: <https://asocp.cz/napln-prace/napln-prace-dle-asociace-vzdelavatelu-v-socialni-pedagogice/>. [cit. 2024-03-13].

BUNDESMINISTERIUM FÜR FAMILIE, SENIOREN, FRAUEN UND JUGEND. *Neues Förderprogramm für Maßnahmen gegen Einsamkeit: Eine ESF Plus-Förderung im Programm "Zusammenhalt stärken – Menschen verbinden" unterstützt Kommunen dabei, gegen Einsamkeit vorzugehen*. Online. Dostupné z: <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/aktuelles/alle-meldungen/neues-foerderprogramm-fuer-massnahmen-gegen-einsamkeit-234578>. [cit. 2024-03-13].

ČERSTVÁ, Lenka. *Profil a kompetence sociálního pedagoga vůči jiným pomáhajícím profesím*. Diplomová práce, vedoucí PhDr. Mgr. Tomáš Čech, Ph.D. MASARYKOVA UNIVERZITA, 2008. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/nvquk/DIPLOMOVA_PRACE_-_KONECNA_VERZE.pdf.

DANĚK, Jan a ŠMÍDA, Jan. *Současný stav sociální pedagogiky v praxi a její vztah k sociální práci*. Online. *Sociální pedagogika | Social Education*. 2023, roč. 11, č. 1, s. 28. ISSN 1805-8825. Dostupné z: <https://asocp.cz/wp-content/uploads/2023/04/5-DISKUSE-11-1-2023-Jiri-Danek-Jan-Smida.pdf>. [cit. 2024-04-17].

Deutschland sicher im Netz. Online. 2006, 2024. Dostupné z: <https://www.sicher-im-netz.de/>. [cit. 2024-03-13].

JANEBOVÁ, Radka. *Etický kodex jako nástroj podpory řešení etických dilemat sociální práce*. Online. *Sešit sociální práce*. Roč. 2015, č. 4, s. 56. Dostupné z: Ministerstvo práce a sociálních věcí, <https://www.mpsv.cz/documents/20142/953091/4ssp.pdf/2af07787-f05f-f1c9-2cc5-1171dc446ac0>. [cit. 2024-03-15].

- Karlova univerzita*. Online. 2024. Dostupné z: <https://cuni.cz/UK-1.html>. [cit. 2024-04-14].
- LORENZOVÁ, Jitka. MOTIVACE STUDENTŮ A ABSOLVENTŮ KE STUDIU OBORU SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA – MEZI OSOBNÍM ROZVOJEM A SLUŽBOU? Online. S. 28. Dostupné z: <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/19166/15216>. [cit. 2024-04-14].
- Masarykova univerzita*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.muni.cz/>. [cit. 2024-04-14].
- Národní soustava povolání*. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.nsp.cz/jednotka-prace/supervizor-v-pomahajicich>. [cit. 2024-04-14].
- OREL, Miroslav. *Vývoj a souvislosti položek sebepojetí dětí a adolescentů v České republice*. Disertační práce. Olomouc: Univerzita Palackého, 2016. Dostupné z: <https://theses.cz/id/raf7ys/17607875>
- Ostravská univerzita*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.osu.cz/>. [cit. 2024-04-14].
- Social Pedagogy Professional Association*. Online. Dostupné z: <https://sppa-uk.org/>. [cit. 2024-03-15].
- SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR. *Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR*. Online. In:.. Dostupné z: <https://www.socialnipracovnici.cz/ke-stazeni/69f49e59-fb45-450d-84ff-aa7900ac7156>. [cit. 2024-03-13].
- STORØ, Jan. *Practical social pedagogy: theories, values and tools for working with children and young people*. Online. Bristol: Policy Press, 2013. ISBN 978-1-44730-539-2. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Practical_social_pedagogy/W7V_rX03WiMC?hl=en&gbpv=1&dq=training+of+a+social+pedagogue&printsec=frontcover. [cit. 2024-02-02].
- ŠMÍDA, Jan a ČECH, Tomáš. Sociální pedagogové v českých školách – výzkumná zpráva. Online. *Časopis Sociální pedagogika*. 2023, roč. 11, č. 2. ISSN 1805-8825. Dostupné z: https://Časopis_Sociální_pedagogika_|_Social_Educationsoced.cz/wp-content/uploads/2023/11/SocEd_15112023.pdf. [cit. 2024-04-14].
- THEMPRA SOCIAL PEDAGOGY*. Online. Dostupné z: <https://www.thempra.org.uk/>. [cit. 2024-03-15].
- Univerzita Hradec Králové*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/>. [cit. 2024-04-14].

Univerzita Palackého v Olomouci. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.upol.cz/>. [cit. 2024-04-14].

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.utb.cz/>. [cit. 2024-04-14].

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, 2021. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>. [citováno 2024-04-14].

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, 2024. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>. [citováno 2024-04-14].

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, 2016. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: zákon o pedagogických pracovnících.pdf, MŠMT ČR (msmt.cz). [citováno 2024-04-14].

Seznam zkratek

AIEJI – International Association of Social Educators

ASOCP – Asociace sociálních pedagogů

Bc. – bakalářská forma studia

CGCEES – Consejo General de Colegios Oficiales de Educadoras y Educadores Sociales

CMTF – Cyrilometodějská teologická fakulta

č. – číslo

ČR – Česká republika

ESF – Evropský sociální fond

H – hypotéza

H₀ – nulová hypotéza

H_A – alternativní hypotéza

hod. – hodin

K-centrum – Kontaktní centrum

MŠ – Mateřská škola

NMgr. – navazující magisterské studium

NSP – Národní soustava povolání

OP JAK – Operační program Jan Amos Komenský

OP VVV – Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

PdF – Pedagogická fakulta

RVP – Rámcový vzdělávací program

Sb. – Sbírka zákonů

Sirius – Nadace Sirius – péče o ohrožené děti

SPPA – Scottish Public Pensions Agency

SŠ – střední škola

Syndrom CAN – Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

ŠVP – Školní vzdělávací program

ThemPra – Theory meets Practice

UP – Univerzita Palackého

UPOL – Univerzita Palackého v Olomouci

ZetMy – podpora pečujících prostřednictvím homesharingu a odlehčovací služby

ZŠ – Základní škola

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Stupně rozvoje schopností

Obrázek č. 2: Struktura motivačního pole

Obrázek č. 3: Typy motivačního založení a odpovídající motivační typy lidí

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1: Úrovně profesionalizace sociální pedagogiky
- Tabulka č. 2: Hlavní činnosti sociálního pedagoga
- Tabulka č. 3: Rozložení respondentů podle pohlaví
- Tabulka č. 4: Věkové rozložení respondentů
- Tabulka č. 5: Studium podle ročníku
- Tabulka č. 6: Forma studia
- Tabulka č. 7: Motivace k vysokoškolskému studiu – vážený průměr
- Tabulka č. 8: Motivace k volbě studia sociální pedagogiky – vážený průměr
- Tabulka č. 9: Vliv rodinných problémů na volbu studia
- Tabulka č. 10: Nejzajímavější aspekty oboru sociální pedagogika – vážený průměr
- Tabulka č. 11: Preference budoucího pracovního zařízení
- Tabulka č. 12: Činnost dobrovolnictví a pracovní činnost respondentů
- Tabulka č. 13: Přehled činností dobrovolnictví a pracovních činností respondentů
- Tabulka č. 14: Preferované způsoby jednání
- Tabulka č. 15: Preferované vlastnosti sociálního pedagoga
- Tabulka č. 16: Převládající vlastnosti respondenta v kontextu jeho osobnosti – vážený průměr
- Tabulka č. 17: Motivační typy
- Tabulka č. 18: Význam první zvolené hodnoty
- Tabulka č. 19: Úroveň spokojenosti studentů při studiu – vážený průměr
- Tabulka č. 20: Obavy profese sociálního pedagoga – vážený průměr
- Tabulka č. 21: Výsledky pro výpočet hypotézy č. 1
- Tabulka č. 22: Výsledky pro výpočet hypotézy č. 2

Seznam grafů

- Graf č. 1: Rozložení respondentů podle pohlaví
- Graf č. 2: Věkové rozložení respondentů podle pohlaví
- Graf č. 3: Studium podle ročníku
- Graf č. 4: Forma studia podle pohlaví
- Graf č. 5: Motivace k vysokoškolskému studiu podle pohlaví – vážený průměr
- Graf č. 6: Zdroje informací o studiu sociální pedagogiky na UP
- Graf č. 7: Absolventi SŠ se zaměřením na sociální obor
- Graf č. 8: Motivace k volbě studia sociální pedagogiky podle pohlaví
- Graf č. 9: Vliv rodinných problémů na volbu studia podle pohlaví
- Graf č. 10: Nejzajímavější aspekty oboru sociální pedagogika – vážený průměr
- Graf č. 11: Preference cílových skupin
- Graf č. 12: Preference budoucího pracovního zařízení podle pohlaví
- Graf č. 13: Činnost dobrovolnictví a pracovní činnost respondentů podle pohlaví
- Graf č. 14: Místa absolvování praxí
- Graf č. 15: Preferované způsoby jednání podle věku
- Graf č. 16: Preferované vlastnosti sociálního pedagoga
- Graf č. 17: Převládající vlastnosti respondenta v kontextu jeho osobnosti – vážený průměr
- Graf č. 18: Nejvíce oceněné vlastnosti respondentů ve vztahu k sobě samotným
- Graf č. 19: Motivační typy podle věku
- Graf č. 20: Hodnoty při práci sociálního pedagoga
- Graf č. 21: Úroveň spokojenosti studentů při studiu – vážený průměr
- Graf č. 22: Ukotvení sociálního pedagoga v legislativě
- Graf č. 23: Obavy profese sociálního pedagoga – vážený průměr
- Graf č. 24: Dostatečná příprava studentů od UP

Seznam příloh

Příloha č. 1: 10 důvodů, proč by měl být sociální pedagog v zákoně o pedagogických pracovnících

Příloha č. 2: Dotazník

Příloha č. 1: 10 důvodů, proč by měl být sociální pedagog v zákoně o pedagogických pracovnících

10 důvodů, proč by měl být sociální pedagog v zákoně o pedagogických pracovnících

1. Sociální pedagog vykonává přímou pedagogickou činnost

Sociální pedagogové, ať chceme nebo nechceme, vykonávají v praxi přímou pedagogickou činnost. K tomu dochází např. při realizaci preventivních programů, kdy dochází k výchově, osvojování sociálních dovedností, osvětě, podílení se na osobnostní a sociální výchově, vzdělávání žáků, práci s třídním kolektivem a dalších činnostech.

2. Eso v rukávu, které hasí problémy

To, že je pozice sociálního pedagoga MŠMT využívána, když se začínají objevovat značné problémy, je zřejmé. Potvrzuje to také projekt Podpora rovných příležitostí, který se na pozici sociálního pedagoga spoléhá při řešení jinak neudržitelných problémů, které se s přicházející krizí na školách objevují. Rostoucí potřeby školy v oblasti prevence, duševního zdraví žáků, předcházení školní neúspěšnosti či intervence rizikového chování jsou však evidentní napříč celou republikou. Školy volají po intenzivnější podpoře!

3. Ve školách chybí prevence i intervence

V řadě škol není prevence dostatečná. To je způsobeno především nedostatečnou personální podporou škol a časovou vytižeností pedagogického sboru. Prevence se tak častokrát stává až druhořadou a bývá realizována jen v rámci preventivního plánu školy. To však v současné době nestačí. Sociální pedagogové, vzhledem ke svým časovým možnostem, znalosti socioekonomického zázemí žáků a odborným schopnostem realizují preventivní programy koncipované na současné potřeby školy, čímž je prevence zajišťována komplexně. V případě potřeby jsou pak schopni odhalit problémy diagnostikovat a intervenovat, což v současné době školám velmi schází.

4. Jednoznačně pedagogická pozice

Sociální pedagog je součástí pedagogického sboru, školního poradenského pracoviště a je důležitým partnerem všech pracovníků školy. Všem pedagogickým pracovníkům poskytuje poradenství a konzultace pro práci s dětmi a spolupracuje s pedagogy při řešení obtížných i každodenních pedagogických situací. Sociální pedagog se orientuje v pedagogických metodách, formách i v didaktice, čímž pomáhá učitelům i při organizaci výchovně-vzdělávacího procesu. Učitelé tak mohou využít i hospitace sociálního pedagoga vedoucí k posilování jejich profesních dovedností.

5. Sociální pedagogika reflektuje aktuální potřeby společnosti a je schopna se jim v časoprostoru přizpůsobit

Sociální pedagogika v teoretické i praktické rovině reflektuje současné trendy a potřeby společnosti – žáků – školy. Flexibilně reaguje na změny ve společnosti, které významným způsobem ovlivňují výchovně-vzdělávací proces ve školách. Tím dopomáhá vyvažování negativních trendů, které do mladých generací přicházejí. Sociální pedagogika tak rozhýbává často zkostnatělý aparát školního prostředí a přináší moderní přístupy a perspektivy v přístupu k žákům.

6. Vědecká disciplína s letitou tradicí

Sociální pedagogika jako vědecká disciplína má u nás, ale i ve světě, poměrně bohatou tradici. Byla velmi ovlivněna sociologií, z které čerpá bohaté poznatky. Jejím hlavním rysem je uvědomování si sociální podstaty žáků, přinášení tohoto „know-how“ do školního prostředí a následné ovlivňování jednotlivců i kolektivů prostřednictvím sociální výchovy. Dnes, více než kdy jindy, jsou sociální zázemí žáků a vliv prostředí považovány za klíčové faktory v maximálním rozvoji jedinců a při snižování jejich školní neúspěšnosti.

7. Vysokoškolský studijní program sociální pedagogika je řazen NPI do kategorie oborů Vzdělávání a výchova

Sociální pedagogika jako studijní program je řazen mezi další ryze pedagogické obory, jako je učitelství, speciální pedagogika, vychovatelství, učitelství pro mateřské školy atd. (Informační systém infoabsolvent, n.d.). To je jednoznačně dalším ukazatelem povahy sociální pedagogiky jako pedagogicky laděného oboru. S touto skutečností ostatně souvisí také studie NPI poukazující na rozložení jednotlivých předmětů tohoto studijního programu. Pedagogicko-psychologické předměty tvoří v průměru 39 % studijního plánu, dalších 28 % zastávají sociálně-pedagogické obory. Pedagogický základ je tedy neoddiskutovatelný (inkluzevpraxi.cz, n.d.).

8. Projektové nastavení je problematické

Projektové nastavení financování pozice sociálního pedagoga je dlouhodobě problematické. Nezajišťuje kontinuitu pozice, přispívá k nejednoznačnosti náplně práce, vytváří předpoklady k diskriminaci, komplikuje práci ředitelům, vytváří nejistotu atp. Legislativní ukotvení pozice sociálního pedagoga a jeho financování ze státního rozpočtu by zajistilo narovnání pracovních vztahů a „garanci“ tolik potřebné personální podpory.

9. Odborné společnosti, dosavadní studie a výzkumy jsou jednoznačně pro zavedení

Odborné společnosti zabývající se vzděláváním, inkluzí, prevencí a jinými oblastmi vesměs podporují zavedení sociálních pedagogů do škol. Uvědomují si jejich přínos pro žáky i školu.

Dosavadní studie a výzkumy realizované v oblasti uplatnění sociálních pedagogů hovoří jednoznačně pro legislativní ukotvení této pozice.

10. Školy sociální pedagogy chtějí

Řada škol by pozici sociálního pedagoga velmi ocenila. Potvrdila to Asociace ředitelů základních škol i samotní ředitelové. Pro ty je však komplikací, že sociální pedagog není veden jako pedagogický pracovník a že projektové financování pozice je neoptimálně nastaveno. Zájem o pozici je znatelný i z průběžných výsledků výzkumu, který v současné době realizujeme.

Příloha č. 2: Dotazník

Motivace studentů sociální pedagogiky ke studiu a jejich budoucí profesi

Vážení respondenti,

jmenuji se Pavla Tůmová a jsem studentkou, 2. ročníku navazujícího magisterského studia, oboru Sociální pedagogika - specializace Výchovné poradenství na Univerzitě Palackého v Olomouci na Pedagogické fakultě.

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku zaměřeného na Vaši motivaci ke studiu a budoucí profesi. Tento dotazník je určen studentům oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Proto si Vás dovoluji oslovit o vyplnění tohoto dotazníkového šetření, které bude klíčovým nástrojem pro úspěšné zpracování tématu mé diplomové práce. Prosím o co největší upřímnost při odpovídání.

Dotazník Vám zabere přibližně 10-15 minut, je zcela anonymní a výsledky budou využity výhradně pro účely vědecké práce.

Děkuji za spolupráci a za Váš věnovaný čas.

Bc. Pavla Tůmová

Pohlaví *

- Muž
- Žena
- Jiná...

Věk *

- 19-25 let
- 26-35 let
- 36-45 let
- starší 46 let

Studujete sociální pedagogiku *

- 1. ročníku bakalářského studia
- 2. ročníku bakalářského studia
- 3. ročníku bakalářského studia
- 1. ročníku navazujícího magisterského studia
- 2. ročníku navazujícího magisterského studia

Studoval/a jste střední školu oboru sociálního? *

Ano

Ne

Odkud jste se dověděl/a o studiu sociální pedagogiky na Univerzitě Palackého?

Gaudeamus

Přednáška na SŠ

Internet

Od někoho, kdo tam již studoval

Pokračuji v bakalářském studiu

Jiná...

Co bylo Vaším motivem k vysokoškolskému studiu?

Vyberte jednu z možností v každém řádku (1 - rozhodně ne, 2 - spíše ne, 3 - spíše ano, 4 - rozhodně ano).

Mít vysokoškolské vzdělání (Bc., Mgr., Ph.D.) *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Oddálení nástupu do zaměstnání *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Lepší kvalifikace, více možností v pracovní sféře *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Osobní rozvoj a uplatnění předpokladů *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Tlak okolí, rodiny *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Kamarádi (jejich názor, stejný výběr univerzity, oboru...) *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Svobodný život, osamostatnění se *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Co bylo Vaším motivem právě ke studiu sociální pedagogiky?

Vyberte jednu z možností v každém řádku (1 - rozhodně ne, 2 - spíše ne, 3 - spíše ano, 4 - rozhodně ano).

Zájem o obor a jeho specifickou *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Být prospěšný druhým lidem *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Situace, kdy bych sám/a uvítal pomoc *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Obor studuji proto, že jsem se nedostal/a na jiný *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Jistota uplatnění v tomto oboru *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Ovlivnilo Vaši volbu studia některý z těchto problémů, který se vyskytl ve Vaší rodině nebo se vyskytoval přímo u Vás samotné/ho? *

- Alkoholismus
- Drogová závislost
- Psychické onemocnění
- Zdravotní postižení
- Rozvod rodičů
- Asociální chování (kriminalita, agresivita...)
- Poruchy chování zapříčiněné duševní poruchou
- Syndrom CAN
- Sebevražedné tendence
- Sebepoškozování
- Pseudoprosociální chování (závadové party)
- Péče o prarodiče
- Smrt v rodině
- Vážná nehoda, která zapříčinila závislost na druhé osobě
- Šikana
- Jiná...

Hodnota svobody *

1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hodnota sociální spravedlnosti *

1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hodnota komplexnosti (návaznost na spolupráci s dalšími odborníky) *

1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hodnota profesionality *

1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Prosím odůvodněte pár slovy, jaký význam má pro Vás hodnota, která se nachází na prvním místě. *

Text dlouhé odpovědi

Jako budoucí sociální pedagog, jakým z uvedených způsobů jednání budete převážně jednat při své práci. Budete jako sociální pedagog:

- angažovaný, který staví své osobní hodnoty ve prospěch klienta
- radikální, který osobní hodnoty sdílí s cílem společenské změny
- byrokratický, který umí osobní a profesní hodnoty oddělit
- profesionální, který se řídí etickým kodexem a jde mu o práva a zájmy klienta

Které tři vlastnosti by podle Vás měl sociální pedagog mít? *

Text stručné odpovědi

Která z vlastností je Vám spíše vlastní?

Ohodnoťte prosím, jak sami sebe vnímáte (1 - rozhodně ne, 2 - spíše ne, 3 - spíše ano, 4 - rozhodně ano).

upřímnost *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

trpělivost *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

rozhodnost *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

empatie *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

dobrosrdečnost *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

tolerance *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

svědomitost *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

starostlivost *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

komunikativnost *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

asertivita *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Čeho si na sobě nejvíce ceníte?

Text dlouhé odpovědi

.....

Jaký motivační typ člověka jste? *

- Objevovatel, který se nebojí výzev a překonává sám sebe.
- Usměřovatel, který touží po tom být středem pozornosti a vést skupinu lidí.
- Sladovatel, kterého zajímá názor druhých a nemá tendenci soudit.
- Zpřesňovatel, který si všímá především sám sebe, je pečlivý a zároveň na sebe přísný.

Děláte dobrovolnictví nebo pracujete v nějakém ze zařízení pro Vaši budoucí profesi? Pokud * ano, napište prosím, kde činnost vykonáváte a kolik hodin týdně se jí věnujete.

Text dlouhé odpovědi

Jak moc jste spokojen/a při Vašem studiu sociální pedagogiky s následujícím:

Prosím odpovídejte za pomoci škály jak moc jste spokojen/a (1 - rozhodně nespokojen/a, 2 - spíše nespokojen/a, 3 - spíše spokojen/a, 4 - rozhodně spokojen/a).

Prostředí školy *

	1	2	3	4	
rozhodně nespokojen/a	☐	☐	☐	☐	rozhodně spokojen/a

Školní akce, workshopy, přednášky *

	1	2	3	4	
rozhodně nespokojen/a	☐	☐	☐	☐	rozhodně spokojen/a

Rozvrh studia *

	1	2	3	4	
rozhodně nespokojen/a	☐	☐	☐	☐	rozhodně spokojen/a

Teoretické znalosti *

	1	2	3	4	
rozhodně nespokojen/a	☐	☐	☐	☐	rozhodně spokojen/a

Výběr praxe *

	1	2	3	4	
rozhodně nespokojen/a	☐	☐	☐	☐	rozhodně spokojen/a

Délka praxe *

	1	2	3	4	
rozhodně nespokojen/a	☐	☐	☐	☐	rozhodně spokojen/a

Kolektiv spolužáků *

	1	2	3	4	
rozhodně nespokojen/a	☐	☐	☐	☐	rozhodně spokojen/a

Dostupná pomoc při dotazech na studium *

	1	2	3	4	
rozhodně nespokojen/a	☐	☐	☐	☐	rozhodně spokojen/a

Co vám na oboru připadá nejzajímavější?

Prosím ohodnoťte na stupnici od zajímavé po nezajímavé (1- rozhodně nezajímavé, 2- spíše nezajímavé, 3 - spíše zajímavé, 4 - rozhodně zajímavé).

Rozmanitost práce sociálního pedagoga *

	1	2	3	4	
rozhodně nezajímavé	☐	☐	☐	☐	rozhodně zajímavé

Pomáhání lidem *

	1	2	3	4	
rozhodně nezajímavé	☐	☐	☐	☐	rozhodně zajímavé

Práce s různými cílovými skupinami *

	1	2	3	4	
rozhodně nezajímavé	☐	☐	☐	☐	rozhodně zajímavé

Možnost osobnostně růst *

	1	2	3	4	
rozhodně nezajímavé	☐	☐	☐	☐	rozhodně zajímavé

Spolupráce s jinými odborníky *

	1	2	3	4	
rozhodně nezajímavé	☐	☐	☐	☐	rozhodně zajímavé

Práce se skupinou *

	1	2	3	4	
rozhodně nezajímavé	☐	☐	☐	☐	rozhodně zajímavé

Práce s jednotlivcem *

	1	2	3	4	
rozhodně nezajímavé	☐	☐	☐	☐	rozhodně zajímavé

Navazování nových vztahů, kontaktů *

	1	2	3	4	
rozhodně nezajímavé	☐	☐	☐	☐	rozhodně zajímavé

Platové ohodnocení *

	1	2	3	4	
rozhodně nezajímavé	☐	☐	☐	☐	rozhodně zajímavé

Máte jako budoucí sociální pedagog obavy z následujícího?

Prosím ohodnoťte na stupnici (1 - rozhodně ne, 2 - spíše ne, 3 - spíše ano, 4 - rozhodně ano).

Syndrom vyhoření *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Časová vytiženost *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Nepochopení okolí *

	1	2	3	4	
rozhodně ne	☐	☐	☐	☐	rozhodně ano

Možnou závislost klientů na mé osobě *

rozhodně ne 1 2 3 4 rozhodně ano

Špatně viditelné výsledky *

rozhodně ne 1 2 3 4 rozhodně ano

Kde jste absolvoval/a praxi a byl Váš výběr dobrovolný nebo stanovený vyučujícím praxí? *

Text dlouhé odpovědi

.....

Myslíte si, že Vás univerzita dostatečně připraví pro Vaši budoucí profesi? *

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Myslíte si, že by sociální pedagog měl být ukotven v Zákoně č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících? Svou odpověď prosím zdůvodněte. *

Text dlouhé odpovědi

.....